

TRI KOLTA

Al Mills:

TRI KOLTA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač: SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**)
– RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (v. d. direktora **Božidar Radman**).

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o., OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: **dr Ivan Krtalić**

Uredivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke »Super strip« i »Trag«), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl. i odg. ur.), **Milivoj Pašiček**, **Ana Župan** (ljubavni roman).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Ana Hrastović** (novinar), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Pero Kvesić** (novinar), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Hrvoje Prčić** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (pomoćnik gl. urednika za ekonomske poslove).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

LASO 672

AL MILLS: TRI KOLTA

Recenzija: Božo Stančić

Copyright: Milivoj Alapić

LASO 672 izlazi 29. 8. 1986.

I

Dok je promatrao vrhove Billinbrooka i trudio se da umiri konja koji je pod njim nemirno poigravao, rzao i toptao kopitama, Tom Clancy se sjeti kako mu je trebalo mjesec dana da se spusti s ovu stranu surove planine. Iza njega je ostalo oštro kamenje, duboko u stijenama usječen put, vedro nebo i studene noći. Pakleni dani kad je sunce nesnosno žarilo s neba, a zaliha vode što ju je nosio u čaturici opasno se smanjivala.

Sad je tome bio kraj. Već je nazirao zelenu dolinu. Duga, široka i prostrana prerija, za kojom je toliko čeznuo, nudila mu se kao na dlanu. Učini mu se ponovo da se pred njim valjaju golemi zeleni valovi. Tako se prerija mreškala pod udarcima vjetra. On je, i ovdje u podnožju Billinbrooka, zavijao u krošnjama borova i omorika.

Na njegovu izduženom, mršavom licu, brisanom udarcima vjetra, kiše i sunca, ukaže se zadovoljan osmijeh.

Okolo ušiju mu zujao vjetar i majčinski ga milovao. Tom je širio nosnice i osjećao miris prerije, toga nepreglednog prostranstva.

Konj zagazi u zeleni sag i Tomu se činilo kao da klizi po pučini. Udahne punim plućima zrak, popusti uzde i skine stetson. Vratnom maramom obriše graške znoja, pa stavi dlan iznad očiju da još jednom razgleda taj beskraj.

Sve je bilo ravno, gotovo nestvarno. Sve od Western Creeca, koji se probijao između vrba, donoseći farmerima i rančerima toliko potrebnu vodu.

Bilo je ljeto, vruće ljeto u Teksasu. Vrijeme kad naglo dolaze oluje s kišom i grmljavinom. Teksašani vole ove oluje. Dodu s vjetrom, napoje žednu zemlju, pa uz prasak groma i sijevanje munja prolete preko Billinbrooka.

Sve je to Tom Clancy znao i sjećao se svih tih godina koje je proveo u Novom Meksiku. Sad se vraćao stazama djetinjstva i strepeći se pitao što će biti s njim, pogotovo pošto već nekoliko godina nisu stizale vijesti o ranču »West«.

Došao je da s ocem izravna račune. Da mu vrati ono što je jednom odnio ili još bolje – ukrao. Kad bi se sjetio toga, na njegovu licu bi se na trenutak moglo pročitati ogorčenje. Ne,

nije to bio osjećaj krivnje. Zaradio je on te novce, i te kako ih je teško zaradio. Trebalo mu je samo stotinu dolara da bi bio sretan.

Da nije bilo staroga, to bi uistinu i bio. No, tko je poznavao Jurdana Clancyja, unaprijed je mogao biti siguran da taj stari, olinjali jarac, donosi samo nevolje. Imao je tešku ruku i bio oštar na riječima, pa bi se na sva usta hvalio:

– Moji dječaci moraju slušati! Jao onome tko ne poslušaj!

Tom je bio od onih koji nisu slušali. Zbog njegove naravi ranč je najprije napustio Jack, a zatim i Cedric. Tom je ostao s ocem samo zbog Vicky Anderson, s kojom se kanio vjenčati.

Onda je jednog dana stari udario šakom o stol i zaurao:

– Ovdje ja zapovijedam, i bit će kako ja kažem! Ako ne poslušaj, kupi prnje. U ovu kuću neće ta Andersenova pišulja!

– Zašto, zašto oče?

– Nemam kome da polažem račune, ali ti jamčim: dok sam ja ovdje gazda, izbij iz glave tu nakindurenu djevojku! Sve druge, samo ona ne!

Tom je bio na paklenim mukama. Volio je Vicky, divnu djevojku, takvu kakvu je oduvijek sanjao. I ona je njega voljela. Ipak, postupiti drugačije, mimo volje roditelja, bilo je nešto nezamislivo.

To ga je odbilo od Anderse novih, koji su imali malu farmu i čopor djece. Pusta sirotinja nije mogla pod krov Jurdana Clancyja!

Kako je to bilo davno.

Radio je Tom tih dana kao nikad dotad. Zaposlio se na gradnji željeznice, štedio svaki pro-

kleti dolar da bi mogao graditi svoju budućnost, da pođe k Vicky i kaže:

– Idemo, draga! Zaradio sam dovoljno da počnemo zajednički život.

Zaradio je stotinu dolara. A onda je jednog dana na radilište stigao Jurdan, izvukao ga iz barake, dobro izudarao i udarivši ga nogom u stražnjicu viknuo:

– Kući! Šibaj kući!

Uzeo mu je zaradu i dobro se napio u salunu, zaprijetivši da će mu dobro išarati leđa ako ga ne nađe na ranču. O, znao je on to! I te kako je znao! Ali što je bilo tom čovjeku? Tom usamljenom vuku, koji je poslije majčine smrti poludio?

Otjerao je s ranča Jacka i Cedrica, a možda će i on krenuti njihovim stopama.

Vicky je bila prepreka što to već nije učinio. A kad se ona zagledala u Prettla, došao je dan kad nije više imao što tražiti u Cavellu.

Noću, dok je Jurdan pijan ležao, Tom je uzeo svojih stotinu dolara i otišao s »Westa«.

Sad mu se opet vraćao. Hoće li mu stari oprostiti bijeg ili će dalje tvrdoglavo, kako je samo on to znao, otjerati djecu?

Trebalo mu je pet godina da shvati što je život. Prošao je, reklo bi se, sito i rešet. Sad je bio drugi čovjek. Zreo, ozbiljniji, pred kojim život nije imao tajni. Nije taj život bio osobito lijep, katkad je bio i previše grub, a to je Tom i te kako osjetio na svojim ledima.

Vraćao se izgubljen sin nakon dugog lutanja, s ožiljkom na duši, s crnim povezom preko lijevog oka, s 500 dolara u džepu i s malo više samopouzda-

nja. Ali i želje da započne iznova.

Dodirne rukom crn povež i gorko se nasmiješi. Izgubio je oko u sukobu s Komančima, u nekoj dolini, negdje na Divljem zapadu, dok se očajno borio za skalp. Skalp je sačuvao, ali ne i oko. Čoravac, pih!

Pun gorčine, koju nikako nije mogao ispljunuti, Tom Clancy usmjeri konja na istok i zamakne u rijedak šumarak. Iza njega, sjećao se, proteže se zelena dolina, iza nje druga, a nakon toga šuma i kraj šume njihova kuća.

Davno je to bilo...

Želio je potjerati konja, udariti u galop. Bio je nestrpljiv kao nikad dotad. Nije udario u galop već je kaskao i sjećao se davno zaboravljenih slika. Dolazio je pun nade, ali i straha od onoga što se sve moglo izmijeniti otkako nije bio kod kuće.

Tom Clancy je još bio izgubljen dječak premda su mu lice izbrazdale bore i brige. Barem se tako osjećao. I ne samo zbog toga već i zbog svega onoga što je proživio.

Ako ga stari Jurdan otjera s ranča, bacit će sidro u Cavellu. Grad je bio dovoljno velik da ga primi. Njega, čoravca, koji je s 30 godina bio starac. S četrdeset će biti sijed kao ovca, koža će mu biti nalik na pergament, a možda će već tada trunuti na »brdu čizama«, u kutu nekoga groblja.

*

Drhtanje i snažno lupanje srca bili su popratna pojava uzbuđenja koje je osjećao kad je stigao do uzvisine. Kad stigne do vrha i pogleda niz brežuljak, ugledat će obiteljsku kuću kao

na dlanu, poput bijeloga goluba što se spustio između zelene oaze i cedrova što su je okruživali.

Kad bi se vraćao iz lova, iz daljine bi osjećao miris dima, što bi se za sunčanoga, vedrog vremena dizao okomito u zrak. Kad bi pala kiša i nebo pokrili oblaci, vukao se lijeno, starački, između krošanja cedrova.

Sad nije bilo dima. Prošao je kraj polomljene ograde i osamljenog bora što ga je davno rascijepala munja. Bio je uzbuđen. Još malo, najviše kilometar i ugledat će ranč.

Mogao je izdržati još malo, ali se pitao kako će ga dočekati otac. Hoće li ga poslati do vraga ili će se nasmijati, udariti ga ručetinom po ramenu i viknuti:

– Vidi, vidi... tko se to vratio! Tom! Hej, Tome! Neka me peku i vrte svi vrazi u paklu ako ti nisi čorav!

Čoravi Tom! Ha, ha, ha!

Tom Clancy zaustavi konja, protrlja oči, obriše krupne graške znoja, odlučno ispusti iz pluća zrak i stigne do proplanaka.

Doista. Sve je bilo kao prije. I cedrovi i stara jabuka u dvorištu. Sve, sve, ali nije bilo kuće.

Umjesto nje Tom je vidio samo pougljenjene grede, drač i kupinu.

Kao da se još u zraku osjećao miris paljevine.

– Zaboga, gdje je kuća? – promrmlija je i mamuznuo konja. Pojurio je do udolice, sjahao u trku i stigao do kućnog praga. Ograda je bila polomljena i obrasla u trnje.

Iza kuće nalazio se majčin grob, a kraj njenog još jedan.

Uputi se prema njima pognut te glave.

»Ovdje počiva Jurdan Clancy, star 62 godine. Neka mu bog oprostí grijehe.«

II

Dok se Tom Clancy približavao Cavellu, s istoka je prema gradu žurio još jedan Clancy, njegov brat Cedric, čije će se sudbine ispreplesti kao sinovima dobra i zla.

Stariji od Toma, on je brzo zaključio da će cijelog života biti siromašan bude li živio pošteno. Znao je to iz iskustva, jer se na ranču »West« ništa nije izmijenilo nabolje, iako su stari Jurdan i njegovi sinovi izgarali na poslu.

Kad mu je to dozlogrdilo, otisnuo se u svijet. Evo, sad se nakon dugog vremena vraća u rodni kraj. Bio je to povratak bez pompe, premda je bio okružen grubim, mračnim tipovima čiji je bio vođa.

Cedric Clance bio je bandit koji je vodio družbu »Crni jahači«.

Postao je strah i trepet okoliše Sonore. U gradu Maracaibo, tom razbojničkom gnijezdu, imao je svoj štab. Bio je poznat kao opasan, surov čovjek, lak na revolveru, brz kao zmija kad bi trebalo povući vinčesterku.

Ukratko: Cedric Clancy bio je na oca. Za njega se pričalo da je u mladosti bio član neke bande u Novom Meksiku. Otuda mu, valjda, i novac da kupi ranč koji nije mogao zadržati premda mu je Cedric poslao 10000 dolara.

Dok je bio živ, stari Jurdan je znao da se njegov najstariji sin bavi nepoštenim poslom. Zato je, ostavši bez centa, kad je prijetila opasnost da izgubi ranč,

poručio Cedricu da mu pošalje novac kako bi Normanu Jewisonu mogao vratiti dug.

Dug je – pričalo se – vratio, ali mu je jedne noći planuo krov nad glavom. Pijančevao je stari nekoliko dana i jedva se dovukao do kuće. Kad je zaspaó, zahvatio ga plamen i od njega su ostale samo pougljenjene kosti.

Sahranjen je kraj žene. Onaj tko mu je iskopao grob i na križ ispisao... »neka mu bog oprostí grijehe«... zacijelo je nešto znao o njegovoj prošlosti.

Pripadnici »crnih jahača«, koje je vodio Cedric Clancy, ološ skupljen zbrda-zdola, pljačkali su poštanske kočije, željeznicu, banke i kockarnice. Ubijali su one koji bi se suprotstavili. Pratio ih je epitet beskrupuloznih ljudi koji su pripravní na sve. Gonilo ih je nekoliko šerifa: Robert Yoro iz Sonore, Bill Gerler i Paul Burke. Prva dvojica su dobila metak u čelo, a Burke se pravim čudom spasio. Postao je savezni šerif i zarekao se da će istrijebiti Cedricovu bandu.

Međutim, bilo je to lakše reći nego učiniti.

Poslije svake pljačke, puni novca, zaustavljali su se u pograničnom gradu Maracaibu, razbojničkom gnijezdu, kamo su dolazili svi prekršiocí u ovom dijelu Teksasa. Ondje bi ostajali mjesec-dva, a zatim opet odlazili u pljačku. Cedric Clancy običavao je dolaziti čak u Cavell. Nije to činio bez razloga, samo da vidi kako je u njegovu rodnom kraju. Imao je nekih mutnih poslova sa Spencerom Mulliganom i Normanom Jewisonom.

Tako je bilo i prije nekoliko mjeseci, kad mu je stari rekao

da mu je potreban novac da isplati dug. Dao mu je taj novac, ali dug, po svemu sudeći, nije bio isplaćen. Norman Jewison, vlasnik banke u gradu, stekao je pravo da raspolaže rančom pošto je Jurdan Clancy izgorio u zapaljenoj kući.

Sumnja da to nisu čista posla navela je Cedrica i njegove »crne jahače« da dojašu u okolicu Cavella i ovdje izvedu nekoliko akcija. Dosad to nisu činili jer su bili povezani s Milliganom, ali je Cadric slutio da su on i Jewison bili krivi za likvidaciju ranča »Weston«. Da bi izvidio kako stoje stvari, ostavio je bundu blizu Western Creca i uputio se u grad i ne sanjajući da će nakon toliko godina sresti brata.

III

U pet godina koje je proveo lutajući Zapadom za Toma Clancyja se grad tako promijenio da ga je jedva poznao. Proširio se, dobio nekoliko ulica, a umjesto koliba izgrađeno je nekoliko zgrada od opeka. Postao je i važna prometnica. Do njega je stigla željeznička pruga, niknule su trgovačke radnje, saluni, kockarnice i hoteli, čime se nije mogla pohvaliti ni Sonora.

Zastao je ispred saluna »As«, nekad neugledne prčvarnice, a sad, sudeći po lijepo ukrašenom pročelju, boljeg lokala, koji je osim dobre zabave nudio gostu kupanje, brijačke usluge i dobru hranu.

Dok je jahao glavnom ulicom promatrao je prolaznike. Pokušao je nekog prepoznati. Međutim, sve su to bili nepoznati ljudi koji su nekud žurili.

Bio je umoran i prljav. Jedva je čekao da se dobro okupa i obrije. Bio je u neku ruku zadovoljan što ga još nitko nije prepoznao. Ono malo znanaca s kojima se prije družio vjerojatno je život raspršio na sve strane. Tako da se sjeća golobradog mladića bucfasta lica, čelično-plavih očiju na kojem je život udario pečat.

Olakšano je uzdahnuo privezavši konja kraj »Asa«. Osjetivši blizu volov s vodom, životinja zarže. Tom je odvede da se napije. Ispod stetsona, koji je navukao na oči i na onu stranu lica gdje mu je bio crni povež, promatrao je prolaznike. Nije zapazio ništa neobično.

Grad ga je zaboravio, ali u njemu se skupilo bezbroj slika koje su govorile o bezbrižnim danima kad je trčao ovim ulicama ili šetao s Vicky Anderson. Gdje je ona sad? Kako živi i da li je sretna? – pitao se i stresavši prašinu zakoračio na nogostup.

Odlučio je da nešto popije i da potraži sobu i dobar biftek, pa odgurne pokretna vrata. U polupraznom salunu tek se u polumraku naziralo nekoliko ljudi što su stajali za tezgom i o nečemu razgovarali.

Zrak je bio ustajao, kiselkast, zaudarao je na pivo i loš viski. Tom uroni u to s gnušanjem, želeći da popije samo jedan viski i spere prašinu što mu se skupila u grlu.

Začudo, iako je bio stranac, ljudi na njega ne obratiše pažnju. Barmen ga pogleda izbuljenim, umornim očima, šuteći mu doda bocu i čašu, pa nastavi slušati razgovor.

Tom Clancy polako ispije čašu i osjeti laganu toplinu. Izvadi

novac, baci ga na tezgu i ne čekajući da barmen vrati ostatak pode prema izlazu.

– Hej, gospodine! trgne ga unjkav glas barmena.

– Dužni ste još 25 centi. Kod nas je čaša 50 centi, ako niste znali.

Tom se vrati, plati ostatak i tek tada privuče pažnju ljudi što su razgovarali za tezgom. Oni ga začuđeno pogledaše, ali je Tom već grabio prema izlazu.

Izišavši iz saluna, otvori druga vrata na kojima je pisalo da se izdaju sobe.

Starčić, što je drijemao, trgne se od zvonjave zvonca na vratima i zbunjeno se nasmijulji.

– Pretpostavljam da želite sobu, stranče?

– Aha – kratko hukne Tom.

Portir mu pruži knjigu, doda pero i tintarnicu da se u nju upiše. Trenutak je bio neodlučan, a onda umjesto pravog imena upiše prvo koje mu je palo na um.

– Možda se gospodin Weston želi okupati?

– Baš to sam namjeravao, stari! – osmijehne se Tom.

– Ni brijacha ne bi odbio, a? – nasmije se starac.

Tom Clancy se također nasmiješi i kimne. Pruži portiru dolar napojnice, pa prička da ga odvede do kupaoalice.

– Kad se središ, dođi po ključ od sobe – promrmlja starac i oči mu zasjaše pri pomisli da će od napojnice kupiti piće.

Rijetko bi se događalo da netko od gostiju starom Mesini da napojnicu.

Dok je Tom uživao u toploj vodi i nakon toga slušao brbljanje dosadnog brijacha, odjednom je začuo da se oglasilo zvono u portirnici. Bio je to znak da je došao nov gost. Čulo se prigušeno mrmljanje portira, zatim osoran glas koji mu se učinio nekako poznat.

– Ali, kažem vam, da je kupaoonica zauzeta, čovječe! – piscao je starac.

– Rodi ga stari!

Začuo je još nekoliko psovki, a onda su se vrata kupaoalice i brijachnice s treskom otvorila. Na njima je stajao Cedric Clancy. Tom ga u prvi mah nije prepoznao, premda je čuo njegov glas. No to je potrajalo samo nekoliko sekundi.

– Bilo bi dobro, stranče, da se malo strpiš! – počne se smijuljiti Tom osjetivši lagano uzbuđenje što je nakon toliko godina i pod ovakvim okolnostima ponovo sreo brata.

– Hej, meni kažeš? – naroguši se Cedric i pride nekoliko koraka bliže.

Umjesto odgovora, pošto je već bio obrijan Tom se nagne brijachu i šapne:

– Vidim da će biti neprilika. Izidite da ja porazgovaram s tim čovjekom. Evo novac! Done-site bocu burbona.

– Oh, hvala, hvala, gospodine! – brže-bolje reče prestrašeni brijach i klizne kraj Cedrica.

Tom je polako, gledajući se u ogledalo, brisao lice od sapunice i promatrao brata.

– Kamo je pobjegao taj ušljivac? – upita Cedric ljutito. – Slomit ću mu kosti kad se vrati. Znat će on s kim ima posla.

Tom Clancy odgovori, otežući kao pravi Teksašanin:

– Poslao sam ga po viski, gospodine Cedric!! Ha, ha, ha!

Odbacio je ručnik, nasmijao se i krenuo prema bratu. Cedric je najprije bio iznenađen, a onda se njegovo lice raširi od radosti. Prepoznao je Toma pa uskliknuo:

– Jel' to moguće? Tom! Mali, nestašni Tom! Ha, ha, ha!

Zagrlio ga je, a zatim ga uhvatio za ruke i dugo ga gledao. Onda s njegova lica nestane osmijeha, pa reče:

– Ne zovem se Cedric, a još manje Clancy.

– Zašto, do vraga? Naprosto ne mogu vjerovati da bismo se ovako i ovdje mogli sresti nakon tolikih godina. Čudni su putovi sudbine, zar ne, brate?

– Jest, čudni su – odvrati trpko Cedric.

Stajao je, zamišljeno kimao glavom i promatrao brata. Zatim, se na njegovu licu ukazao opet onaj osmijeh koji je Tom poznavao od malih nogu.

– Baš mi je drago što smo se sreli – reče nekako odsutnim glasom. – Ali da znaš, ja više nisam Cedric, a još manje Clancy.

– Kako? Ne razumijem?

– Razumjet ćeš kad ti objasnim. Nego, da li si što čuo o Jacku?

Tom tužno odmahne glavom.

– Ništa. Znaš, bio sam na ranču. Kuća je spaljena, otac mrtav. Znaš li što se dogodilo?

Cedric kimne glavom. Odjednom je spustio ramena. Sjeo je, pa kad ga je Tom pozvao da uđu u salun, odmahnuo je glavom.

– Ne, ne želim da me vide. Ako želiš da razgovaramo, čekaj me sutra poslijepodne na ranču.

– Čudno se ponašaš, brate. Ja sam se poveselio što te vidim, a ti...

– Što ja? – povisi glas Cedric i ustane. Ugledavši na njegovu oku crn povez, on se tu robno nasmiješi.

– Vidim da imaš dobar ožljak. Ni tebe život nije milovao, a?

– Nije – odgovori trpko Tom i pređe rukom preko oka.

– Uspomena na Komanče.

Nekoliko trenutaka su šutjeli, a onda progovori Cedric:

– Idi sad, Tome. Sutra ćemo se vidjeti.

Tom je očekivao više od tog susreta. Međutim Cedric je zacijelo imao razloga što nije oduševljen njime. Zašto?

*

Sjedili su na porušenoj ogradi i promatrali ostatke izgorjelog imanja. Tu, gdje je nekad bujao život, dok im je još živjela majka, sad je rastao drač i trnje, tužni ostaci jedne prošlosti, davno prohujalog vremena.

Šutjeli su. Na njihovim se licima vidjela gorčina. Obojica su razmišljali o prošlosti, o čudnom spletu okolnosti kad su otišli s ranča, krenuli svaki svojim putom, da bi se Tom i Cedric sreli nakon toliko godina.

Nedostajao je jedino Jack, nešto mlađi od Toma. Tko zna gdje je sad dok oni sjede i šute, pod dojmom događaja prohujalog vremena.

Prvi je šutnju prekinuo Cedric. Odmahnuo je glavom i rekao zamišljeno:

– Prije otprilike tri mjeseca starom sam dao novac da otplati dug. Ne znam što je s njim učinio. I sam vidiš što se poslije dogodilo. Međutim, siguran

sam da nije mogao potrošiti taj novac na piće. Sumnjam da tu nisu čista posla. Nimalo mi se ne dopada Norman Jewison, ovdašnji bankar. Kod njega se Jurdan zadužio za 5000 dolara i založio ranč. Ja sam mu dao 10000 dolara da isplati dug i kupi novu stoku.

— Deset tisuća dolara? Otkud ti taj novac? Uopće, čime se ti baviš, brate? — iznenađeno ga je pogledao Tom, a zatim ljutito ošinio pogledom ljude što su stajali podalje i žustro razgovarali. Nije mu se dopadao njihov izgled. Bili su prljavi, obrašteni, podmuklih pogleda. Pravi ološ skupljen odasvud, a ne kauboji za koje su se izdavali.

— Imam ja prijeko ranč — procijedi kratko Cedric.

— Tvoji ljudi mi se, bratac, ne dopadaju — primijeti Tom i ponovo ih pogleda.

Cedric Clancy se sjetno osmijehne i ne odgovori na njegovu primjedu. Ustane, protegne se i ozbiljno ga pogleda.

— Neko vrijeme ću se zadržati u okolini zbog nekih poslova. Dotjerao sam stoku na prodaju. Propitaj se u gradu kod kojeg znanca što se dogodilo starom.

— Svratit ću šerifu da vidim što on kaže o tome. Koliko sam te shvatio, ti sumnjaš da je stari isplatio mjenicu, napio se, a zatim mu je netko zapalio krov nad glavom pošto ga je pret hodno olakšao za 5000 dolara?

— primijeti Tom.

Cedric kimne.

Baš tako, brate! Što se tiče šerifa, trud će ti biti uzaludan. Cavell već nekoliko mjeseci nema šerifa.

— Zašto?

— Bio je previše revan, ali su

ga gradski oci otjerali — nasmi-
julji se Cedric. — Kvario im je poslove. Sad, koliko čujem, traže novu silu. Naravno, koja bi radila po njihovim nareden-
jima. Hej, baš razmišljam kako bi bilo...

— Što si zastao? Melji! — ponuka ga brat naslutivši da Cedric ima na umu neki prijedlog.

— Kako barataš revolverima? — upita Cedric umjesto odgovora.

Tom Clancy slegne ramenima. Što da mu kaže? Barata njima predobro. Mnogo bolje nego drugi. Život ga nije mazio, pa se morao pripremiti za sva iznenađenja. Živjeti na Divljem zapadu u to vrijeme, kad su vladali vučji zakoni, nije bilo nimalo lako.

— Nisi mi odgovorio na pitanje — podsjeti ga brat i ljutito vikne na nekog tobožnjeg kauboju koji ga je upitao kad polaze.

Tom se nasmiješi:

— Pa, moglo bi se reći da ih znam potezati. Zašto te to zanima?

— Slušaj! Dužnost nam je da ustanovimo što se dogodilo starom prije nego što je na tako okrutan način skončao. Kao šerif, ako te prime, a ti se potrudi da to učine, imat ćeš priliku povesti istragu.

— Ja, ja pa šerif? Ha, ha, ha!

— Tom se počeo kao lud smijati. S jednim okom? Ha, ha, ha!

Međutim, Cedricovo je lice bilo ozbiljno. Oštro ga je pogledao i zarežao:

— Zaveži, Tome! Nemoj biti djetinjast. Ozbiljno mislim. To što nemaš oka, ne znači da ne možeš nekog ubiti, zar ne? Jesi li, brate, već nekoga ucme-
kao?

Tom slegne ramenima. Da, ubio je nekoliko puta, ali uvijek u samoobrani. Nije bio kriv što bi mu neki dripac naletio na metak. Umjesto da odgovori, kimnuo je glavom. Cedric pročišti grlo i nastavi:

— Uvuci se u taj posao, brate! U početku drži njihovu stranu. Ja ću ti dati preporuku za Spencera Mulligana. On ti je bog i batina u gradu. Pazi na tog debeljka, a pogotovo na Normana Jewisona. Oni su mi sumljivi.

— Što se ti ne bi prihvatio tog zadatka? — sarkastično će Tom.

Cedric se počne smijati.

— Ja pa šerif? Ha, ha, ha! Kao nebo i zemlja, brate!

— Ah, da — trpko će Tom. — Ti imaš ranč, pa savjetuješ mlađem bratu kako da dođe do posla. Što me ne bi poveo sa sobom? Znam ja goniti i žigosati stoku?

— Zato — unese mu se u lice Cedric — što imam zato razloga. Sad ti o tome ne mogu govoriti. No poslušaj me... vrati se u grad i razmisli o svemu tome. Za dva dana se javi Mulliganu. On će te zacijelo postaviti za predstavnika zakona. Hi, hi, hi! Pod kakvim si se imenom upisao u hotelsku knjigu?

— Weston.

— Dobro, zadrži to ime. Teško će te netko prepoznati s tim povezom na oku. Ja sad idem, brate! Pamet u glavu, momče!

— Kad ćemo se vidjeti?

Cedric, koji se već uputio konju, zastane. Neko je vrijeme razmišljao, a zatim neodređeno slegnuo ramenima.

— Vidjet ćemo se. Ne znam, doduše, kad. Zdravo!

Odjurio je sa svojim ljudima

u oblaku prašine. Tom je ostao na pragu spaljene kuće i duboko se zamislio. Možda Cedric ima pravo. Mnogo toga bilo je nejasno oko smrti Jurdana Clancyja. Ako je istina što kaže Cedric, onda tu zaista nisu čista posla. Prihvati li se mjesta šerifa, možda će otkriti tajnu njegove okrutne smrti. Ni trenutka nije sumnjao da Jurdanovi sinovi više nisu vlasnici ranča „West“ i da je ranč pod čudnim okolnostima promijenio vlasnika. Tko je novi vlasnik, još ne zna, ali će uskoro saznati.

Konj ga rzanjem podsjeti da je već odmakao dobar dio dana. Već se sunce spremalo na zalazak. Rub Cittafyja bio je rumen od sunčane lopte što je još više tonula na zapad. Teška koraka i duboko zamišljen, Tom pride konju.

Odjednom mu se učinilo da je čuo škripu kotača, cvilenje nepodmazanih osovina. Zastane za trenutak i promotri obzorje. Onda ugleda kako se ranču približavaju kola u koja je bila upregnuta mršava mazga.

— Nije moguće — prošapće kao da ne vjeruje.

Poznavao je ta kola, tu mazgu i starog Windusta, koji je već godinama posjećivao okolne rančeve i farme prodavajući ženama raznovrsne sitnice. Kad bi se vraćao iz Badhama, obavezno bi svratio do njihovog ranča, donio bi djeci bombone, ponekad iglu za majku, češalj, zavjesu, rubac ili koju drugu sitnicu. Otac bi nezadovoljno mrmljao što mora dati dolar-dva, ali bi svejedno starog počastio viskijem.

Znači, još je živ taj stari, olinjali šepavac ptičijeg lica i orlovskog nosa, koji nije znao ko-

liko ima godina. Volio je djecu i rado se s njima igrao. Evo, opet tjera mršavu mazgu i zvonci loncima, promuklo psuje mazgu i trza uzdama.

— Vuci, budalo! Vuci, jer inače nema večere! Potegni, stari olinjali, ušljivi stvore na četiri noge! — vikao je Windust sve dok nije ugledao Toma. Tada zaustavi kola, side i pođe mu u susret.

Poznato lice starca bilo je izbrazdano stotinama bora. Brijali su ga svi vjetrovi prerije, namakala ga kiša i sušilo sunce. Ispod čupavih, sijedih obrva zirkale su male očice.

— Neka me grom ubije — mrmljao je starac i podizao s čela stari, olinjali stetson — ako ranč »West« nije dobio novog vlasnika. Što, ti si, momče, preuzeo ranč? Eh, nisu imali koga drugog da dovedu u ovu pustinju. Tom Clancy bio je siguran da ga stari nije prepoznao. Nije ni mogao jer su prošle godine, a on se toliko izmijenio. Možda je to i dobro.

Pozdravio je starca, ponudio ga duhanom i upitao:

— Otkud vi, starče?

— Ah, trgujem, sinko! Trgujem, a trgovina slaba — potuži se Windust i nezadovoljno plju-ne. — A čiji si ti, momče, bez zamjerke?

Tom nešto promrmlja, a starac nastavi motajući cigaru.

— Nekad je ovdje bilo ljudi. Sad je pusto otkad su ucmekali starog Jurdana. Bio mi je prijatelj, da znaš, momče!

Gledao je ostatke zapaljene kuće i tužno kimao. Zatim čučne i otpuhne nekoliko dimova.

— Imaš li kakvo piće? Nemaš, a?! E, imam ja. Hajde, skoči na

kola. Boca je u sedlu. Nazdravit ćemo Jurdanu. Mi smo, da znaš, često nazdravljali.

— Poznavali ste nekadašnjeg vlasnika?

— Oh, da! Bio je malo na svoju ruku. Ovaj, znaš... grub na riječima ali dobra srca. Preuzeo si ovaj ranč, a? Radiš za Jewisona?

Tom odmahne glavom i potraži bocu u sedlu. Vрати se i pruži je starcu. Ovaj dobro potegne, ponudi i njega, pa pročistivši grlo zamišljeno zavrti glavom.

— Govorio sam ja Jurdanu neka se pričuva banke i bankara. Kako bi Jewison došao do bogatstva nego prijevarom? No nije me poslušao i zato počiva tamo kraj pokojne žene. Jadnica! Bila je dobra žena. Zvala se Alice. Nježna, a odgojila je tri sina kao gora, koji se razišli svijetom. Tko zna da li znaju da im je otac mrtav?

— Vi ste uredili onaj grob?

— Pa, kad prolazim, malo ga očistim.

Tom Clancy osjeti tugu. Otpije još nekoliko gutljaja viskija da otjera gorčinu. Odjednom shvati da će od Windusta doznati što ga zanima.

— Nisam ja, starče, došao da ostanem na ranču. Prolazio sam i slučajno zastao da se malo odmorim. Tko je zapalio kuću? Indijanci? Banditi?

Starac odmahne glavom. Neko je vrijeme šutio, pažljivo ga promatrao i treptao očima. Zatim je odgovorio:

— Ma, kakvi Indijanci, momče! Bilo ti je to ovako. Ja sam ti njega, mislim Jurdana Clancyja, sreo u salunu. Malo smo popili. Bio je dobro raspoložen. Baš je isplatio mjenicu za ranč.

Rekao je: 'Sad, stari druže, mogu mirno spavati! I kažem ti okaniću se pića. Žao mi je mojih dječaka koje sam grubošću otjerao. Kad se jednom vrate, neka vide da stari Clancy nije zapio imanje...

Windust je neko vrijeme šutio, ugasio cigaru i pokvasio grlo, zatim pljunuvši nastavio:

— Sutradan sam čuo da je izgorio u kući. Netko ga je zapalio dok je spavao. Užasna smrt, momče! To stari nije zaslužio.

— Da, užasna smrt — ponovi trpkim glasom Tom. Sudeći po onome što govoriš, nije isplatio mjenicu, jer je ranč postao vlasništvo onoga, kako se ono zove?

— Norman Jewison, bankar. Da, ranč je njegovo vlasništvo. Pošteni ljudi u gradu misle da tu nisu čista posla.

— Kako to mislite?

Starac ga ljutito pogleda pa odgovori:

— Isplatio je Jurdan mjenicu! Vidio sam je u njegovim rukama. Bila je poništena. Uostalom, što to ja tebi govorim? Zašto me stalno ispituješ?

Tom Clancy ga pokuša umiriti. Slegne ramenima, vrati mu bocu i odgovori:

— Ja to ovako... bez neke veze... Nego, ideš li u grad?

— Aha.

— Idemo zajedno. Plaćam piće u salunu. Vrijedi? — Vrijedi nasmijulji se starac i osovi se na noge. Zatim se počese po neurednoj kosi, sumnjičavo ga pogleda i procijedi:

— Nešto mi govori da sam te već vidio, ali... Do vraga! Već sam toliko star da sam sasvim ishlapio. Ne zaboravi da te čekam u salunu — reče Windust i krene prema kolima.

Dok je jahao prema Cavellu, u glavi Toma Clancyja motalo se mnoštvo misli. Sumnja da je otac opljačkan, zatim ubijen u zapaljenoj kući, kako bi nestali tragovi zločina, sve ga je više opsjedala. Cedric je imao pravo kad je prvi potakao to pitanje. Sad je to potvrdio i starac. To je bila solidna osnova da se krene u akciju.

Bratov prijedlog da se kandidira za šerifa bio je sve primamljiviji. Kad bi nastupio javno i optužio bankare ne raspolazući konkretnim dokazima, ne bi postigao ništa. Morat će se poslužiti njihovom metodom. To znači prividno slušati naređenja ali raditi po svome i polako istraživati događaje koji su se odigrali prije tri mjeseca.

S tom odlukom uđe u grad, sretan što je sreo starog pokućarca, koji je ne sluteći pobudio u njemu sumnju. Sve ga je više opsjedala pomisao da je na tragu tajne koju mora što prije razjasniti.

Nije volio oca jer je bi bio grub. Poštivao ga je ipak, pa ako je doista stradao na tako okrutan i podmukao način, krivci za njegovu smrt moraju biti kažnjeni.

IV

Prošla su tri dana otkako je stigao u Cavell, a nije se dogodilo ništa značajno. Dobro se odmorio, razgledao grad i potajno priželjkivao da sretne Vicky Anderson, svoju prvu ljubav. Jeo je u restoranu gospode Hillen, ugodne starice, gdje je doznao nešto više o Vicky.

— Zašto vas to zanima, mladi gospodine? — pitala je gospoda Hillen.

Tom Clancy je samo slegnuo

ramenima. Prije nego što je čuo njen odgovor, pohvalio je pitu s jabukama. To je na staričinu licu izazvalo zadovoljan osmijeh.

— Što se tiče Vicky, da malo razmislim. Aha! Nije li to ona pjegava djevojka čiji je otac imao farmu, kako se ono zvala...?

— »Tri srca« — spomene Tom.

— Da, sad se sjećam. Ona se, mladi gospodine, udala i otišla iz grada. Kad joj je otac umro, farmu su prodali i odselili na istok.

Bio je pomalo tužan zbog toga, ali zadovoljan što je doznao nešto više o njenoj sudbini. Propitkivao se i za Jacka, ali nitko nije znao što se dogodilo s njim otkako je pobjegao s Jurdanova ranča.

Očekivao je da će ga pozvati Spencer Mulligan. Jedanput ga je vidio u prolazu i nije mu se dopala njegova njuška. Već se pomalo dosađivao, pa je odlučio malo posjediti u obližnjem salunu.

Kad se dotjerao i izišao iz hotela, stari Mesina ga pozdravi širokim osmijehom i obliže usne. Tom mu dobaci dolar, pa se stari tako rastopio da ga je bilo ogavno gledati.

Otkako je prekinuo s Vicky Anderson, Tom je doživio nekoliko ljubavnih pustolovina. Bila su to samo prolazna poznanstva, bez dublje veze.

Mesina mu je rekao da u salunu »Kolt« svira dobar klavirist i nastupa neka djevojka iz New Orleansa, prava ljepotica, čiji divan glas rado slušaju svi slojevi Cavella. Krenuo je, dakle, te večeri da se malo razonodi, da popije viski, dva i po-

sluša pjesmu i glazbu, te da nakon toga mirnije spava.

Nad grad se spustila topla ljetna večer. Nebo se osulo zvijezdama. S Cittafyja je popuhivao svjež povjetarac. Ulice su bile pune prolaznika. Iz saluna je treštala glazba i čula se pjesma pijanih, koju je prekidao lavež ponekoga psa ili poneki pucanj iz kolta.

Prava pravcata slika Divljeg zapada u ranim večernjim satima.

Ušavši u salun, Toma zapuhne miris ustajalog piva, lošeg viskija i duhanskog dima. Jedva je vidio ispred sebe, jer se dim gotovo mogao rezati nožem.

Lijeno se dovukao do tezge, primio prstima obod stetsona i pozdravio barmena pa naručio viski. Odgrizao je vrh cigare, pripalio je i zadovoljno otpuhnuo nekoliko dimova.

Oko tezge se nanizalo desetak kauboja i rančera... Bilo je tu i ljudi sumnjiva izgleda, što nije rijetkost u jednom takvom lokalima.

Za stolovima se kockalo, pilo i pjevalo. Stari klavirist je vješto improvizirao neku melodiju, ali se ona jedva čula od buke.

Tom uzme čašu i potraži mjesto za stolom u kutu, kraj stola gdje je drijemao neki starac srebrne kose. Učini mu se poznat, uputi se prema njemu i zadovoljno se nasmiješi. Bio je to stari Windust. Viski ga je dobro smlavio. Nije mu smetala buka. Zadovoljno je hrkao i nije opazio kad je Tom sjeo kraj njega.

Polako je, ispijajući viski, promatrao prostoriju. Ugledao je odjednom Spencera Mulligana i zapitao se da li je Cedric razgovarao s njim.

Zapazio je da je i vlasnik nekoliko saluna i kockarnica opazio njega pa prišao tezgi i nešto razgovarao s barmenom.

Okrenuo se držeći palčeve u džepovima prsluka, prezirna izraza na debelom, podbuhlom licu.

Tom odjednom osjeti dosadu. Očekivao je nastup pjevačice. Kad je objavljeno da je gospođica Stone bolesna, u salunu se začuo uzvik nezadovoljstva.

Smatrajući da ovdje nema više što tražiti, ne želeći da probudi Windusta, Tom se lijenim korakom uputi prema vratima. U tom trenutku začuje iza sebe korake pa osoran, prijeteci glas:

– Hej, stani! Kidaš, a? A tko će platiti piće?

Tom Clancy se polako okrene. Čovjek kojeg je ugledao, bio je neki štrkljasti tip uska lica. Raskrečio se, izazovno se ispr-sio i ruku opasno primakao koltu.

Tom je nešto slično doživljavao više puta. Izazivali bi ga, prijetili mu, rugali mu se, ali bi se malo tko dobro proveo. Međutim, tek je došao u grad i nije želio stvarati gužvu, pogotovo zato što je zapravo stranac.

– Da li ti to kažeš meni, dugonjo? – uzvрати mu Tom istom mjerom.

– Baš tebi – isceri se dugajlija. – Vрати se i plati svoj viski. Inače...

– Što „inače“? – promuklo upita Tom i oštro ga pogleda.

– Morao bih se s tobom poigrati, a nemam baš volje – proci-jedi čovjek uska lica i pride nekoliko koraka bliže. Dok je prilazio, Tom podigne ruku i vikne:

– Ostani na mjestu, ljepotane! I da znaš: ja sam svoje piće

platio pa mirno odlazim odavde. Nemoj me pokušati spriječiti, jer ćeš se loše provesti.

– Ma, je li? Da li ti to prijetiš? Clancy slegne ramenima.

– Shvati kako hoćeš – odvрати.

Opazivši da bi moglo doći do obračuna, gosti zašutješe kao zaliveni i razmaknuše se. Jedino je Spencer Mulligan ostao kraj tezge i nekim čudnim osmijehom na licu promatrao što će se dogoditi.

– Znači, nećeš platiti piće koje si popio? – zareži dugajlija.

– Platilo sam – hukne Tom jedva savlađujući bijes.

Kad se okrenuo i zakoračio, dobije udarac nogom o slabine. Okrenuo se, zastenja, ali je brzo uzvratio. Nije se poslužio nogom već dobro odmjerenim udarcem, pa se izazivaču zatresla glava i na usta mu udarila krv.

– Za ovo ćeš mi platiti! – zamumlja čovjek i poleti prema njemu.

Dočeka ga Tomova kao malj teška šaka i obori ga na pod. Dok se koprcalo po piljevini, Tom je stajao pripravan da ga ponovo dočeka. Napadač ga je gledao s mržnjom. Tom se okrenuo i krenuo prema izlazu, ali netko u prostoriji poviče:

– Pazi, momče!

Tko drugi nego stari Windust! Taj mu je uzvik spasio život. Bacio se munjevito u stranu i povukao kolt. Okrenuo se u zraku i pucao prema bljesku neznančeva kolta. Napadačev metak prozui kraj njegove glave, ali Tomov pogodi napadača u rame i zanese ga. On vikne od bola i krv mu probije košulju.

– Ne napadaj s leđa, gade! – bijesno će Clancy, zaokruži po-

gledom po prisutnima i odbaci nogom napadačev kolt.

Stari se Windust zadovoljno i pijano smijuljio. Tom mu zahvalno kimne.

— Hvala, stari! — Okrene se i pođe prema izlazu. Ubrzo za njim došepesa starac i uhvati ga za ruku.

— Da nešto popijemo, momče?

— Hvala, zgadilo mi se. Drugi put, ali na drugom mjestu — odbije Tom i otvori pokretna vrata.

Zastane ondje i drhtavim prstima pripali cigaru. Stajao je na nogostupu i pitao se kamo dalje? Onda se sjeti starog Mesine. Možda bi bilo dobro da s njim porazgovara? S obzirom na njegove godine, on je bio živa kronika Cavella. Pomisli da ga tamo možda čeka i Cedricova poruka. Pođe ljutit što se morao sukobiti s onim čovjekom u salunu »Kolt«.

V

Savezni šerif Paul Burke nezadovoljno, s dosadom frkne nosom, skine noge sa stola i obrati se pomoćniku:

— Jack, dosta je bilo odmaranja. Vrijeme je da krenemo u akciju.

Ustao je, pogledao stasitog pomoćnika, obrisao rub stetsona i uspravio se. Rukavom je olaštio značku, pa zadovoljno prišao prozoru.

Beatri je bio miran grad. Premiran za ovo doba godine. U jesen je obično pružao sasvim drugu sliku. Pun trgovaca stokom, kauboja, rančera...

Tisuće dobro uhranjenih stig-ne tada u koral kraj željezničke stanice. Kad se stoka proda, nastaju ludi dani i noći. Tako po

nekoliko dana. Da sve prođe kako treba, brinuli su se Burke i Jack Clancy.

Paul Burke je imao razloga što je Jacku spomenuo da kreće u akciju.

Upravo je tog jutra dobio obavijest da se banda »crnih ja-hača« mota oko Cavella. Ukrali su nekoliko stotina komada stoke i sad je tjeraju na prodaju u Novi Meksiko. Nakon dugog vremena, pošto im se izgubio trag, savezni šerif se našao u prilici da ispuni obećanje koje je dao da će pomrsiti konce Hirchovoj bandi.

— Idemo li odmah? — upita pomoćnik.

Bio je to visok, jak, ridokos mladić, odlučna lica, istaknute brade, čelično sivih očiju. Stjecajem okolnosti dogurao je do pomoćnika Paula Burkea.

Sad je stavljao pojas s koltovima i gledao Burkea koji je i dalje stajao kraj prozora i promatrao ulicu. Kad je ponovio pitanje, šerif se okrene i kimne.

— Uzmi u restoranu suhe hrane za dva dana. Ako nam uzmanjka, nadoknadićemo u Cavellu.

— Zar idemo u Cavell? — nasmiješi se Jack.

— Ha, ha, ha! Dakle, jedva čekaš da se vratiš kući, a?

Jack Clancy se namršti, pog-ne glavu i zbunjeno pride vješalici da skine šešir. Burke ga iznenadeno pogleda. Svojevremeno mu je pričao da je otišao s očeva ranča, a sad?

— Što, ne veseliš se povratku?

Njegov pomoćnik slegne ramenima, odmahne glavom i pogledavši ga u oči, promrsi:

Nije to nego... pa nisi mi rekao zbog čega idemo u Cavell.

Paul Burke se nasmiješi. Volio je toga pjegavog momka. Po-veo ga je iz Sonore, gdje je do-bro obavljao svoj posao. Doka-zao se već u nekoliko okršaja, a imati takvu podršku, kad meci fijuću oko glave nije mala stvar.

— Dobio sam obavijest da se tamo vrzma Hirsch s bandom! Već uveliko krađu stoku. Pri-premaju se, boga im njihovog, da se dobro potkože do zime kako bi imali što trošiti u Mara-caibu.

— Što ne razjurimo taj osi-njak, šefe?

Savezni šerif ne odgovori od-mah. O, da! On je odavno to pla-nirao, ali... Bilo je to osinje gni-jezdo. Njih dvojica doista tu ne-mogu ništa učiniti.

Pročistivši grlo i zastrugavši mamuzama po podu, Burke po-đe prema vratima, okrene se i odgovori:

— Sve u svoje vrijeme, mali! Hajde, ispari! Čekat ću te u sa-lunu »Dolly«.

Kad je Jack otišao, Burke za-stane na nogostupu. Bio je lijep, sunčan dan. Najavljivao je po-slijepodnevenu jaru. To znači da će po suncu putovati sve do mraka. Prokuće, slegne rame-nima, a zatim se tromim kora-kom uputi prema salunu.

Onaj tko ga nije poznavao, smatrao bi Paula Burkea obič-nim kaubojem. Uostalom, tako je izgledao. Nasaden na male, krive noge, koje su jedva nosile golemo tijelo, doimao se sporo. No, bila je to sporost zvečarke. Brzo je potezao i mogao se, što se toga tiče, mjeriti s mnogo po-znatijim revolverašima. Zbog toga su ga izbjegavali. Kad bi nekome bio na tragu, taj bi bje-žao glavom bez obzira i molio

boga da što prije stigne u Mara-caibo.

Onako onizak, izbočene bra-de, tankih usana i nosa koji mu je gotovo dodirivao gornju us-nu, kad bi raširio ruke, djelovao je kao neki orangutan. Nije bio ljepotan, ali premda je prešao četrdesetu, djevojke su ga rado gledale. U njegovim očima, koje bi znale planuti od bijesa, bilo je obično mnogo topline, zago-netne crne dubine i dobroćud-nosti.

Volio je salun »Dolly«. Možda zbog vlasnice, udovice nekoga kockara s Mississipija. Drage Dolly, po kojoj je salun i dobio ime. Pala je jednog dana kao iz neba u Beatrix, kupila stari sa-lun i od njega napravila čudo. Nije Burke tajio da mu se Dolly dopada. Pokazivao je to u sva-koj prilici, a ona bi, smješkajući se, primala komplimente i uda-rala ga nestašno lepezom po obrazu. Zatim bi cvrkutala:

— Burke, lopužo jedna, ne ze-zaj Dolly Grey! U mene je vatra koja će te spržiti.

— Ali, Dolly — branio bi se on i smijao. — Ti si žena kakvu trebam. Ti si ljubav moje mla-dosti.

— Pih! Kakve u tebi ima mla-dosti, stari, olinjali štakoru! — podbadala bi ga ona.

Svi koji bi slušali ovaj razgo-vor, slatko bi se smijali, ali se Burke nije ljutio na Dolly, jer je znao da joj je drag.

Uvjerio se to onog dana kad ga je bez ikakva uvoda uhvatila za ruku i odvela u svoju sobu, usput rekavši:

— Hajde, šerife! Nisi bogzna kakav muškarac, ali sam raspo-ložena da noćas dam i najruž-nijem čovjeku na Divljem zapa-du. Ha, ha, ha!

Sad je koraćao prema salunu. Zadovoljno se osmjevivao i razmišljao o tome kako će jednog dana, kad ne bude brz kao sad, potražiti kod nje utočište. Možda to neće dočekati, ali je valjalo živjeti u toj sanjariji i imati nekog s kim se može podijeliti starost.

Kad je ušao, Dolly ga nije dočekala raskriljenih ruku. Bila je nešto ljutita, pa je frknula:

Bože, evo ga opet. Baš mi taj čovjek ne da mira. Ljudi, vidite li da me progoni?

Za tezgom, gdje je Dolly pila kao pravi muškarac i pušila preko golemog čibuka, začuo se gromoglasni smijeh. Burke se kao i uvijek dokotrljao do barmena, naručio viski i izazivački je pogledao.

— Što je, Dolly, stara vještica?! Piješ, a bilo bi bolje da pogledaš nije li ti zagorio ručak. Ha, ha, ha!

Opet se u salunu začuo smijeh. Dolly ga ošine pogledom, pride mu bliže, podboči se rukama o bokove i zareži:

— Prava dama, ako to nisi znao, ne kuha ručak. On joj se s počastima servira. O, bože! Kome ja to govorim? Što taj Burke zna što je dama, što džentlmen? Fox — obratila se jednom od gostiju — pokaži mu kako se postupa s damom.

Brady Fox je bio njen potajni obožavalac. Gutao ju je očima. Imao je i koga, jer je Dolly zaista bila divna žena. Jedva je dočekao poziv. Progurao se do nje pa poljubio njenu ispruženu ruku.

Prezirno odmjerivši Burkea, dok su joj se nadimale divne grudi, ona reče:

— No, sad vidiš što rade džentlmeni.

— Ja radije poljubim svoju kobilu — nasmije se savezni šerif i popije viski.

Morao je požuriti jer je na vratima ugledao Jacka. Platilo je naručeno piće, pozdravi prisutne i pošao prema izlazu. Za njim krene i Dolly, stigne ga na vratima pa iziđoše zajedno na nogostup.

— Stari, čuvaj se! — reče ona ozbiljnim, toplim i zabrinutim glasom.

Evo, takva je bila Dolly Grey! Žena divnog tijela, bujne crne kose, sočnih usana i crnih, plamtećih očiju.

Stajali su neko vrijeme šuteći. Onda joj se Burke nasmiješi i kimne.

— Ostaj mi zdravo, dušo!

— Kad se vraćaš?

On slegne ramenima. Tog trenutka zarzaše konji. Burke je privuče na prsa i obješenjački zaprijeti:

— Čuvaj onu stvar za mene, draga! Jao tebi ako me prevariš!

Ona se počne smijati i udari ga lepezom po licu. Gledala je za njim i pitala se što je našla u tom krivonogom čovjeku.

* * *

Jedva prespavavši noć, Tom Clancy je rano ustao. Umio se, dotjerao odijelo pa sišao u prizemlje.

Mesina ga pozdravi udvornim, ali umornim smiješkom.

— 'bro jutro, gospodine Weston! Lijep dan, zar ne?

Tom kimne, zadovoljno se protegne i proviri kroz prozor. Doista! Radalo se divno, sunčano jutro. Dobaci starcu dolar i pođe prema izlazu.

Odjednom iza sebe začuje Mesinu.

— Gospodine! Hej gospodine! Gotovo sam zaboravio... — počne zadihano starac.

Tom stane i začuđeno ga pogleda. Pomisli da mu nije dovoljan dolar koji mu je dao pa je odlučio da ga izgrdi što toliko pije.

Došavši do daha, teško se oslanjajući na nogu, stari Mesina nastavi:

— Poručio vam je gazda da ga posjetite u kancelariji.

— Koji gazda?

— Koji gazda, zaboga? Pa moj gazda, gospodin Mulligan — začuđeno prevrne očima starac.

— Aha! Kažeš, Mulligan?

Mesina kimne i vrati se tezgji. Bio je kao na iglama. Jedva je čekao da što prije potroši dolar i kupi bocu najlošijeg viskija.

Izašavši na ulicu, Tom Clancy se zadovoljno nasmiješi. Traži ga, dakle, šef. Zacijelo ga je Cedric preporučio. Zadovoljan što će možda ostvariti svoje planove, on polako pođe prema restoranu na doručak.

Neka Mulligan čeka. Nisam ja pas na uzici pa da slušam nečije zapovijedi, mislio je.

VI

Kad bi ga čovjek gledao kako se ponaša na ulici, u salunu ili na kojem drugom javnom mjestu, mogao bi zaključiti da je Spencer Mulligan vrlo miran i staložen čovjek. Ispod nakostriženih čupavih obrva gledale su male, svinjske oči. Debele usne bi se objesile, pa se činilo da ne sluša sugovornika već da blaženo spava poslije obilnog ručka.

Bilo je to samo prividno, jer su te sitne, male i životnjske oči i te kako pratile svaki pokret, sve ono što su mogle registrira-

ti, i odmah o tome obavještavale mozak smješten u maloj, čokastoj glavi, nerazmjernoj s ostalim dijelovima debeloga i zadriglog tijela.

Tom Clancy je, doduše, bio mlad, ali dovoljno iskusan da ga odmah ocijeni. Kad je još začuo taj unjkavi, tromi glas, odmah je znao s kim ima posla.

— Dakle, ti si taj revolveraš što brzo poteže? — upita tromim glasom Mulligan promatrajući Toma od glave do pete. Začudeno je podigao jednu obrvu kad je opazio da preko lijevog oka nosi crn povez.

Ne čekajući odgovor, promrmlja:

— Znači, ćoravac?! Hi, hi, hi!

Clancy nije volio takve šale. Ipak to proguta, pa otežući po teksaški, kao da nije čuo primjedbu, upita:

— Zvali ste me. Što želite?

— Hej, polako, polako, momče! — začuje se glas iz debele mješine.

Mulligan se protegne, zaste-nje i dohvati golemi rubac koji mu je stajao nadohvat ruke pa obriše znoj što mu se slijevao niz podbradak.

— Pogodio si! Vidio sam tvoj dvoboj u salunu. Pokazao si da znaš izići na kraj s bezobraznim tipovima. To je dobro. Da, dobro... Dakle, što sam želio reći? Ah, da!

Nije ga pozvao da sjedne. Zapravo, Tom to nije ni želio. Želio je da što prije završi taj razgovor, da se nadiše svježeg zraka, a ovdje ga nije bilo, odnosno bio je težak, sladunjav, pomiješan sa znojem koji je oštro zaudarao.

— Hajde, da čujem — ponuka ga Tom i premjesti se s noge na nogu.

– Ne tako brzo, Westone! Tako se zoveš, a? Hi, hi, hi! Dobro, dobro. Nemoj se odmah rogušiti. Baš me briga kakvo ime nosiš. Dakle, što sam ono htio? Ah, da. Vidim, ugniezdio si se u mojem hotelu. Kako ti se dopada smještaj?

– Mogao bi biti i bolji – odgovori Tom ravnodušno.

– Možeš se preseliti u drugi, bolji. Naravno, ako se dogovorimo.

– O čemu?

Umjesto da mu odgovori, Mulligan privuče kutiju i uzme bombon. S užitkom ga počen sisati i cmokati usnama. Toma je to smetalo.

– Što sam ono započeo? Ah, da. Da li si na proputovanju ili kaniš ostati u gradu?

Tom Clancy slegne ramenima. Bilo bi mu draže da debeljuško kaže što želi. Da se ne izmotava i ne obilazi kao mačak oko vruće kaše. Debeljko kao da je pogodio njegove misli pa nastavi:

– Vidim da ostaješ, zar ne?

Tom kimne, pročisti grlo, pa se tobože zbunjeno nasmiješi.

– Ako pronađem posao.

– E, tu sam te čekao! – zadovoljno puhne Mulligan iz debelje mješine. – Vidim da znaš rukovati koltom. Pa kad je tako, imam za tebe posao. Nudim ti mjesto šerifa u gradu.

– Šerifa?! – usklikne tobože začuđeno Tom, nasmiješi se pa pođe rukom prema povezu.

– Zar šerif bez jednog oka? Jednooki šerif! Ha, ha, ha!

Začudo i debeljko se počne gromoglasno smijati i Tom pomisli da će mu se raspasti mješina.

– Jednooki šerif?! Hi, hi, hi! Zašto ne? Zašto ne, do vraga?

Hoćeš li se prihvatiti tog posla?

– Naravno! Vrag u nuždi i muhe ždere, zar ne? – nasmiješi se Clancy.

Spencer Mulligan pokušava ustati, ali odustane. Bilo je previše sparno i on je bio previše lijen da bi se stojeći rukovao pa mu preko stola pruži ruku, koju Tom ne prihvati.

– Ako primaš posao, sutra će te sudac zakleti. Dobit ćeš značku, pa neka ti bog pomogne – zamumlja debeljko i umorno zatrepta očima.

Tom pomisli da je zaspao, ali se on iznenada trgne, pogleda ga odsutno mutnim očima, pa se nasmiješi.

– Imali smo mi nekoliko šerifa, gospodine Weston! Posljednji je bio na svoju ruku, pa je dobio nogu. Cavell je, kao što ste mogli zaključiti, miran grad. Mi, ovaj, ja želim da tako i ostane. Razumijete?

Tom Clancy se zbunjeno počese iza uha, pa odmahne glavom. Hinio je da ne shvaća:

– Nisam vas dobro razumio, gospodine...

– Mulligan – debeljko kimne glavom dobroćudno i lukavo ga pogleda. Na njegovu licu se ukaže čudan osmijeh. Onda mu to detaljnije objasni:

– Dakle, gdje samo ono stao? Ah, da. Posljednji šerif imao je dug nos, a rado je stao na žulj nekim uvažanim građanima. Ne bih ti, momče preporučio da se tako vladaš. Mlad si. Slušaj pametnije pa će ti biti dobro. Živjet ćeš kao bubregu u loju. Rekoh, ovo je miran grad i zlata vrijedi šerif koji zna slušati što mu se naredi. I može, kažem vam, gospodine Weston, doživjeti mirnu, bezbrižnu starost.

Kad je zašutio, zastane da uhvati zraka. Razjapio je usta kao riba na suhom. Zatim odmahne rukom i mrzovoljno promrmlja, sretan što je riješio i to pitanje:

– Sutra se vidimo kod suca... Plaća je 30 dolara mjesečno. Ako budeš pametan, zaradit ćeš i više. A sad idi! Malo bih odrijetao.

Zadovoljno je mlijasn timer, prekrižio ruke na trbuhu i za nekoliko minuta već je gro-moglasno hrkao.

Tom Clancy zamišljen izide iz kancelarije.

VII

Neki rančeri, koji su dobro poznavali i cijenili vlasnika ranča »Stella« Raya Dunawaya, čudili su se što se oko njega već više dana mota skupina mrač-nih, nepoznatih jahača. Pomiješali su se s njegovim kaubojima što su žigosali stoku i pripre-mali je za prodaju u jesenskoj kampanji, ali su od njih oduda-rali kao nebo od zemlje.

Posebno se isticao njihov še-rif, prava ljudekara, koji je stalno vikao promuklim gla-som. Da je netko od prolaznika pažljivije motrio stoku, zacijelo bi zapazio da na nekim grlima već postoje žigovi, ali ih ovi lju-di mijenjaju, što je bilo zaista neobično.

Ray Dunaway bio je sitan, mršav čovječuljak podmukla pogleda, dugih brkova nalik na morža i ptičjeg lica. Živio je na ranču sa ženom po kojoj je po-sjed dobio ime i važio je za veo-ma sposobnog čovjeka.

Stella je bila vitka plavuša izazovna tijela, duge kose boje žita i plavih očiju. Za njom su se mnogi okretali i pitali kako je

jadni Ray uspio dovesti na ranč takvu ljepoticu.

Pričalo se da je bila prostitut-ka u New Orleansu i da ju je pobrao s ulice. No, bilo kako bi-lo, ona je bila prava vlast na ranču, a Ray tek figura. Mnogi to nisu znali ili su naslućivali. Međutim, »Stella« je bio dobar komad ranča, koji se protezao nadaleko i naširoko. Na pašnja-cima je paslo oko pet tisuća gr-la stoke dugih rogova, ne raču-najući onu koju su žigosali do-šljaci.

Prošlost Raya Dunawaya za mnoge je bila pod znakom pita-nja. Došao je jednog dana sa že-nom u ovaj kraj. Kako je imao dovoljno novca, brzo je kupio ranč. Trebalo mu je pet godina da ga dovede u red. Kad bi ga sad prodavao, dobio bi za njega, ne računajući stoku, desetoro-struko veći iznos.

Tih dana, otkako je na ranč stigao Judd Hirsch s ljudima, Ray je bio nervozan kao nikad u životu. Dugovao je ponešto tom dugonogom, vitkom i nao-čitom banditu. Prošlost, od koje je pobjegao vukla se za njim po-put repa, što je u njemu izaziva-lo razumljivo nespokojstvo.

Stigavši jednoga kasnog po-slijepodneva na »Stellu«, dok su njegovi ljudi gonili stado od ne-koliko stotina grla, Hirsch je bez odobrenja zauzeo najbolje pašnjake. Tek nakon toga se uputio prema kući. Ray je već znao s kim ima posla. Mrzovolj-no ga pozdravi i ljutito pogleda Stellu, koja je sva ozarena doče-kala došljaka.

– Nije te dugo bilo Judd? – rekla je s dozom prigovora, što je Raya dovodilo do bijesa.

Hirsch se nesmijuljio, vrat-nom maramom obisao lice,

stresao stetson i slegnuo ramenima.

— Pa, nije se moglo, Stella! Poslovi, znaš i sama...

— Zašto si došao? — upita promuklim glasom vlasnik ranča.

Bandit slegne ramenima, dohvati bocu viskija koji je iznijela Rayova žena i povuče nekoliko dobrih gutljaja. Obriše usta pa se nasmiješi. — Poslovi! Poslovi, stari moj!

Na Rayu Dunawayu se zapazalo da je nerado primio iznenadnog gosta. Imao je i razloga, ali nije mogao iz kože, pa je samo nešto promrmljao.

Stella je na stol donijela jelo, cvrkutala kao ptičica i stalno, bez obzira na muževu prisutnost, zaljubljeno pogledavala stasitog Judda.

Sjedili su na verandi. Bio je topao, sparani ljetni dan. Oko njih su zujale muhe. Bilo je mirno, tek bi se iz korala začulo rzanje konja.

— Nisi mi odgovorio na pitanje — podsjeti ga rančer mrzovoljnim glasom.

Bandit opet slegne ramenima i namigne Stelli. — I sam vidiš, amigo, o čemu je riječ. Momci su dotjerali nešto stoke. Po običaju, prokrijumčarit ćemo je s tvojom i ja se nadam da nemaš ništa protiv. Ili, možda, imaš?

Rančer proguta slinu i bijesno ispije viski. Ošine zatim Stellu neljubaznim pogledom i zareži:

— Znam, Judde, da ti ponešto dugujem ali... ne diraj mi ženu!

— Ja tvoju ženu? Pa ti si lud, Ray! — počne se braniti bandit.

— Zar sam to ikad učinio?

— Samo kažem...

Dosadno je bilo sjediti s

Rayom, pa bandit zjevne i nasmiješi se Stelli.

— Kako si, djevojko?

— Tako, kao i obično — odgovori ona i pogleda muža. U tom je pogledu bilo prezira i mržnje. U jednom trenutku je Hirsch pomislio da bi to Dunaway mogao opaziti. Ipak je ona nešto dugovala tom čovjeku. Ako ništa drugo, a ono zahvalnost jer ju je izvukao iz blata. Da je nje ga pitao, Judd bi ga zacijelo odvratio od toga. No on ju je jednostavno doveo i rekao:

— Ona će jahati s nama. Prste k sebi momci, inače...

U to vrijeme Ray je bio dozlaboga brz na koltu.

Poslije su se rastali, ali je ostalo nešto od prijateljstva koje ih je vezalo dok su pljačkali poštanske kočije. Dok je Hirsch sav novac trošio na zabavu, Ray ga je čuvao i sanjao da jednog dana kupi ranč. U tim trenucima mu je Judd Hirsch zavidio.

Rastali su se pošto se banda raspala. Neki su momci poginuli od ruke Paula Burkea, a Ray je promijenio ime, usidrio se u okolini Cavella i nastavio živjeti poštenim životom.

Naravno, ne računajući da će ga kad-tad posjetiti Hirsch i podsjetiti ga na prošlost.

— Hoćeš li se dugo zadržati na ranču? — prekine ga Ray u razmišljanju.

Hirsch slegne ramenima. Upravo se dobro najeo i obrisao usta. Odgovorio je tek pošto je s užitkom pripalio cigaretu.

— Htio bih ukrasti još nešto stoke, da je bude dvije tisuće. Što misliš o tome?

— Što ja mislim o tome? — ironično će i odsutno rančer. — Zar si ikad uvažavao moje mi-

šljenje? Ako baš želiš znati, mogu ti reći da ti to baš nije pametno. Ako Burke čuje nešto o tebi, bit će gadno.

— A zar se ja bojim Paula Burkea? — nasmijulji mu se Judd u lice. — Morao bi o tome voditi računa — složila se Stella, koja se umiješala u razgovor. — Ray ima pravo... Već vas je drugi put razbio. Nije on mačji kašalj.

Ova primjedba uvrijedi bandita i on ljutito ošine Stellu pogledom i oči mu se opasno suziše. To je bio znak da se s njim ne može razgovarati takvim tonom.

— Tebi bi bilo bolje da se vratiš u kuhinju! — zareži.

Poznavajući njegovu narav, Stella se udalji. Njen muž je gledao odsutno, pa nakon dužeg razmišljanja procijedio:

— Ti znaš da ti se nikad nisam miješao u poslove. Međutim, zar već ne bi bilo vrijeme da me ostaviš na miru? Dug sam ti odavno vratio, zar ne?

— O, nisi! Nisi, Ray! Ako jednom izgubiš život, više se on ne vraća — značajno naglasi Hirsch i lijeno se protegne. Ustane, pa prije nego što je otišao odspavati nekoliko sati reče:

— Ne brini ti za saveznog šerifa! Njega ostavi meni. O, imamo mi mnogo neraščišćenih računa. Što se tiče Mulligana... Nego, nisam ti rekao da će Cavell napokon dobiti šerifa.

— Nisi.

— E, već ćeš o tome čuti. Mogu ti reći da nema opasnosti. To će biti naš čovjek.

VIII

Nosio je na prsima šerifsku značku. Nije bio zadovoljan što

je dio vlasti bez vlasti. Bilo je u toj spoznaji mnogo gorčine, ali i prkosne odluke da sve podnese i sve proguta kako bi što više saznao o očevoj smrti.

Sjećanje na Jurdana još je živjelo u slikama iz djetinjstva. Sukob koji je izbio između njega i oca bio je odavno zaboravljen. Da nije bilo u njemu očeva inata, odavno bi se vratio na ranč i tada se ne bi dogodilo ono što se dogodilo. No putovi sudbine su čudni i nedokučivi, a za prohujalim ne vrijedi žaliti.

Bio je već dva dana šerif a nije znao što treba da uradi da bi opravdao postojanje i zaslužio plaću. Najveći dio dana zadržavao se u kancelariji, nadajući se da će se dogoditi nešto izuzetno gdje će biti potrebna njegova intervencija. No, Cavell je živio mirnim, uobičajenim životom.

Doduše, pozvan je nekoliko puta u salun da bi umirio neke previše obijesne kauboje. Bile su to tričarije koje je brzo rješavao jer je uvijek nalazio zajednički jezik s tim momcima.

Onda ga je jednog dana pozvao Norman Jewison.

Imao je banku u središtu grada. Tom ga je nekoliko puta vidio kako prolazi kraj kancelarije. Bio je to sitan, užurban čovjek, stalno u pokretu.

Ugledavši ga na vratima, na njegovu se licu ukazao umiljat osmijeh. Odmah se Tomu činio odbojnim. To je mogao prodati naivčini, ali Clancy nije padao na te slatke štosove. Pogotovo kad je znao da je Jewison oduzeo od njegova oca ranč »West«.

— Zvali ste me? — procijedi Tom neljubazno, odlučivši da već u početku razgovara s njim rezervirano. Pomisao da će mo-

rati slušati njega i Mulligana dovodila ga je do bijesa.

– Da, zvao sam te, šerife! – kimne bankar i ponudi ga da sjedne. Neko vrijeme ga je pažljivo promatrao, a zatim, pokazavši prstom povez preko oka, upita:

– Uspomena iz borbe?

– Da, s Komančima – odgovori Tom i udobnije se namjesti.

Gledali su se tako neko vrijeme, vagali se i odmjeravali, a onda bankar pročisti grlo i cijukne:

– Želio sam te upoznati. Kažem ja sebi: hajde, Normane, pozovi novog šerifa da vidiš kako izgleda... – Zašutio je, opet pročistio grlo i tankim prstima pipkao papir na stolu. – Pričao mi je Mulligan – nadodao je – da znaš baratati koltom. Tome se čudi, mislim na oko.

Tom Clancy se nasmiješi i odmahne rukom.

– Kud moje jedno oko »šikne«, trava ne nikne, ha, ha, ha!

Na te riječi Jewison se gromoglasno zacerekao. Jedva se nekako umirio, ustao i prišao prema ormaru.

– Nadam se da ćeš popiti viski? – zapitao je preko ramena. Burbon je, prva klasa!

– Prima se – odvrati Tom i pripali cigaru.

Natočivši čaše, Norman ga je i dalje znatiželjno promatrao. Kao da je želio proniknuti u njegovu ličnost. No morao bi biti dobar poznavatelj ljudi da sazna što se u Tomu kuha. On se vladao smireno, gotovo hladno, što bankara uvjeri da je Mulligan imao pravo kad je rekao da je čovjek kojeg su tražili.

– Pa, kako ide posao? Ima li neprilika?

Umjesto da odgovori, Tom ispije gutljaj viskija, otpuhne mirno dim i odgovori slegnuvši ramenima:

– Zasad ništa, gospodine Jewison!

– Da, Cavell je miran grad i neće ti biti teško obavljati poslove – doda zamišljeno.

Neko je vrijeme bankar nervozno bubnjao prstima po stolu, a zatim reče:

Mulligan mi reče da se možemo u tebe pouzdati. Na temelju čega je to zaključio kad si tek objesio značku, nije mi poznato. No mislim da bi to za sve bilo korisno.

– Zar ste me samo zato pozvali? – prekine ga Tom i ustane.

– Umiri se, momče! Ne tako naglo, zaboga! Ne, nisam te samo zato pozvao. Sad, kad sam te upoznao, iskoristit ću priliku da ti kažem kako ću za nekoliko dana poštanskom kočijom poslati u Coleridge novčanu pošiljku...

– Da, i što ja imam s tim? – mrzovoljno će Tom.

– Čekaj, polako... Dakle, običaj je da predstavnik vlasti potpiše da je s njom sve u redu. Mislim, koliko se novca šalje i tako...

– Da, i onda?

– Ti ćeš, recimo, potpisati i sve će biti po zakonu – odgovori lukavo bankar i namigne.

Tom Clancy je znao koliko je dva i dva, pa se samo kiselo nasmiješio. Znači, počelo je... Što da mu odgovori? Da pristaje i zažmiri na jedno oko? Ili da odbije, pa da ga skinu i ništa od njegove namjere da privede kraju istragu o ubojstvu oca i gubitku ranča.

Našao se u nedoumici jer je trebalo brzo odlučiti.

— Onda, da li smo se razumjeli?

Tom Clancy kimne. O, i te kako su se dobro razumjeli. Samo što će on razmisliti prije nego što stavi potpis na dokument. Bankar je nakon toga bio vrlo ljubazan. Ispratio ga je do vrata i zadovoljno trljao ruke.

— Ako vam nešto treba, samo recite! Da, evo vam za prvu ruku — nasmiješi se, posegne u džep i izvadi nekoliko novčanica. Tom najprije zaželi da odbije, ali se predomisli.

Kad se vratio u kancelariju, izvadi bilježnicu i zapiše: »16. kolovoza primio sam od bankara Normana Jewisona iznos od 20 dolara na ime mita...«.

Zadovoljan što je bilježnici povjerio pokušaj korupcije, stavi noge na stol i duboko se zamisli. Sklopljenih očiju, dok su oko njega dosadno zujale muhe, razmišljao je o bankarevu prijedlogu. Upita se što radi Cedric? Da li je već skupio i prodao stoku? Koliko zna, još nije vrijeme. Trgovci će tek stići u jesen, ali...

Bilo bi mu lakše da zna gdje je Jack. Do, vraga! Kamo je odlutao taj njegov brat da mu se izgubio svaki trag?

* * *

Pedesetak milja južnije od Cavella Jack Clancy je upravo timario konja. Burke se zaustavio u nekom šumarku, obrisao znoj i huknuo: — Mali, ovdje ćemo se ulogoriti i nešto pojesti. Rasedlaj konje i potraži drva, pa će ti stari Paul pripremiti grah sa slaninom.

Bio je to dobar prijedlog. Na putu su drugi dan, pa se na nje-

govu pomoćniku osjećao umor.

— Ta ti ideja vrijedi zлата, šefe! — osmijehne se Jack i počne skupljati suharke. Nabravši cijelu gomilu, složi je kraj vatre koja je veselo pucketala. Zatim, braneći se od dima, uđe dublje u šumu.

Bila je ugodna hladovina. Mirisalo je na vrijesak i kadulju, na cedrovu koru i trulež što se isparavala iz zemlje. Kroz stoljetne krošnje prodirale su sunčane zrake i tkale zlatno tkanje.

Ptice su veselo cvrkutale, čuo se ćurlik divljeg purana i zov ptice rugalice.

Šušalo je lišće pod njegovim koracima. Jack Clancy je punim plućima udisao svjež zrak i razmišljao o tome kako će nakon toliko godina ponovo ugledati ranč na kojem se rodio. Sjećanje na oca Jurdana, na svadbu koja ga otjerala, još je bilo svježije. Nikad neće zaboraviti onaj dan kad se gotovo potukao sa starim.

— Odlazi s ranča, prokleta kopile! — urlao je pijani Jurdan i glavinjao prema ogradi gdje je naslonio vinčesterku.

A sve je to počelo bezazleno, da bi se završilo svadom koja je mogla dovesti do katastrofe. Prokleo je trenutak kad je starom spomenuo neka mu dade nešto od zaradenog novca kako bi kupio novo odijelo za ples u povodu Dana nezavisnosti.

Ljudi, kakva je to bila bitka riječima! Kakava dernjava! Jurdan se teško odvajao od svakog centa kada ga je trebalo dati njegovim dječacima. Za viski je imao, ali ne za djecu, iako su daniima teško radili da bi imao čime piti.

Nije čekao da stari dohvati vinčesterku. Poznavao je nje-

vu opaku narav. Brzo je iz kora-
la izveo konja, uzjahao ga pa
bez sedla i to zauvijek otišao s
ranča »West«.

Kako je to bilo divno!

Sad se, evo, ponovo vraća u
taj kraj. Ne svojom voljom. Već
zato što ga zvala dužnost. Da li
se u međuvremenu Jurdan pro-
mijenio? Bio je stariji, možda i
pametniji, ali je Jack sumnjao
da se išta promijenilo.

Bio je sretan ovih godina.
Probijao se nekako kroz život.
Ako je suditi po tome što ima
značku pomoćnika šerifa, onda
znači da ipak nešto vrijedi.

Ipak je cijelo vrijeme s tugom
mislio na braću. Što radi Ce-
dric? Gdje je Tom? Kako izgle-
da Cavell nakon svih tih godina
što ih je proveo lutajući Divljim
zapadom?

Dok se vraćao, u nos mu uda-
ri miris pržene slanine. Bio je
gladan. Jedva je dočekao da mu
Burke napuni tanjur. Dok je jeo,
osjećao je na sebi njegov po-
gled. Pojeo je i drugu porciju.

— Svaka čast, šefe! Grah je
izvrstan.

Savezni šerif se nasmiješi,
zgrabi još nekoliko žlica, pa od-
loži tanjur i počne motati ciga-
retu gledajući pomoćnika ispod
oka.

— Što je, mali? Nekako si za-
mišljen? Što si bliže kući, sve si
drugačiji. Hajde, istresi! Što ne
valja?

Razmišljajući o tome zašto je
tako brzo postao šerif kad o
njemu nisu ništa znali, bez ob-
zira na Cedricovu preporuku,
Tom Clancy se pitao nije li nje-
gov dvoboj s onim tipom u salu-
nu bio namješten? Ako jest, on-
da je to vješto izvedeno. Tog je
dugonju ranio u rame, ali mo-
gao se lako, da je Tom to želio,

zakoprcati na prljavom podu i
krenuti u vječnost. Ispalo je bo-
lje nego što se nadao. Ako polo-
ži ispit, pa ih uvjeri da je na nje-
govo strani, bit će mu znatno
lakše ući u njegove tajne.

Za čovjeka kao što je Clancy
bilo je više nego sigurno da će
imati hrabrosti dovesti stvar do
kraja. Onaj tko je kriv za okrut-
nu smrt starog Jurdana, morao
je odgovarati, baš kao i za pro-
tuzakonito prisvajanje ranča.

Sve je to, doduše, bilo dobro,
ali kako da stvari izvede i uvjeri
se tko je kriv a tko prav kad u
tom prokletom gradu, osim sta-
rog Windusta, nikoga ne po-
znaje. Pokušao je o tome razgo-
varati s Mesinom. Na žalost, al-
kohol je starom odavno poha-
rao moždane ćelije i ono što je
rekao bilo je nevažno i spored-
no.

Pa ipak, poznavajući Jurda-
na, stari je zakimao glavom, op-
rezno se ogledao i šapnuo:

— Znate, gospodine Weston,
tu nisu čista posla. Jurdan je
bio mudar čovjek, pravi lisac.
Drugo je pitanje što bi on samo
tako nekome poklonio ranč, a
pogotovo onoj ptičurini, orluši-
ni koja se zove Norman Jewi-
son. Priča se da je, ovaj... znate
što želim reći...? — A što želite
reći, Mesina? — ponukao ga je
Tom i pokazao mu dolar.

— Pa, kako da kažem... one
noći kad je planuo ranč... kažu
da su vidjeli da se s mjesta do-
gađaja vratio neki Leslie... čov-
jek bez savjesti i skrupula... bio
je garav kao dimnjačar... Znate
što mislim?

— Gdje ga mogu naći? ii —
Nigdje — nasmijulji se starac.

— Kako, nigdje? Nije valjda
nestao?

— Baš tako, gospodine We-

ston. Lesli se nalazi dva metra ispod zemlje. Našli su ga jednog jutra pijanoga i mrtvog u grabi. Znae, u Cavellu se rijetko događaju ubojstva. Ali se njemu, eto, dogodilo da ga netko skrati za glavu. Da nije tog dana pio i govorio gluposti, bio bi zacijelo živ. I meni je bilo bolje da držim jezik za zubima. No slutim da ste vi od onih ljudi koji znaju čuvati tajne.

Iako to nije bilo bogzna kakvo objašnjenje, bilo je ipak dovoljno da Toma uvjeri kako se nalazi na pravom putu. Ako su u pitanju sumnje, i ako na njima treba graditi optužbu, onda ih ima napretek.

Iako nije točno znao što je posrijedi, naslućivao je da Jewison sve radi s ciljem. Zato je dugo razmišljao o njegovu prijedlogu da stavi potpis na potvrdu o nepostojećem novcu. Pomalo mu je bilo jasno što se iza toga skriva. Jewison će, recimo, poslovnom partneru u Coleridge uputiti 10000 dolara. Zapravo, u pošiljci neće biti nit centa, ali će on zato imati potvrdu da je taj novac doista poslao. I tko drugi da to potvrdi nego naivan šerif, koji će na taj način svojim autoritetom jamčiti da je novac doista poslan. Dugo se lomio oko toga jer je bio svjestan da je potez nezakonit. Međutim, ako se ne složi s tim prijedlogom, skinut će ga s dužnosti i on će nakon toga biti daleko od mogućnosti da im pomrsi konce.

Nije mu bilo jasno kako će tu prevaru shvatiti eventualni poslovni partner. Kad dobije vrećicu bez novca, uredno zpakovanu, da li će pomisliti na prevaru? Ili će, možda, priznati da

je novac doista poslan, a zatim da je ispario na putu dugom stotinjak milja? Nije vjerovao da je netko tako naivan. Možda će sve to prijaviti saveznom šerifu ili zatražiti istragu od strane Pinkertonovih agenata. Ako to doista učini, onda je on pečen jer nije nimalo sumnjao u njihovu opasnost.

Odlučio je da sve te sumnje zapiše u bilježnicu. Ona će mu u neku ruku objašnjavati zašto je tako postupio, ako se uopće može opravdati neka protuzakonita radnja. Pa ipak, dođe li na sud, imat će barem jedan dokaz da je to uradio zato što je morao.

Sve je to polako i pažljivo zapisao, a zatim bilježnicu stavio u stol i zaključao.

Nije dugo u Cavellu, ali je već štošta naslućivao i to ga je činilo nespokojnim. Dao bi sve na svijetu da se nije upustio u taj riskantni posao.

XI

– Stigao je neki čovjek iz Cavella - reče Stella Hirschu sljedećeg dana. – Želi te vidjeti. Ima neku poruku.

Gledala je zaljubljeno toga jakog momka crne brade, odlučne i istaknute čeljusti. Sjetno je pomislila kako bi bilo lijepo da živi uz njega. Stari Ray ju je izluđivao. Gnušala se kad bi s njim legla u postelju. Pogotovo kad bi po njoj slinuo i dahtao kao nerast. Prepuštala mu se zato što je morala i maštala da je na njegovu mjestu Judd.

Obavijestivši ga o dolasku glasnika, Stella se oprezno ogleda prema hodniku, zagrli Judda strastveno i počne se privijati uz njegovo tijelo.

– Judd, Judd! nemoj me mu-

čiti. Uzmi me! – molila je drhtavim glasom i pružala mu usne.

On je grubo odbije i počne se odijevati. – Shvativši da ju je uvrijedio, nježno je pomiluje po licu.

– Najprije posao, a onda zadovoljstvo, draga.

– Onda noćas – prošapće ona strastveno. – Kod »Debelog cedra«?

– Da.

On iziđe iz kuće i stane se na verandi. Kraj konja, gledajući prema vratima, čekao ga je čovjek s porukom. Polako siđe niz stube.

– Mene tražiš? – upita i sumnjičavo ga odmjeri.

Došljak sitnoga, lukavoga lica načini grimasu i umjesto odgovora pruži mu pismo pa uzjaše konja.

Hirsch ga zaustavi pokretom ruke.

– Što ima novoga u gradu?

– Ništa posebno. Dobili smo novog šerifa. Jednookog šerifa, hi, hi! Judd Hirsch se zadovoljno nasmije pa otvori pismo.

Neko je vrijeme stajao zamišljen, a onda se uputi prema nastambi gdje su ljenčarili njegovi ljudi i nogom otvori vrata. Zapuhne ga miris neopranih tijela, ljudskog znoja i dima. Stajao je raskrečen i prezirno gledao ljude s kojima se povezao, pa zaurao:

– Dosta kartanja, momci! Da ste gotovi za dva sata!

– Šefe! Idemo, znači, u akciju? – zarokta jedan od njih što se zvao Slim.

– Zaveži, slatki Slime? – dobaci mu drugi i lukavo pogleda gazdu. Zatim upita:

– Je li u planu dobra lovina, šerife?

Judd Hirsch slegne ramenima, pročisti grlo, pa preko ramena ledenim glasom odgovori:

– Vidjet ćemo!

Izišao je da udahne zraka. Prezino pljune, a zatim se uputi prema kući.

Ray Dunawaj ga dočeka negostoljubivim pogledom. Kao uzgred, gledajući kroz njega kao da ne postoji, upita:

– Imao si posjetioca?

– Jesam. Pa što? – neljubazno se obrecne bandit.

– Ništa. Samo pitam – odvrati Ray i ustane:

Judd ga ošine pogledom, dohvati bocu i ispije ostatak viskija.

X

Poštanska kočija iz Cavella za Coleridge lagano se zibala na putu. Na sjedaču je drijemao pratilac, a vozač je dimio iz goleme cigarete koju je motao desetak minuta. Zadovoljno je otpuhavao dimove, podrigivao se nakon obilnog obroka u gradu i pola boce viskija.

Bilo je mirno poslijepodne. Sparina. Muhe su zujale i letjele u oči. Konji su ih tjerali repovima i frktali. Tri putnika, što su se truckala u kočiji, također su dremuckala. Bio je to neki kockar uskog lica, koji nije imao sreće u Cavellu jer su ga brzo operušali Mulliganovi momci, zatim postarija dama sa šeširom na ptičjem licu i debeljo otromboljenih, slinavih usta, trgovački putnik iz Bostona.

Dosadno i jednolično poslijepodne sve do »Vučjeg prilaza«. Ondje konji povukoše jače, pa se kočija zanese na kamenju što se odronilo iz usjeka.

— Bože, vožnja je tek počela, a meni se čini kao da će mi ispasti crijeva — potuži se stara usidjelica kockaru, kicošu koji je sukao takne brčice i pitao se što to tako ljubomorno čuva stara gospoda u torbi koju pritišće na usahle grudi.

Debeljko je gromoglasno hrkao. Na bradu su mu se svakog časa spuštale muhe, opet se dizale i dosadno zujale u kočiji koja je zaudarala na prašinu, na znoj i parfem neodređenog mirisa.

Bit će vam bolje, gospodo, kad se dohvatimo ravnog puta — tješio ju je kockar i zirkao očima kao kobac.

— Oh, tako ste ljubazni, mladicu — osmjehnula se stara usidjelica i zahvalno ga pogledala. — Vidi se da ste džentlmen koji zna zabavljati damu.

— Milostiva je pogodila — nakloni se on i lupi glavom o krov kočije. Na licu mu se ukazao bolni izraz, ali ga je prekrilo ljupkim osmijehom.

Pogledao je debeljka koji je sjedio kraj njega, a zatim se preselio na drugo sjedalo. Smjestio se kraj dame, primio je za ruku, poljubio i uskliknuo:

— Kakav divan dan, gospodo!

— Pardon, gospođica! — pocrveni stara dama. — Znate ja, ovaj...

Kicoš se nakloni, nasmiješi se zavodnički i udvorno promrmlja: — Oh, oprostite! Razumio sam. Dakle putujete, gospođice?

— Oh, do Coleridgea. Znate, tamo imam trgovačku radnju. Upravo sam posjetila sestru u Cavellu. Jadnica! Ima čopor djece, pa sam im donijela nešto... Znate i sami kako je to. A vi? Kamo vi putujete, gospodine?

— Također u Coleridge, gospođice! Bit će mi čast da vam pravim društvo.

— Oh, to je divno! Vrlo ste pažljivi...

Za čovjeka kao što je kockar, koji je živio od danas do sutra, nije bilo važno što kraj njega sjedi žena koja bi mu mogla biti majka. Kad je čuo da je sama, da ima prodavaonicu, nanjušio je dobar zalogaj i počeo je obasipati silnim komplimentima.

Tako su već prošli »Vučji prolaz«, pa se kočija počne kotrljati po nešto boljem putu. I upravo kad je kockar počeo pričati o svojoj prošlosti, koja se odlikovala blistavim nastupima na svjetskim pozornicama, pošto se predstavio kao glumac, začuo se pucanj. Veoma blizu, nakon čega se čuo topot konjskih kopita i povik:

— Zaustavi kočiju, stari! Zaustavi, kad ti kažem. Prisopati ti mozak ako ne poslušáš!

Planuo je još jedan hitac. Začule su se psovke, a onda se kočija zaustavila. Blijeda kao krpa, shvativši da je to napad na kočiju, stara dama se tresla kao šiba na vodi.

— Uzmite torbu! U njoj imam vrijednosti — mrmljala je preplašeno.

Kockar, također preplašen, najradije bi otvorio vrata i pobjegao glavom bez obzira. No noge su mu se odsjekle od straha. Stisnuo se u kut kočije i prestrašeno kolutao očima.

Debeljko je i dalje bezbrižno hrkao.

— Stari! Daj vreću s novcem! Inače... — čuo se zapovjednički glas.

— Evo ti je — odvratio je i opsovao.

Nekoliko trenutaka je vlada-
la tišina, a onda se ponovo čulo
nekoliko hitaca pa bijesan glas:

– Budalo! Zar nisam naredio
da se ne ubija?

– Samo sam ga okrznuo, še-
fe! – cvilio je jedan od napada-
ča. – Mislio sam da poteže pu-
šku i ...

– Hajde! Odlazimo!

Začuo se topot konjskih kopi-
ta. Prašina prodre u kočiju i
počne gušiti putnike. Sjedili su
polumrtvi od straha, nesvjesni
da je sve gotovo i da su napada-
či otišli.

– Dajte mi moju torbu – re-
če stara dama.

– Pustite, čuvat ću je i dalje
– odvrati kockar.

– Ne, nije potrebno – odreže
ona odlučno i ugledavši na pro-
zoru bradato vozačevo lice,
usklikne:

– Pih! Dopustili ste da vas
opljačkaju.

U istom trenutku ljutito je
istrgla torbu iz kockareve ruke
i okrenula se na drugu stranu.

– Da li ste dobro, ljudi? –
pitao je vozač.

– Da...da...dobro – promu-
ca kockar, a debeljko se samo
udobnije namjesti.

Vozač se vrati na sjedalo,
pucne bičem i potjera konje.

Već se odavno spustio mrak
kad su stigli u Coleridge.

Stara dama oholo izide iz ko-
čije. Iza nje se iskrca kockar i
umiljato joj se obrati:

– Da vam pomognem, go-
spodice?

Ona ga samo prezirno odmje-
ri i frkne nosom.

Debeljko je trljao oči. Vozač je
krenuo prema šerifovoj kance-
lariji da prijavi napad na kočiju.
Čudno – mislio je – što su uze-

li samo novac a nisu opljačkali
putnike.

IX

Obaviješten o napadu na po-
štansku kočiju, Tom Clancy je
brzo stigao na mjesto događaja.
Tragovi su ukazivali na prisut-
nost petorice napadača, a zatim
se gubili prema istoku. Bio je to
njegov prvi izlet iz grada. Tako
mu se pružila prilika da upo-
zna okolicu, posjeti neke farme
i rančeve i pokuša na licu mje-
sta provjeriti prijave koje su mu
proteklih dana podnijela dva
rančera: Duncan Neame i Ja-
mes Sinclair, potuživši se da im
netko krade stoku.

Napokon je imao što raditi.
Slijedio je tragove napadača
sve do kamenjara i potoka što
se usjecao u vododerinu. Ovdje
su se izgubili. Ni pažljivim pro-
matranjem nije ih mogao pono-
vo pronaći. Činilo se da se nisu
žurili da što prije nestanu s
mjestu napada. Kao da su se
nalazili na izletu i bili previše
sigurni da ih nitko neće slijediti.

Oko podne, kad je sunce tako
pripeklo da je osjetio žeđ, šerif
se našao nadomak ranča »Stel-
la« smještenog u udolici, u ze-
nilu pašnjaka gdje su pasla sta-
da goveda. Kud je dosizao po-
gled, prostirala se prerija.

Činilo se da na ranču nema
nikoga. Kao da je drijemao u
blaženom miru. Samo se iz
dimnjaka kuće izvijala jedva
zamjetna perjanica dima.

Tom Clancy zaustavi konja i
vratnom maramom obriše znoj.
Popravi crn povez na oku pa
polako sjaše i ostavi konja kod
koralu. Zatim se zveckajući ma-
muzama, uputi prema kući.

Odjednom je začuo kako škri-

pe vrata na zgradi gdje su boravili kauboji. Brzo se okrenuo i na trenutak vidio lice koje mu se odnekud učinilo poznatim. Dok je razmišljao gdje ga je mogao vidjeti, prekine ga osoran glas:

– Nešto želite, šerife?

Na dovratku je stajao nepoznati čovjek, po svojoj prilici vlasnik ranča.

Šerif skine šešir, dlanom obriše znojnu unutrašnjost i kimne.

– Dobar dan!

Nije dobio odgovor na pozdrav, pa se zbunjeno nasmijeshio i nastavio:

– Prolazio sam kraj vašeg ranča i ožednio. Može li se čovjek napiti vode?

Umjesto odgovora začulo se neko mrmljanje. On ponovi molbu, nakon čega dobije odgovor:

– Tamo je bunar pa se poslužiti.

Bio je iznenađen takvim neljubaznim dočekom, pogotovo kad je taj dugonja ušao u kuću i bučno zatvorio vrata. Tom zakima glavom i vrati se konju pa ga dovede do bunara.

Voda je bila hladna, kao i doček na »Stelli«. Što se događa u toj kući? Kakvi su to ljudi koji putnika dočekuju na takav način? – pitao se Clancy.

Došao je na ranč da vlasniku postavi nekoliko pitanja. Zato će ga morati ponovo pozvati kako bi razjasnili neke stvari. To mu je bilo teško jer nije običavao nekoga moliti. Utaživši žeđ, obriše usta i polako pođe prema kući. Očekivao je da će vrata biti zatvorena. Kad je uhvatio za kvaku, ona se odmah otvorish.

– Što, nisi se napio? Ili bi želio nešto drugo? – dočeka ga dugonja neljubazno. Tom se jedva suzdržao da mu ne odbrusi. Umjesto toga zbunjeno se počeo češati oko vrata, zavrtio glavom i odgovorio:

– Utažio sam žeđ, ali bih vam, ako ste vlasnik ranča, postavio nekoliko pitanja.

– Da, ja sam vlasnik ranča. O čemu je riječ? – začuje mrzovoljan glas. – Ja sam novi šerif u Cavellu – počne polako Tom, po teksaški. Istražujem neke tragove i put me doveo do vašeg ranča. Zar niste čuli da je napadnuta poštanska kočija?

– Prvi put to čujem – procijedi čovjek.

– Osim toga – nastavi šerif – postavio bih vam još jedno pitanje:

Dobio sam nekoliko prijava protiv kradljivaca stoke. Da li i vama nedostaje koje grlo?

– Ne.

Češkajući se po nosu i gledajući ga ispod oka, Clancy je zapazio da dugonja, koji se nije predstavio, nešto taji. Međutim, sudeći po dočeku, neće od njega izvući nikakvu obavijest. Odlučivši da ga ubuduće ne ispušta iz vida, dotakne stetson i reče:

– Ako opazite da se krade, odmah mi javite!

Dok je silazio niz stube, nije se mogao oteti dojmu da ga netko iz kuće promatra. Uostalom, o tome je svjedočilo jedva zamjetno njihanje zavjese.

Sudi li se po onome što je doznao, nije imao sreće. Međutim, tog trenutka se ponovo sjetio čovjeka kojeg je ugledao na vratima kaubojskog boravka. Gdje ga je vidio?

Odjednom je neodlučno zastao. Da porazgovara s kaubojima? Čini se da su sa stokom, ali ipak... Polako se okrenuo, popravio pojas pa krenuo prema zgradi. Nakašljao se da najavi svoj dolazak. Pokušao je otvoriti vrata, ali su bila zaključana. Čudno? Zar nije maloprije ugledao nekog čovjeka kako zaklanja lice iza dovratka? Stajao je neko vrijeme neodlučno. Zatim je pogledao prema nadstrešnici gdje su visjela sedla. Ugleda samo jedno, koje mu se opet odnekud učinilo poznatim.

Zagonetka do zagonetke, a on nije u stanju smisliti odgovorajući odgovor. Kao da mu je pamet stala. Vidio je čovjeka kojeg je već negdje sreo, a zatim i sedlo. Duboko zamišljen, šerif pođe prema konju. Dok je uzjahivao, opet pogleda prema kući. Opet ga je netko promatrao iza zavjese. To je bilo dovoljno da zaključujući kako na ranču »Stella« nisu čista posla.

* * *

Pedesetak milja od Cavella, u rudarskom gradiću Coleridge, gdje se kopalo srebro, vijest o napadu na poštansku kočiju kojom je morao stići novac za isplatu radnika, saznao je vlasnik tek ujutro. Doduše, Mac Crosby, tamošnji šerif, još je sinoć doznao za napad. Obavijestio ga je vozač, ali je njegov pokušaj da o tome obavijesti Donalda Barowsa, vlasnika rudnika, propao jer je on tog trenutka bio u rudniku. Smatrajući da se ništa bitno ne bi izmijenilo ako tada po mraku stigne do rudnika koji je od grada bio udaljen desetak milja, odlučio je Barowsa o tome obavijestiti ujutro.

Našao ga je u kancelariji, pa već s vrata počeo podnositi izvještaj. Vlasnik rudnika već je doznao što se dogodilo s njegovim novcem pa prezirno pogleda šerifa i zareži:

— Ne melji, Mac! Sve znam. Malo si zakasnio. Naravno, to je tebi svojstveno. Zašto bi ti svoju guzicu izložio naporima.

Bio je to ozbiljan prijekor i šerif pocrveni. Pokuša se opravdati kako se po mraku ionako ništa ne može poduzeti. Umjesto da ga sasluša do kraja, Barows ga prekine umornim pokretom ruke i protrlja oči. Gleđao je nekamo u prazno, a zatim, udarivši šakom o stol, naglo ustane.

— Sto mu gromova! To je da poludiš. Evo, već peta pošiljka završava u rukama bandita. Sto da kažem radnicima?

— Kaži što se dogodilo — primijeti šerif.

Vlasnik rudnika ga prezirno pogleda pa zasikta:

— Govorio sam ti da moraš organizirati pratnju. A ti? Što si ti učinio? I sam znaš da u Cavellu nema šerifa i...

Mac Crosby ga prekine.

— Dobili su ga ovih dana! Daj mi nekoliko svojih ljudi i neće biti teškoća s pratnjom.

To ću i učiniti! Ljudi prigovaraju što ne primaju plaću, a ja... Ja se budala, uzdam u Jewisonovu banku. Slušaj, sve je to meni sumnjivo. Znaš li ti, Mac, koliko sam dosad izgubio? Pedeset tisuća, pedeset tisuća dolara, do vraga! I svaki put kad Jewison otpremi novac, evo bande!

— Da, to je čudno — promrmlja šerif — što predlažeš?

Vlasnik rudnika srebra ne-

moćno slegne ramenima i duboko se zamisli. Prošeta nekoliko puta kancelarijom, a zatim se zaustavi kod prozora. Neko je vrijeme zurio na ulicu, a zatim se okrene.

— Morat ću povući novac iz Jewisonove banke. Deponirat ću ga... Gdje, do vraga? U Sonori? Ne! Previše je daleko.. U Badhamu? Što misliš o Badhamu?

Umjesto da odgovori, šerif slegne ramenima. To nisu bile njegove brige. On je u tom trenutku razmišljao o drugim stvarima. Ne sačekavši odgovor, Barows se vrati stolu.

— Danas ćeš s mojim ljudima otputovati u Cavell, Mac! Želim da posao što bolje obaviš. I pazi: ako propadne i ta pošiljka, mogu zatvoriti rudnik.

Iako nije bio previše revan, Mac Crosby se trudio da u Coleridgeu vlada mir. Imao je i nekoliko uspješnih intervencija. Bio je priglup, ali pošten čovjek i zato je Barows imao u njega povjerenja. Brzo je napisao nalog za banku, pružio ga i rekao:

— Evo, podignut ćeš sav novac! Kad isplatim ljude, ostatak ću osobno odnijeti u Badham.

— Kako bi bilo da podemo zajedno? — zapita šerif, koji nije bi oduševljen činjenicom da se na njegova leđa svaljuje takva odgovornost.

— Na žalost, premda bih to želio, ne mogu. Pozvao sam iz Sonore rudarskog inženjera da sondira teren za novo nalazište. Čovjek već radi punom parom i potrebna mu je moja pomoć.

— Ja bih volio da vi prisustvujete. Ali, što se može... — slegne ramenima Crosby i uzme nalog. Neko je vrijeme tako

stajao, češkao se iza uha i onda promrsio:

— Ako i mene napadnu?

— Neka ti bog pomogne, Mac!

* * *

Napustivši »Stellu«, Tom Clancy je odjahao dalje, odlučivši da ponovo posjeti ranč. Put ga je vodio k Jamesu Sinclairu, stasitom pedesetogodišnjaku, koji ga je jučer posjetio u kancelariji i prijavio krađu.

Njegov ranč nije imao imena i bio je znatno siromašniji od drugih rančeva u okolici i zato je vlasnik teško podnio gubitak stoke, jer mu je svako grlo bilo vrlo važno. Zbog čega, to je Tom uskoro i doznao. Posjed nije bio velik, ali ni njegovan. To se odmah vidjelo. Korali su bili dotrajali, napola porušeni, dva-tri kauboja su se vrzmala oko spa-vaonice očekujući ručak. Iza kuće, okružene cedrovima, nalazila se staja iz koje se čulo mukanje krava.

S druge strane se nalazila bašća s cvjetnjakom. To je značilo da ipak postoji netko tko se brine o kući. U to se brzo uvjerio. Na vratima se pokazala stasita djevojka, znatiželjno ga pogledala i mahnula mu rukom.

— Tražite tatu, zar ne?

Kad je Tom kimnuo, ona brzo siđe niz stube i pođe mu u susret. Bila je obučena u traperice koje su isticale zavodljive linije njenoga lijepoga, mladenačkog tijela. Pri svakom koraku grudi su podrhtavale. Slap kose boje meda slobodno joj je padao na leđa. Donosila je neku svježinu i radost, pa se Tom odmah bolje osjećao. Pozdravio ju je kimanjem glave i upitao:

— Ako se ne varam, vi ste Ca-

rolina. Pričao mi je vaš otac da ste prvi opazili kradljivce?

— Jesam — odgovori ona i otvoreno ga pogleda.

Imala je plave oči kao nebo, malen nos i lice posuto pjegama. Usne su joj bile sočne, sva je treperila od zdravlja i poleta. Šuteći je uhvatila konja za uzde, a zatim podoše prema bunaru.

— Tata se nešto slabo osjeća — reče uzgred. — Sad ću ga pozvati. Da li je vaš konj žedan?

— Ne bih rekao — nasmiješi se Tom. — Pio je na ranču »Stella«.

— Kad je tako, onda ćemo ga pustiti iza kuće. Tamo je dobra trava — reče ona.

Dok je prolazila kraj kuće, nagnula se kroz prozor i pozvala oca.

— Tata! Stigao je šerif!

Na prozoru se pojavio rančer i Tom ga pozdravi i pričekala dok se nije vratila djevojka.

— Tako. I to je gotovo. Uđite, šerife!

Uvela ga je u kuću u kojoj je vladala ugodna hladovina. Mirisalo je na jabuke i kadulju. Rančer mu srdačnim osmijehom poželi dobrodošlicu, krepko mu stisne ruku i nasmiješi se kćeri.

— Carol! Znaš gdje stoji viski! E, donesi ga da počastim šerifa. Nisam se nadao da ćete stići tako brzo.

Djevojka je donijela bocu s pićem, natočila čaše i zbunjeno se obratila gostu:

— Moram u kuhinju! Ostat ćete na ručku?

Tom se osjećao neugodno. Nakon neljubaznog dočeka na »Stelli«, ovo je bilo ugodno iznenađenje. Dočekali su ga kao da se dugo poznaju, što je jasno

govorilo kakvi su to ljudi. Zato je bio zbunjen Carolinim pozivom.

— Ovaj, kako da kažem...

— Naravno da ćete s nama ručati, šerife! — naglasi James Sinclair i nazdravi.

Bilo je ugodno u toj kući. Sve je ukazivalo na to da je održava mlada djevojka. Sve čisto i na svojem mjestu, premda se vidjelo da ne žive u blagostanju.

— vidite — nastavi rančer pošto je popio viski — meni nije svejedno ako mi netko ukrade desetak grla goveda. Svako grlo mi je dragocjeno. Guši me dug. Nadam se da ću ove jeseni napokon biti čist. — Znam ja kako je... izusti Tom i pripali cigaretu.

— Čudite se što vam pričam o svojim nevoljama? Možda imate pravo. No ja sam od onih ljudi koji nemaju što tajiti. Zato bih bio sretan da mi se vrati ta stoka. Prije dvije godine, kad vas još nije bilo, suša je desetkovala moje krdo. Možda bi bilo sve u redu da je bilo vode. No vlasnik ranča »Stella«, s kojim graničim, gledao je kako da spasi svoju stoku, premda je imao nekoliko izdašnih izvora. Štoviše, ne znam na koji način, prisvojio je moj najbolji izvor.

— Što mislite o vlasniku »Stelle«, gospodine Sinclair?

Rančer slegne ramenima, stisne usne, a zatim odgovori polako, vagajući riječi.

— Čujte, kad je riječ o Rayu Dunawaju... on i nije tako loš. Međutim, njegova žena... e, to je posebna priča.

— Kažete da je vaša kći vidjela kradljivce?

James Sinclair kimne potvrdno:

— Da, vidjela ih je, ali iz da-

ljine. Znae, ona je hrabra djevojka. Dobro barata vinčesterkom i dobro im je potprašila pete. Da nije to učinila, otjerali bi cijelo krdo.

— Nadam se da ćete mi pokazati gdje se to dogodilo — primjeti Tom.

— Svakako, svakako, šerife! Ali, pošto s nama ručate, odvratite rančer i pogleda prema vratima. U tom trenutku je Carolina unosila tanjure. Kad je pred njih prostrla čist stolnjak, zacvrkuta:

— Da smo znali da dolazite, priredili bismo nešto bolje. Ovakko...

— Pa, drugi put će biti bolje — reče Sinclair i natoči čaše.

— U vaše zdravlje, šerife!

Tog trenutka Carolina je pozvala kauboje.

— Momci! Jelo je na stolu. Hej, Prym, Percy... Dodite!

Ubrzo se na vratima pojaviše kauboji, skinuše šešire, promrmljaše pozdrav i poredaše se oko stola.

— Momci! Ovo je naš novi šerif! Vodi istragu o kradljivcima stoke.

Ako što znate, recite mu.

Kad je Carolina donijela jelo, navalise kao vukovi.

XII

Savezni šerif iznenada zaustavi konja, pogleda Jacka zabrinuto i sjaše. Klekne i pažljivo promotri tlo. Klečao je tako neko vrijeme, a zatim ustao, obrišao koljena uprljana zemljom i rekao:

— Ne dopadaju mi se ovi tragovi, mali!

Pozove ga pokretom ruke da sjaše, a zatim opet klekne. — Vidiš! Ovuda je jahala skupina ja-

haća. Ne, nisu to »crni jahaći«, Jack! Pogledaj, dobro pogledaj!

Što vidiš?

Uprkos trudu, njegov pomoćnik nije vidio ništa posebno. Istina, tragova je bilo nekoliko, ali su bili jedan na drugom, što je Burkeu nešto govorilo. Ali Jack o tome, neka ga grom ubije, nije znao ništa, pa je to i rekao. Savezni šerif se škрто nasmeši i zavti glavom. — Tako, mali moj, jašu Indijanci — reče. — Dao bih ruku u vatru da u Komanači.

Otkud oni u ovom kraju?

Stajao je i pažljivo promatrao okolicu, oprezno i usredotočeno na šumove što su iznenada prestali, čemu Jack nije pridavao posebnu pažnju.

Nalazili su se u šumi, koju su, da bi stigli do Badhama, morali presjeći na dva djela. To je, doduše, bio kraći put, ali i mukotrpniiji jer su morali proći i Black Benn, surov kamenjar što se našao na njihovu putu.

Od Cavella su bili udaljeni dvadesetak milja. Da su jahali normalnim putem, već bi stigli, ali je Paul Burke usput posjetio neke prijatelje zanimajući se za »crne jahaće«.

Prijatelji su bili jaki, sposobni i pomalo surovi ljudi, koji su se dobro snalazili u ovoj divljini. Oni ga obavijestiše o kretanju bande i posavjetovaše ga da bi bilo bolje da krenu prema Cole-ridgeu.

Jahali su stoga u polukrugu. Izgubili su prilično na vremenu, ali se tih dana Paul Burke prvi put našalio. Po njegovu, dođe li do sukoba, odnijet će gaće na štapu ukoliko ne skupe ljude da im pomognu pohvatati Hirschovu bandu.

– Ne znam, doduše, s kakvim ljudina Hirsch sad raspolaže, ali kao da gledam karte, znam jedno: imat ćemo priliku da se sretnemo s lukavim čovjekom. Nije to, mali moj, sirov mozak kako netko misli. O, ne! Ima taj Judd u glavi mozga za dvojicu. Dosad mi je uvijek izmicao. Ako je doista u ovom kraju, a čini se da jest, onda će biti povucipotegni.

– Trebalo bi najprije likvidirati njega ili ga učiniti bezopasnim, a onda bandu – primjeti pomoćnik. – Ako satreš glavu, za rep je lako. Tako barem rade sa zmijama, zar ne?

– Točno. Ali zmija, dragi moj, skriva nogu, a Hirsch i noge i glavu.

Sad, dok je Burke stajao i njuškao zrak, Jack Clancy se sjetio tih riječi. Promatrao je saveznog šerifa s izrazom poštovanja. Bio je to izuzetan i vrlo odlučan čovjek. Otkako je s njim, mnogo toga je naučio. Do vra- ga, stalno je nešto učio, pa i sad je doznao da Indijanci ne jašu široko već jedan za drugim da bi ostalo što manje prepoznatljivih tragova.

U životu se nekoliko puta sreo s crvenokožcima. Jednom na Grand Riveru, onako u prolazu. Razmijenili su nekoliko hitaca, pa svaki odjuri na svoju stranu.

Drugi put je pratio neki karavan kad su ih napali Siouksi. Bila je to neka malobrojna odmetnička banda »Sivog vuka«.

Brzo su odustali i nestali u obliku prašine. Međutim, još je u sjećanju nosio onaj paklenski urlik koji je ledio kosti.

Ako je vjerovati šefu, sad je nešto opasno visilo u zraku.

– Zapažáš li da su ptice prestale pjevati? – upita Burke.

– Da, doista. ii Pazi, mali! Prate nas Komanči – nastavi savezni šerif i oprezno se ogleda.

Jacku se učini da je upozorenje nepotrebno. Sve je bilo mirno i ništa nije ukazivalo na njihovu prisutnost. Kao da je osjetio o čemu mladić razmišlja Paul Burke uhvati konja za uze- de i nastavi:

– To je samo prividno. Oni su oko nas. Čudim se što nas već nisu napali. Pretpostavljam da nas slijede jedan ili dva izvidnika. Da je na okupu skupina, a to su vjerojatno otpadnici, bili bismo već pečeni.

Jack Clancy zadržće i prođe ga neka jeza. Volio je boriti se oči u oči. Međutim, sukobiti se s Indijancima, kad iza svakoga kamena vrebaju njihove strijele, nije nimalo jednostavno ni lako. Čovjek je morao brzo reagirati ako je želio sašuvati skalp.

– Nisam čuo da su iskopali sjekiru – primjeti pomoćnik.

Nije mogao razumjeti zato ne nastave put ako već prijeti opasnost. Možda bi se napokon izvukli iz ove proklete šume. Već je pomisao na to da će se još sat-dva provlačiti između krošanja bila jeziva.

Čovjek jednostavno nije mogao normalno jahati. Greble su ga grane i trnje. Morao je dobro paziti da mu neka grana, koju bi previdio ne otkine glavu. Jack je volio široke, otvorene prostore i nelagodno se osjećao u šumi, bez pravog pogleda ispred, da zna što ga čeka.

– Što, zar nećemo dalje, šefe? – upita promiklim glasom.

– Umiri se momče! Upravo

razmišljam što bi trebalo učiniti. Ako me ne vara iskustvo, onda je najbolje da idemo dalje i da ne dopustimo da opaze kako znamo za njih. Kad se smrači, podići ćemo logor na skrovitom i zaštićenom mjestu. Doduše, ti crveni vragovi ne napadaju noću, ali...

* * *

Noć je protekla mirno. Svanulo je divno, sunčano jutro. Paul Burke se protegne i pogleda oko sebe. Jack je sjedio na panju držeći vinčesterku preko koljena.

Bilo je svježe. Kroz krošnje stabla pojavile se Sunčeve zrake, pletući srebrno tkanje. Lagana sumaglica lijeno se vukla između debala.

— Jack, do vraga! — opsuje ljutito savezni šerif. — Zašto me nisi probudio kad je došao moj red da stražarim?

Clancy se okrene. Na njegovu okruglom licu ukazao se obješenjački osmijeh. Ustao je i polao prišao vatri i prije nego što je odgovorio nabacao na nju nešto granja.

— Nije to ništa, šefe! — reče.

— Starim ljudima je potrebno više odnora, ha, ha, ha!

— Hej, ti mene zavitlavaš — šerif načini gimasu i protrlja ruke. — Hladno je, zar ne? Ima li novosti? Jesi li nešto opazio?

Mladić slegne ramenima. Umjesto da odgovori, potraži vrč, napuni ga vodom da skuha kavu. Iako je bilo kasno ljeto, ovdje su noći i jutra bili hladni. Poslije će biti sparno i zagušljivo ako ne iziđu iz šume.

— Noćas su mi guzicu dobro izboli komarci! — potuži se Burke.

— Jest, bili su prava napast.

Dok je plamen veselo poigravao ispod lonca, Paul Burke se zadovoljno protegne i pljune. Pogleda Jacka i opet upita:

— Znači, sve je bilo mirno?

Jack slegne ramenima.

— Dao bih ruku u vatru — reče šerif — da ćemo uskoro imati neprilika. Izvidnici su sigurno obavijestili svoju crvenu braću.

— Misliš da možemo očekivati napad?

— Upravo to, mali. Do vraga i kava. Idemo! — reče odjednom šerif i bijesno udari lonac s vodom. Zašišta ugljevlje, ali i strelica koja prozuji kraj njegove glave i zabije se o obližnje deblo. U tren oka bili su na tlu.

Jack se dovukao do panja na kojem je malo prije sjedio, podigao vinčesterku i oblizao suhe usne. Burke se zaklonio iza obližnjeg debela i pažljivo promatrao grmlje, trudeći se da pronikne kroz pramenove magle.

— Ako udare sprijeda, budi siguran da će te zaskočiti iza leđa! — posavjetuje Burke pomoćnika i sagne glavu.

Istog trenutka u stablo se zabije još jedna strijela a jedna se zaustavi u panju kraj Jackove glave. Mladić prigušeno opsuje i zapuca.

— Prekini vatru, Jack — vikne šerif.

Očekivali su onaj poznati urlik kao da viču tisuće sotona. Međutim, urlika nije bilo i Burke se začudi. Nije mogao shvatiti da bi tako rano počeli napad. Zacijelo su u gadnom sosu jer su kršili davno poznata pravila. Možda im nedostaje hrana. Možda nemaju konje i žele ih se tako iznenadnim prepadom doći.

Bilo kako bilo, oni su bili na zemlji i sa strahom čekali razvoj događaja. Čini se da je Burke imao pravo kad je govorio da su to bili izvidnici. Vjerojatno je jedan otišao obavijesiti ostale, a drugi ih uznemirava dok oni ne stignu.

Burke odluči da riskira, da zaobiđe napadača i tako ga spriječi u nakani da ih drži prikovane za zemlju. Ako mu uspije smrsiti konce, morat će vraški jahati da bi se izvukli iz govna.

Birajući grmlje koje će ga zaklanjati od oštrog Indijančeva pogleda, savezni šerif se polako šunjao. Katkad bi zastavo osluškivao, ali se Indijanac također pritajio. Premda je Jack želio šerifu olakšati posao, nije se usudio podići glavu.

Odjednom prokune, svjestan da je kukavica. Ustane i zapuca da bi Burkeu oslobodio put i svratio pažnju na sebe. Da li slučajno ili zbog toga što je možda pod njim puknula suha grana, začuo se prestrašen uzvik, zatim nečije tijelo tresne o zemlju, nekoliko metara ispred šerifa.

Dok su oni očekivali napad s druge strane, smrt ih je vrebala s krošnje.

— Bogamu, bilo je gadno! — promrmlja savezni šerif i okrene Komanča. Bio je još živ, premda slomljenih nogu i iz kože su izvirivale gole kosti.

— Gadena rana — primjeti Jack i okrene glavu.

Crvenokožac ih je gledao s mržnjom. Vjerojatno je ozlijedio prsni koš ili mu je pukla kralješnica. Još dva-tri puta zakoluta očima, a zatim se umiri.

— Uf! — reče šerif i pogleda

Jacka. Kao po dogovoru, pojuriše prema konjima. Malo poslije, ne obazirući se na granje što im je deralo kožu, već su jurili da što prije iziđu iz te proklete šume koja ih je stezala poput obruča.

XIII

Kad je u Cavell stigao šerif iz Coleridgea i posjetio bankara Normana Jewisona, on nije bio iznenađen. Dočekao ga je službeno, pokazao mu papire da je uredno otpremio pošiljku s 10000 dolara za rudnik i rekao:

— Čudim se da se to baš nje-mu događa. Žao mi je zbog toga. No što se tu može, zar ne? Nisam ja kriv što smo tek nedavno dobili šerifa i što ovim krajem švrljaju banditi. To je stvar zakona, a predstavnici vlasti se baš ne muče mnogo da nam taj ološ skinu s vrata.

Mc Crosby ne odgovori. Umjesto toga pruži mu nalog vlasnika rudnika da mu izda polog od 100.000 dolara. Iako je bio silno iznenađen, bankar to nije pokazao. Umjesto toga se zbunjeno nasmiješio i počeo po glavi.

— Hm, prokletstvo, teško je za tako kratko vrijeme sakupiti toliki novac. Vidjet ćemo šta se može učiniti. Može to potrajati dan-dva. Možete li toliko čekati?

— Mogu odvratiti šerif i ne slu-teći koliko je svojom prisutnošću oneraspoložio Jewisona.

Dok je šerif šetao gradom bankar je posjetio Mulligana i brzo mu ispričao da Barows želi iz banke povući ulog.

— Mislím, stari moj, da smo pretjerali. Svatko pametan uvidio bi da tu nisu čista posla. Pet pljački zaredom, a samo on na

gubitku, to je već sumnjivo. Što kaniš uraditi? – upita Mulligan.

Bankar slegne ramenima. Pitao se može li ponovo izvesti istu operaciju. Dakako da ne može, jer je iz Coleridgea sigao taj prokleti šerif, koji će dobro pregledati i izbrojiti novac.

Trebalo je ukloniti šerifa, ali kako?

– Znam što misliš, stari moj – nasmiješi se Mulligan. – Nemoj to učiniti. Ako ga likvidiraš, navući ćeš na vrat saveznog šerifa, a ako on umoči nos u naše poslove, onda smo gotovi.

– Imaš pravo – nerado se složio Jewison. Pa ipak, postojala je mogućnost da povрати taj novac. Morao ga je povratiti, inače će biti gotov. Njegove špekulacije nisu bile sjajne. Posljednja, koju je brzopleto zaključio s »Pacific unionom« donijela mu je velik gubitak. No morao je riskirati...

Dok se vraćao u banku, skovao je plan kako da izvede još jednu operaciju za koju će, koga bi drugog, angažirati Judda Hirscha.

XIV

Čudni su putovi sudbine.

Kad je otišao s ranča Jamesa Sinclaira, Tom Clancy posjeti još nekoliko rančeva. Učinio je to u društvu Caroline. Bio je to ugodan, nezaboravan dan. Najprije mu je pokazala mjesto gdje je opazila kradljivce stoke. Tom, doduše, nije pronašao nove tragove. Ovi su bili stari nekoliko dana, a vodili su na istok u »Dolinu kojota«.

Putovanje je bilo ugodno. U jednom trenutku se Tomu učinilo da se nalazi na izletu. Carolina je stalno cvrkutala, pa je o njoj za tako kratko vrijeme doznao i više nego što se nadao. Cijenio je njenu odluč-

nost i poznavanje kaubojskog posla, smisao da sve zapazi i mnogo mu je pomogla kad se ponudila za vodiča do obližnjih farmi i rančeva. U početku je bio rezerviran, ali se poslije oslobodio, pa su čavrljali u svemu i svačemu.

Otkako je prekinuo s Vicky Anderson, Clancy još nije sreo djevojku s kojom bi se tako ugodno osjećao. Bilo je kod Caroline nečega što mu se svidjelo. Kad je govorila, uživljavala bi se u priču cijelim bićem. Blistale bi joj oči. Bila je puna neke neobuzdane mladosti.

Od nje je ponešto doznao o svakom ranču i farmi koju su posjetili.

Dan je prošao veoma brzo. Morali su se vratiti, pa je Carolina sa žaljenjem primijetila:

– Danas mi je doista bio ispunjen dan. Znate, šerife, posao u kući je tako jednoličan. Tata mi ne dopušta da se udaljim s ranča jer se boji tih prokletih kradljivaca.

– Da, opasno je za djevojku da se nepromišljeno izlaže opasnosti – primijeti on.

– Oh, nisam ja mala beba! – uskliknula je. – Znam o sebi voditi računa. Tom Clancy se nasmiješio.

– Nisam to mislio, gospodice Carolina. Roditelje treba katkad poslušati.

– Zašto tako službeno, i to gospodice? Pih! Kakva sam ja gospodica?

– primijetila je djevojka nezadovoljno i pogledala se. – Nosim farmerice, potežem vinčesterku... Bilo bi mi draže da mi kažete jednostavno: Carolina.

Šerif kimne, nasmiješi se i odgovori:

– Dobro, gospodi... ovaj Carolina! No kad je već tako, onda vi i mene zovite Tom.

– Tom? A kako dalje?

– Tom Clancy, Carolina!

Prasnuše u smijeh i nastaviše razgovor o beznačajnim stvarima.

Dan je umirao i gubio se sa suncem koje je polako zalazilo za planinu. Trava je dobila boju rubina, baš kao i krošnja niskoga grmlja

kraj kojeg su prolazili na putu do Sinclairova ranča.

– Nadam se da ću vas opet vidjeti, Tome? – iznenada je rekla Carolina bojažljivo i pogledala ga ispod oka. Šerif slegne ramenima i stisne usne. Neko je vrijeme jahao šuteći, a zatim progovorio:

– Ne znam kako će se dalje odvijati stvar. I sami ste čuli da su kradljivci prilično drski. Ukrali su nekoliko stotina grla i upravo razmišljam kako da im udem u trag. Sakriti toliki broj stoke, to nije lako, znam iz iskustva. Pretpostavljam da su je utjerali u neki prirodni zaklon. Morat ću organizirati potjeru da bih im ušao u trag.

Slušala ga je i kimala glavom.

– Imate pravo, Tome. Nadam se ipak da će vas put dovesti do našeg ranča. Međutim, najavite se kad dolazite da priredimo ručak bolji od današnjeg.

– Zašto? Pa bio je odličan.

– Znate, rijetko nam dolaze gosti. Moj otac se udaljio od ljudi otkako nam je mama umrla – rekla je tužnim glasom.

Rastali su se pred Sinclairovim rančem. Vlasnik je bio kod koralala. Ugledavši ih, pode im u susret.

– Jeste li nešto doznali, šerife?

Tom Clancy odmahne glavom.

– Tragovi su stari. Međutim, suđeci po pričama koje sam čuo, banda nije velika, samo pet-šest ljudi. Mnogi sumnjaju na »crne jahače«. Još nisam čuo za tu družinu.

– To su okrutni ljudi, šerife! Lako potežu revolvere. Dugačak je popis njihovih zločina.

Tom Clancy shvati kakvu je odgovornost preuzeo ako želi likvidirati bandu. Tek što je došao u rodni kraj, a pred njim se našao ozbiljan problem. Bio je sam, bez pomoćnika, i postavljalo se pitanje može li računati na ljude iz grada. Činilo mu se da su prilično ravnodušni, zabavljeni svojim sitnim brigama. Možda bi trebalo da ih nešto trgne iz učmalosti.

– Pa, želim vam mnogo uspjeha, šerife! I posjetite nas – pozdravi ga

rančer i uđe u kuću ostavivši ga da se s Carolinom oprosti.

– To i ja kažem, gospodine Clancy. Svratite... Do videnja!

Okrenula se i odvela konja do koralala.

– Do videnja – prošapće zamišljeno Tom i potjera konja.

* * *

Jahao je brzo da prije mraka stigne u grad. Birao je najbliži put. Ubrzo se našao na glavnoj cesti što vodi u Coleridge. Suncana lopta još je bila na obzorju. Zadovoljan obavljenim poslom, nije zapazio da se već nalazi blizu »Vučjeg prolaza«. Ugleda ga u smiraju dana, a zatim začuje pocnjavu s druge strane brda, s puta kojim se obično kretala poštanska kočija. Obuzela ga je zla slutnja da bi to mogao ponovo biti napad, pa potjera konja galopom do mjesta događaja.

Pucalo se i dalje kao da se vodio mali rat. Čuli se pucnji iz kolta i vinčesterke.

Kad je izbio na hrbat brijega, Tom ugleda poštansku kočiju.

Zaklonjeni iza kotača i konja, pucali su pratoci prema stijenama iz kojih su se sakrili napadači. Tom ih ugleda ispred sebe. Stoviše, čuo je bijesne psovke, vidio bljesak oružja pa odluči da ih napadne s leđa. Izvadi koltove, provjeri ih, a zatim pojuri niz padinu. Prvim metkom dohvati napadača što se spremao da promijeni položaj. Bandit vikne od bola i iznenadenja. Drugi, desno od njega, naglo se okrene. Tom i njega pogodi. Treći je pokušao pobjeći, ali ga je sustigao metak, a četvrti i peti uzvratiliše vatrom. Meci su zujali oko Tomove glave kao osice, a on je pucao i jurio da stigne one koji su suludo trčali prema konjima.

Zatečeni vatrom sa dvije strane, panično su bježali. Pao je još jeda bandit. Samo je jedan uspio uzjahati konja i pojuriti galopom.

Imao je sreću jer ga nije stigao nijedan metak.

Pratioci poštanskih kočija, shvativši otkud im dolazi pomoć, prekinuše pucnjavu, izidoše iz zaklona i podoše u susret šerifu.

Mac Crosby, čije je lice bilo blijedo kao krpa, olakšano uzdahne.

– Hvala, kolega! – reče i pruži mu ruku. – Vi ste novi šerif u Cavellu?

– Da – odgovori Clancy. – A vi?

– U Coleridgeu – iskesi se Crosby i skine stetson. – Došli ste u posljednji čas. Iako smo bili oprezni, napali su nas iznenada. Tko zna kako bismo se proveli da nam niste pomogli.

– Zahvalite slučaju što sam prolazio ovim krajem i čuo pucnjavu – hukne Clancy.

Ubrzo se oko njih stvorilo još nekoliko ljudi.

– Ima li gubitaka? – upita Clancy.

– Samo je vozač lakše ranjen – odgovori Crosby.

– Čemu tolika pratnja? – upita Tom.

– Pratimo novčanu pošiljku od 100.000 dolara, kolega! – nasmiješi se Crosby, a zatim se zbunjeno počeo po glavi. Sad sam u nedoumici da li da nastavim put ili da se vratim u grad. Što vi mislite?

– Uskoro će mrak. Ako poznajete put, nema prepreke da nastavite. Mislim da smo ih razbili. Da pogledamo?

Našli su tri mrtva bandita, a četvrti je bio teško ranjen. Krv mu je već tekla iz usta. Disao je teško i metak mu je zacijelo ozlijedio pluća.

– Vi prokleti... – krkljao je. – Ude... ude... sit će vas, Hirsch! Prok...!

Bile su to njegove posljednje riječi. Izdahnuo je. Tom shvati da je vođa pobjegao. Ipak, bio je zadovoljan što je naćeo tu prokletu bandu kradljivaca.

– Našao sam kod mrtvacu neke dokumente, kolega! – reče Crosby.

– Pogledajte ih pri svjetlu. Prokletstvo! Već se dobrano smračilo. Vrijeme je da krenemo.

Pružio je ruku Tomu. Stisak ruku dvaju šerifa bio jak, muški. Poželjevši da se ponovo vide, krenuše u suprotnim smjerovima.

Na nebu se upališe zvijezde. Treperile su daleke i zagonetne, baš kao što je tog dana bila zagonetna Carolina Sinclair. Sa smješkom na usnama Tom Clancy ude u Cavell i odmah potraži bankara Jewisona da ga obavijesti o događaju.

Našao ga je u salunu, u društvu Spencera Milligana. Pred njima se nalazila boca najboljeg burbona. Bili su zabavljeni povjerljivim razgovorom.

– Kad su ga ugledali, pozvaše ga za stol.

– Što ima nova, šerife? – zapita Mulligan.

Bankar je sjedio prekrivenih ruku, s čudnim osmijehom na licu.

– Onda, da li ste naišli na tragove kradljivaca? – upita debeljko.

Tom Clancy kimne pa se zadovoljno nasmiješi. – I ne samo to, gospodine Mulligan! Spriječio sam pljačku poštanske kočije. Možete biti zadovoljni, gospodine Jewison. Vaša je pošiljka spašena.

Nije mu promakao pogled koji mu je uputio Mulligan. Bankar stisne tanke usne i promrmlja:

– Prokletstvo! –

XV

Norman Jewison bio je na rubu bankrota. Nako najnovijeg napadaja na poštansku kočiju, kojim prilikom je razbijena Kirschova banda, on se našao u stupici. Špekulacije s »Pacific unionom« i drugi poslovni potezi koji su propali i donijeli mu gubitak, ozbiljno su ga zabirнули. Povezan poslovnim vezama sa Spencerom Mulliganom, otvoreno mu je rekao:

– Potrebna mi je tvoja pomoć. Stvari su krenulo loše i ukoliko mi ne pomogneš da napunim blagajnu, morat će dignuti sidro. Mislim da je i u tvom interesu da izbjegnemo najgore. Znam iz iskustva da će uskoro navaliti vlasnici rančeva i far-

mi da podignu uštede. Ako ih ne umirim, propali smo!

— Misliš reći, Normane, da si propao? — naceri se vlasnik saluna i kockarnica.

Bankar ga bijesno ošine pogledom, a zatim mu se unese u lice, pa će prijetecim glasom, hladnim kao led:

— Ja sam ti, ne zaboravi, pomagao da stvoriš imetak. Nemoj da te podsjetim kako nisi imao ništa kad si prije pet godina došao u Cavell. Zato te opominjem: pomogni ili ćemo obojica propasti.

— Prijetiš?

— Shvati to kako hoćeš — procijedi Jewison i ljutito uzme šešir. Nekoliko je trenutaka stajao i hladno ga odmjeravao, a zatim se na njegovu licu ukazao preziran osmijeh.

— Ili si, možda zaboravio da je Hirsch još na slobodi? Ako ga dobro poznajem, znam da će opet skupiti bandu. Nemoj da te podsjećam na sve one stvari koje smo zajedno izveli da bismo se obogatili. — To reče ljutitim glasom i izide iz debeljkove kancelarije.

Ostavši sam, Mulligan se duboko zamisli. Zažali što mu nije skresao u brk da zna sve o Jurdanu Clancyju i o prljavom poslu u kojem je previdio pijanog vlasnika »Westa«.

Bio je to njegov najjači, ali ne i jedini adut. Mnogo su zla nanijeli ljudima i mogli bi se okriviti za nekoliko ubojstava. Doduše, što se tiče njega, kod toga je bio čist. Nije on bio za te stvari. Taj dio posla, premda je u njemu sudjelovao, prepuštao je Jewisonu.

Ako se doista dogodi ono najgore, Norman će biti pečen. Može li ga, kad već tone, povući za sobom? Da, može jer je razpolagao nekim dokumentima koji su ga ozbiljno s teretili. Saki je na svoj način, držeći jedan drugog u šaci, računao da će ucjenim sačuvati svoje interese.

Sad, kad su stvari krenule naopako, valjalo je dobro razmisliti o sljedećim potezima. Zašto se Jewison obratio njemu za pomoć? Nije bilo teško pogoditi. Prvo, Mulligen je bio

stari lisac i nije sav novac ulagao u banku.

Bankar je slutio, a možda je i znao da je novac pohranjen u kućnoj blagajni. Nije bilo lako doći do njega. Mulligan je bio okružen stražarima koji su saznali svoj posao. Bila je to mala vojska, koju je i Jewison morao poštovati.

Odjednom je odlučio. Ako je doista onako kako kaže Norman, posudit će mu, recimo 20000 dolara, ali će kao protuuslugu tražiti da mu proda ranč »West«. Da, to je najbolje rješenje. Osigurat će na taj način novac, pomoći mu da ispliva i on će mu biti zahvalan.

Doduše, ranč nije vrijedio toliko. Ili možda jest, ali sa stokom. Međutim, Jewison nije o njemu vodio osobito mnogo računa. Pošto je planula kuća i u njoj izgorio vlasnik, ranče je propadao. Kauboji su otišli, a od oko 4000 grla stoke dobar dio je zalutao, izgubio se po šipražju i šumama, a nešto su prisvojili okolni rančeri.

Da bi se stvari dovele u red, ako uspije ovaj poslovni pothvat, Mullinger će ondje postaviti sposobne ljude koji će se pobrinuti da svako grlo koje nosi žig ranča »West« dođe ponovo na njegove pašnjake. Štoviše, učinit će to milom i silom, pa usput prežigosati i koje tude grlo kako bi ulažio gubitak.

Odlučivši to, zadovoljno trljajući ruke odgega se do banke.

* * *

Iako nerado, Norman Jewison je pristao da proda ranč. Papiri su; bili sređeni, novac deponiran u blagajnu i banka je bila spašena. Možda ne za dugo, ali barem se privremeno izvuklo iz opasnosti i mogao je bezbrižnije čekati jesensku prodaju stoke. Tad će se njegovi trezori napuniti do vrha. Zato je, dok ne dode do toga, trebalo sačuvati povjerenje ulagača.

A kad se kasa napuni, onda...

Norman Jewison je bio i sretan što se riješio »Westa«. Sjećanje o one godada je još je bilo svježije i

stalno ga je progonilo, posebno ot-
kako je čuo da je pokojni Jurdan
imao tri sina. Ako se vrate oni će
sjediti skrštenih ruku. Naprotiv,
učinit će sve da vrate očev novac.
Sad je prodajom dio odgovornosti
prenio na Mullingena.

S druge strane, Mulligan je od-
mah razgledao ranč. Bio je u veoma
lošem stanju. Uposlit će radnike da
poprave pomoćne zgrade koje nije
zahvatio požar, izgraditi njihove
korale i skupiti stoku.

Svako prokleta grlo koje je nosilo
na bokovima znak »W« pripalo je
njemu.

* * *

Premda se svim snagama trudio,
Tom Clancy još nije zadobio povje-
renje u gradu i okolici. Doduše, gra-
đani su ga pozdravljali s nešto više
poštovanja. No bilo je i onih koji su
podrugljivo govorili: — Pih! Šerif
bez oka. Jednooki šerif! Ha, ha, ha!

Trebalo je, osim što je osujetio
najnovije napadaje na poštansku
kočiju, još ponešto učiniti da bi ste-
kao njihovo povjerenje.

Tih dana je često odlazio na Sin-
clairov ranč. Svaki put su gapoča-
stili ručkom. On i Carolina dugo su
razgovarali i jahali po okolici.

I umjesto da traga za kradljivci-
ma stoke, koji su se, začudo, malo
primili, iskorištavao je svaki slobod-
an trenutak da bi štoduže bio s
djevojkom.

To se prijateljstvo sve više razvi-
jalo. Tom je, htio ili ne, morao, pri-
znati da je do ušiju zaljubljen u to
vragolastu djevojku.

Bojao se priznati joj to da ne bi
ispao smiješan. U tim trenucima
bio je zbunjen poput dječarca. Če-
sto bi ga svojim slobodnim pri-
mjedbama navodila da pocrveni, da
se zabuni i da umjeso odgovora
muca kao da je pred učiteljem.

Privremeno je zaboravio cilj radi
kojeg se primio šerifске značke. Bi-
lo je teško steći Jewisonovo povje-
renje pogotovo povjerenje debelog
Mulligena. Bili su oprezni, prepre-
deni tipovi, koji čak ni sebi nisu vje-
rovali.

Ako se ipak moglo reći da je ne-
što postigao, bilo je to iskreno pri-
jateljstvo s Billom Taylorom, mir-
nim, dobrodušnim momkom što je
radio u banci i preko kojeg je Tom
planirao izvesti dio plana. Ako mu
to uspije, možda će se dokopati pa-
pira po kojima se vidi da je otac
isplatio dug, a zatim mučki i okrut-
no ubijen i opljačkan.

Nosio je u sebi dio tajne koja ga
je progonila i razdirala. Da je ovdje
bio Cedric ili Jack, bilo bi mu znat-
no lakše. Ovako je dugo tapkao na
mjestu, umjesto da što prije raščisti
stvari.

Pitao se gdje je Cedric? Pomisao
na Jacka, koji se potuca negdje po
Zapadu, a možda je i mrtav, ispuni-
la ga je gorkom spoznajom da su
igrom sudbine udaljeni jedan od
drugog, umjesto da se kao braća
drže zajedno kad je to najteže.

XVI

Zaskočili su ih iznenada, kad su
već mislili da su izvan opasnosti.
Tek što su izjahali iz šume i domo-
gli se prerije, odjednom im je ratni-
čki urlik natjerao strah u kosti.

Paul Burke je brzo izvukao vinče-
sterku i počeo pucati. Učinio je to
i Jack dok su ih Komanči opkolja-
vali sa svih strana, praveći sve uže
i uže krugove. Pucnjavom su ih
Burke i Jack držali na udaljenosti.
Dokle?

— Ne žali municiju, mali! — vikao
je šerif. — Ako nam pridu, neka
nam bog pomogne.

Ležali su iza konja. Životinje su
prestrašeno rzale i dahtale. — Po-
kušajmo skinuti poglavicu! — vikao
je Burke da nadjača pucnjavu.

Međutim, Komanči nisu bili tako
naivni kako se činilo. Još su jahali
na pristojnoj udaljenosti, gdje ih ni-
su mogli doseći meci.

Tek kad im urlikom i vriskom
potpuno utjeraju strah u kosti, kre-
nut će u akciju. Jurnut će čelno,
rastrgnuti prsen okruženja i poru-
šiti sve pred sobom.

Burke u predahu bitke ocijeni da
ih napada manja skupina Koman-

ča. Lica su im bila išarana ratničkim bojama, što je potvrđivalo njegovu pretpostavku da je riječ o mladim, buntovnim ratnicima, koji nisu bili zadovoljni štiti im bijelci oduzimaju posljednje utočište. Takve su pobune bile čiste, ali su obično završavale smrću kolovode. Zatim na taj način sačuvati lovišta.

Jack se rudio da dobije na nišan poglavicu. Bio je to ratnik golih, širokih ramena, okićen kao novogodišnja jelka. Činilo se da je njegov urlik najprodorniji.

Odjednom su Komanči stali, okupili se oko poglavice, a zatim krenuli prema šumama. I kad su Burke i Clancy očekivali da će odustati od napada, naglo okrenuše konje i u bijesnom galopu, tražeći zaklon iza konjskih sapi, pojuriše prema njima.

— Raspali, Jack! — vikne Burke i zapuca svom žestinom.

Jack mu se pridruži. Oboriše tri Komanča, ali ostali su nezadrživo, kao bujica, jurili naprijed. Opasno su se približili, pa njihove strijele i poneki slabo nanišani metak podignu oblak prašine kraj njihovih glava.

Pucali su i pucali... oborili još dva ratnika, a onda Burke poviče:

— Koltovima! Jack, koltovima!

Crvenokošci su vrlo blizu. Oko njih su zlokobno zujale strijele. Burkeov konj, pogoden u trbuh, bolno zaništi.

— Pucaj, pucaj, mali! — urlao je šerif, a onda iznenada klonuo.

Kad se Jack okrenuo, opazi kako mu iz prsa viri strijela. Lice Paula Burkea bilo je sve bljede. Njegov pomoćnik shvati da je teško ranjen pa uzme i njegove koltove. Pucao je kao lud i branio život...

Odjednom je napad prestao. Jack je oborio još dva ratnika, a ostali se u neredu povukoše prema šumi.

— Burke! — povikne Jack i pride šerifu. Tužno je prmatrao to lice što ga je zavolio.

— Kako da ti pomognem! Čekaj! Izvadit ću tu prokletu stijelu.

— Nemoj — zastenja savezni šerif i bljedo se nasmiješi.

Jack Clancy ga nježno podigne i osloni na mrtvog konja.

Tog trenutka Burke počne govoriti isprekidanim glasom: — Mali, sad si ti savezni šerif! Nemoj me osramotiti. Poubijaj one proklete »crne jahače«, smlavi Hirschovu bandu! Ja sam gotov!

— Ali, ali, šerife... ja, ja... — mucao je prestrašeno Jack. — Sad ću ja vas na konja. Odvest ću vas u Cavell liječniku.

— Ne gubi vrijeme, mali! — promumlja Burke. — Bježi! Bježi sine! Oni će se vratiti. Mene ostavi. Ja sam gotov!

Sklopio je oči. Prsa su mu se bolno nadimala, a kroz prste mu je kapala krv. Krvava mrlja se povećavala, a onda se na šerifovim usnama ukazao tanak mlaz krvi. Posljednjim naporom, već na pragu smrti, Paul Burke otvori oči i šapne: — Bježi! Bježi i ne okreći se.

Jack je podigao stisnutu šaku. Poželi da zajaše konja, da u crvenokošce ispuca sve metke i tako osveti prijatelja.

— Bježi! Bježi, sinko! — još mu je zvonilo u ušima.

Kad se okrenuo, savezni šerif Paul Burke bio je mrtav.

Jack Clancy još jednom pogleda mrtvog prijatelja, kojeg je zavolio kao oca, a onda se pognute glave uspne na sedlo.

Tog trenutka opet se začuo urlik Komanča. Shvativši da Jack bježi, pojuriše prema putu za Cavell kako bi mu presjekli odstupnicu. No Jackov konj je bio dobar konj. Nosio ga je sve dalje i dalje, pa su Indijanci napokon odustali od potjere. Jack se zgrozi nad sudbinom mrtvog prijatelja...

*

Ujahao je u Cavell s juga. Želio je prije toga da ujaše putom što u grad vodi s istoka, tamo gdje se nalazio ranč. Sad mu je bilo svejedno. Jahao je umoran, skrhan posljednjim događajima, pognute glave.

Stigao je do šerifove kancelarije i umorno otvorio vrata.

Zatim ne vjerujući očima, zastane. Čovjek s crnim povezom preko oka, što mu je smiješeći se dolazio u susret, uskliknuo je:

– Jack, brate!

XVII

– Judd, zaboga! Kako, kako to izgledaš?! – uskliknula je preplašeno Stella Dunaway ugledavši Hirscha na vratima. Izgledao je kao smrt, blijed, gotovo bez kapí krvi u licu.

Umjesto da odgovori, on je grubo odgurne i pride ormaru gdje se nalazilo piće. Nagne bocu viskija, dobro potegne i obriše usta. Zatim je pogleda ljutito.

– Što si se ukočila? Hajde, donesi tople vode i zavoje. Vidiš da sam ranjen!

Bolno zastenjavši, Judd se uhvati za prostrijeljeno rame. – Odmah ću! – odgovori Stella i na vratima se gotovo sudari s mužem.

– Što se ovdje događa? – upita Ray neljubazno i bijesno je pogleda – kamo juriš kao muha bez glave?!

– Judd je ranjen – odgovori ona, odgurne ga i izide iz sobe.

Ray Dunaway zastane na vratima pa se podmuklo nasmijulji.

– Gle, gle! Našeg junaka zahvatilo zrno. Što se dogodilo?

– Ostavi me na miru, Ray! – zastenje bandit i stisne zube.

Stella je već na stol stavila toplu vodu i zavoje, pa počela polako, da ga ne ozlijedi, svlačiti s njega kaput.

– Ostavi, ja ću – blago je odgurne Judd.

Metak mu je prošao kroz rame. Srećom nije ozlijedio kost ili mišić. Judd svuče kaput i tek tada dopusti da mu Stella previje ranu. Dok je to radila, muklo je govorio:

– Ti pasji, podmukli sinovi! Upali smo u unakrsnu vatru. Sumnjam da se spasio itko osim mene.

Ray se slavodobitno nasmiješi, ali se odmah uozbilji i zapita.

– Kako se to dogodilo?

Voda bandita slegne ramenima, priguši jauk i vikne na Stellu.

– Do vraga! Što to radiš? Budi malo pažljivija.

– Nemoj s njom tako – prijeteci će Dunaway – Nija ona kriva. Želi ti pomoći. Nisi valjda takav mekušac?

Judd Hirsch stisne zube, presiječe rančera ljutitim pogledom i obrecne se: – Taj prokleti Jewison nije mi javio da će kočija imati veću pratnju. Kad smo već mislili da ćemo s njima svršiti, stigla im je pomoć, nama iza leđa. Našli smo se u unakrsnoj vatri. Samo sam srećom izvukao živu glavu.

Na Rayevu licu se ponovo ukazao zadovoljan osmijeh. Najradije bi skakao od veselja. Ipak, odmahnuo je ozbiljno glavom i rekao slegnuvši ramenima:

– Predugo te je pratila sreća, Judd! Morala ti je jednom okrenuti leđa. Što ćeš dalje?

– Kako: što ću dalje? – upita iznenađeno bandit i oštro ga pogleda. Rančer slegne ramenima.

– Ostat ću ovdje – nastavi bandit dok ne zaližem rane. Zatim ću se vratiti u Maracaibo. Morat ću skupiti novu družinu.

– A stoka? Što će se dogoditi ako je pronadu među mojim stadom? – zabrinuto upita rančer.

– Što me briga! Snadi se – odbrusi ljutito Judd pa zahvalno pogleda i uštine Stellu koja mu je previla ranu. – Brzo ću ja to zalizati, zar ne, Stella? Ja sam ti kao pas, Ray!

– Da, da... baš kao pas – mrmljao je rančer opazivši da dodiruje njegovu ženu. Najradije bi mu u trbuh ispucao sve metke iz kolta. No umjesto toga stisne zube i izide iz sobe.

– Što će biti s nama, Judd? Što će biti kad odeš s ranča? Povedi me u Maracaibo – molila je Stella i umiljato se privijala uz njega.

On je ljutito pogleda.

– Budalo! Misliš da u Maracaibu cvjetaju ruže. To je pravo banditsko gnijezdo.

– Nije važno, Judd! Glavno je da sam s tobom.

Laskala mu je ta privrženost, ta slijepa ljubav. Često se pitao što je u njemu našla tako lijepa rasna žena. Da li je to doista bila ljubav ili samo strast?

Ocijenivši da ne smije biti pregrub, nježno je pomiluje po licu i reče:

– Mala, ti zavreduješ nešto više. Čekaj, moram o svemu razmisliti. Kad se malo oporavim, posjetit ću Jewisona, toga podmuklog gada. Zacijelo mi je on postavio klopku.

– Ako je riječ o novcu... – primijeti ona i oprezno pogleda prema vratima. Zatim tiše doda: – Ja znam gdje Ray drži novac. Samo reci i...

Ljubila ga je strasno i požudno. Judd se jedva obranio od njenog milovanja.

– Zaboga, Stella! – govorio je. – Što ti je? Hoćeš li me ozlijediti? To rame me sve više boli.

– Sutra ću dovesti liječnika – dahne ona.

– Nikako! Ni za živu glavu. Moram to sam otrpjeti.

Da je nije pozvao Ray, ne bi se je mogao tako brzo riješiti. Izišla je i ljutito viknula na muža:

– Što je? Što hoćeš?

Čuo se prigušen razgovor, a zatim sve utihne.

Judd, odnosno Cedric Clancy, ostane sam. Izvali se na postelju i zamišljeno se zagleda u strop. Sjeti se Toma, Jewisona i Mulligana, pa teško uzdahne.

Nisu ga zabrinjavali ti krvopije, gulikože. S njima će se on lako obračunati. Mislio je na Toma, svog brata, kojeg je tako glupo savjetovao da postane šerif. Kad-tad će se s njim suočiti, a onda?

*

– Znači, pomoćnik saveznog šerifa? – promrsi zamišljeno Tom i pogleda brata. Oporavljen, ali još pod dojmom događaja koji su se zbili tog dana, Jack kimne. Neko vrijeme su šutjeli pošto su pričali o svemu i svačemu, a onda je Tom ustao i nastavio:

– Mislio sam da te neko ucme-kao. A on, gle ti njega, nosi značku saveznog šerifa!

– A ti, brate, postao jednooki šerif! Gadno su te udesili Indijanci.

– I tebe bi da nisi imao sreće, brate! – uzvрати Tom.

Ispred njih se nalazila boca s pićem. Vijest da je u Cavell stigao pomoćnik saveznog šerifa brzo se proširila gradom. Ubrzo je doprla i do Jewisona. Brzo je zaključao kancelariju i krenuo da posjeti Mulligana.

Dok su braća ispijala viski i sjecala se dječaćkih dana, planirajući kako da dokažu da je »West« njihov, Jewison i Mulligan su zabrinuto razgovarali.

Nenadani dolazak najvišeg predstavnika vlasti, pa bio on samo pomoćnik saveznog šerifa, nije slutio na dobro. Pogotovo kad je Jack, na nagovor Toma, zatajio što se dogodilo s Paulom Burkeom, saveznim šerifom.

– Moramo nekako ispipati zbog čega je došao – promrmlija je drhtavim glasom Mulligan. – Za njim će doći i Burke, kažem ti...

Bankar kimne u znak da se slaže. Neko je vrijeme šutio i razmišljao, pa onda rekao:

– Pokušat ću nešto doznati od našeg šerifa.

– Učini to što prije, Normane! Ova neizvjesnost ubija. Sve mi se čini da je došao kraj našeg vladanja.

– Ne budali! – obrecne se na njega Jewison. – Zaboravljaš da je jesen na pragu. Počet će prodaja stoke. Tada ćemo dobiti dio svoga kolača. Do tada treba pametno i lukavo pripravlјati teren.

XVIII

Razgovarajući o bandi »crnih jahča«, Jack Clancy i njegov brat Tom složiše se da zajednički porade na njenoj likvidaciji. Poslije dužeg razmišljanja došli su do zaključka da se banda i ovdje možda bavi krađom stoke, napadima na poštanske kočije, pa da je vrijeme da

joj netko već jednom stane na rep.

Jack predloži da zajednički izvide teren i skupe obavijesti.

To je Tomu poslužilo kao izlika da ponovo svrati na Sinclairov ranč i pozdravi Carolinu. Njihov ponovni susret bio je kao i dotad srdačan. Jack je morao priznati da njegov brat ima ukusa.

— Do vraga, Tome! To je prava djevojka za tebe. Čini mi se da baš nisi ravnodušan kad je ona u pitanju — nasmiješi se Jack zadirkivajući ga.

— Imaš pravo, brate! Dopada mi se — prizna Tom.

Tog dana bili su gosti na ručku, a zatim posjetiše okolne rančeve ispitujući vlasnike da li su se kradljivci ponovo pojavili. Bilo je utješno što nisu, ali su stekli dojam da se ovdje još osjeća njihova prisutnost.

Dok su pri povratku prolazili pokraj ranča »Stella«, Tom je imao dojam da ih netko pažljivo promatra. Nisu posjetili ranč jer su žurili da se pripreme za put u Maracaibo. Zašto baš u to osinje gnijezdo, objasnio je Jack.

— Ja i pokojni Burke dugo smo razgovarali o tome da uđemo u to razbojničko gnijezdo — govorio je Jack. — Međutim, ondje se skuplja ološ iz svih krajeva, svi koji bilo zbog čega bježe pred zakonom. Svaki ulazak u njihovo carstvo, ako nisi istoga kova, predstavlja opasnost. No ja smatram da se mnogo više može postići lukavošću. Ti kažeš da je jedan od napadača na poštansku kočiju pobjegao.

— Da, to je možda čovjek kojeg tražiš, taj prokleti Judd Hirsch — odvrati Tom.

— Čekaj — prekine ga pomoćnik saveznog šerifa. — Još nismo sigurni da je baš on pobjegao. On je, dođue, voda »crnih jahača«, ali je pitanje da li su to isti ljudi. Bilo kako bilo, ako je već spasio glavu, sigurno će utočište potražiti u Maracaibu. Zbog toga i predlažem da posjetimo to gnijezdo.

— Imaš li plan?

Bio je to put kao da ulaziš u leglo zmija otrovnica. Previše opasan, ali se Clancy nadao da će njihov plan uspjeti. Kad su već odlučili krenuše sljedećeg jutra, premda ni sami nisu znali što ih ondje očekuje.

Do Maracaiba je trebalo putovati kroz zemlju Komanča. Tješila ih je pomisao da su se Indijanci vratili s ratničke staze.

Dok su jahali zabavljeni svaki svojim mislima, Tom se nije mogao oteti dojmu da ljudi što su poginuli pri napadu na poštansku kočiju pripadaju njegovu bratu Cedricu. Vidio ih je s njim na ranču »West« i prepoznao, pa je dugo razbijao glavu time kako da to poveže.

Nije mu bilo ni na kraj pameti da bi njegov brat imao nešto s njima. Pa ipak, postojala je sumnja. Pogotovo zato što se već duže vremena nije javljao. Štoviše, Tom se bojao da nije negdje zaglavio pa su oni na svoju ruku napali kočiju.

Kad su povelili razgovor o Cedricu, Jack je sjetno primjetio kako bi ga volio vidjeti.

— Isti je kao što je bio, brate! Samo je pustio bradu i izgleda nekako surovo. Ili se barem meni tako učinilo.

Pomoćnik saveznog šerifa samo uzdahne i stisne usta.

Čudno je to, Jack, kako smo se razišli — primijeti Tom nakon kraće šutnje. A moglo je sve biti drugačije, zar ne?

U Maracaibo su stigli za tri dana. Tek što su dojahali do prvih kuća, bili su svjedoci revolveraškog obračuna. Na prašnoj ulici, raskrećenih nogu, pripravnici da svakog trenutka potegnu koltove, našla su se dva muškarca neuredna izgleda.

— Potegni smrdljivi kojote! — uralao je jedan, čije je lice bilo usko i blijedo, napeto kao struna. Prsti su mu se stezali oko revolvera.

Oko njih, na pristojnoj udaljenosti, iza zakolona stajali su navijači i vikali:

— Udesi ga, Mac!

Čovjek kojem je bio upućen taj poziv bio je miran i hladan poput

gromade leda. Iz njegovih stisnutih usta jedva su se čule riječi:

– Ubit ću te, pogani gade! Znat ćeš da Maca ne možeš prevariti.

Potegnuli su istog trenutka, planula su dva hica i kao što se to već događa, mršavko se zakoprcao u prašini. Njegov protivnik se držao za rame iz kojeg je potekla krv.

Prezirno pljunuvši u prašinu, on mirno spremi kolt u korice pa reče uz grimasu:

– Idemo u salun, momci. Plaćam piće za pokoj njegove duše, ha, ha, ha!

Nitko nije obraćao pažnju na dva neznanca što su ujahali u grad. Svi su bili zabavljeni događajem. Iz saluna se čula dernjava pijanih, smijeh žena za zabavu, zvuk raštimanoga klavira, poneki vrisak ili pucanj.

– Dakle, imao si prvo, Jack! Ušli smo u zmijsko leglo primijeti zamišljeno Tom.

Došli su do hotela na čijem je pročelju izbljedjelim, iskrivljenim slovima pisalo »Palace«. Sjahaše i otresoše prašinu. Jack se nasmijulji.

– Dobro bi mi došao viski da malo sperem tu prašinu.

Tom kimne. Međutim, nisu pošli u salun. Ušli su na portirnicu i zapitali ima li soba.

– Ima – zabruna portir i preda im ključ. Zatim, odmjerivši ih od glave do pete, zavrti glavom.

– Vi ste prvi put u Maracaibu? Gori vam pod petama, ha, ha, ha!

Jack se osloni o tezgu, izvadi nekoliko dolara i počne mahati ispred nosa.

– Tražimo Judda, Judda Hirscha.

– Bio je prije mjesec dana i otišao prema Cavellu – odgovori portir i poput kopca zgrabi novčanice. Uspeli su se u sobu.

– Znači, došli smo uzalud – primijeti Tom, a Jack slegne ramenima, odbaci bisage i olakšano uzdahne.

– Eh, što bi mi godilo kupanje.

– Ma, kakvo kupanje, brate! Zar ova banda zna što je higijena? Ka-

ko bi to izgledalo da, recimo, u salunu zatražiš kupaonicu? Ili, ne daj bože, čašu mlijeka.

Obojica udariše u smijeh. Zakratko, jer je Jack zamišljeno rekao:

– Čuj, činjenica da tu nema čovjeka kojega tražimo može nam poslužiti da ukebamo nekoliko »asova«.

– Kako to misliš?

Jack ne odgovori odmah. Počeše se po kosi i nasmijulji.

– Mogli bismo provesti dio plana da za Hirschovu bandu tražimo popunu. Uostalom, možda je već stigla vijest o tome da je njegova družina razbijena. Nađemo li ljude koji bi bili voljni da s njim jašu, mogli bismo ih lijepo dovesti prijevarom u Cavell i staviti iza brave.

– Do vraga, ti si lud! – ljutito će Tom. – Bilo bi najbolje da pokupimo prnje, a Hirscha da potražimo na drugom mjestu. I sam vidiš da nije ovdje potražio sklonište.

Pomoćnik saveznog šerifa potvrdno kimne glavom, nasmiješi se i reče:

– Što bi nas to stajalo? Kad smo već stigli u ovo prljavo gnijezdo, onda bismo to mogli obaviti usput.

Htio to ili ne, Tom se morao složiti. Do vraga! Morao je slušati budućega saveznog šerifa! Doduše, ovdje su pod lažnim imenima, bez značaka, ali dužnost je dužnost.

– Uhvatio si me, brate! – složiti se Tom.

Odlučiše da odmah krenu u akciju. Svako zadržavanje moglo bi biti sumnjivo i izazivati nečiju znatiželju, a tada bi netko od te bande možda prepoznao Jacka. U tom slučaju su gotovi.

Ušli su u prvi salun. Nije imao imena, ali je bio najveći u gradu.

Tom odluči sve prepustiti Jacku. Tom je bio stariji, ali Jack je imao više iskustva s tim ološem. Tezga je bila zauzeta do kraja, kao i stolovi. Proguraše se do sredine, prekidani povicima negodovanja. Nitko ne obrati na njih pažnju.

– Možeš li nam pomoći, amigo?

– upita Jack barmena čije je lice blistalo od znoja.

– Ovisi o tome što želiš – zaški-
lji on lukavo na jedno oko.

U ruci je držao prijavu čašu i
udovoljavao narudžbama. Jack i
Tom strpljivo su čekali da ih poslu-
ži. Kad je na njih došao red, on ih
hrapavim glasom upita:

– O čemu vam mogu pomoći?

Jacka je smetala ta buka. Pokuša
je nadjačati pa ukratko ispriča
barmenu da traže ljude za neki po-
sao.

– Što? Što kažeš? Aha, ljude za
Judda Hirscha...

– Da, do vraga! vikne Jack. –
Posao je čist, a zarada dobra. Ako
mi pomogneš, bogatiji si za 10 dola-
ra.

– Daj novac! – zamumlja čovjek,
pa ispod tezge izvadi kolt i opali hi-
tac u zrak.

– Tišina! Niste stoka već ljudi!
Tišina! – vikne.

Pucanj iznenadi prisutne i oni
pogledaše prema njemu. Barmen
pokaže Toma i Jacka pa vikne:

– Ova dva džentlmena traže pra-
ve ljude za pravi posao. Onaj tko se
javi, jahat će za Judda Hirscha!

– Hej, Juddu su potprašili pete
nasmijulji se jedan mračan tip što
je stajao nedaleko od njih.

– Samo što nije stigao u Mara-
caibo – doda drugi.

– Do vraga! Da li netko želi da
popuniti njegovu družni? Čuli ste
da je stradao pri napadu na po-
štansku kočiju.

Između svih tih ljudi, koji su tek
sada zapazili došljake, progura se
neka ljudeskara čije je lice bilo obi-
lježeno ružnom brazgotinom. On
sumnjičavo odmjeri »džentlmene«
i upita promuklim glasom:

– Što se dogodilo Judu? Što vi
tražite, do vraga?

Tom se lecne. Bilo je u tom pita-
nju sumnje i prijetnje. Zavladala je
tišina. Moglo se čuti kako zuje mu-
he. Svi su napeto očekivali odgovor.

Jack pročisti grlo, pa odgovori
mirnim, staloženim glasom:

ranjen, a većina je otišla bogu na
račun.

– Znači, tako? – otegnuto će
čovjek s brazgotinom. – Koliko
sam razumio tražiš ljude za njega.

– Dobro si razumio, amigo! –
reče Jack i nasmiješi se.

– Pa, kad je o tome riječ – oteg-
nuto nastavi bradonja – onda ti
Sam Baxter stoji na raspolaganju.
Oduvijek sam želio jahati s Jud-
dom.

– Evo, i ja se javljam! – progura
se kraj Baxtera dugajlija ptičjeg li-
ca.

Javilo se još nekoliko, pa Jack
ocijeni da ih je dovoljno.

– Zasad je dosta! Kad krenemo
sa stokom, i Judd će prizdraviti.
Spremite se! Putujemo još noćas!

– Tek sad vidim da si isti Judd.
Što, da vi niste njegova braća? Go-
vorio je da ima dva brata...

Nekako pred Cavellom Sam Ba-
xter zaustavi konja i počese se po
leđima. Sumnjičavim, podmuklim
pogledom odmjeri braću i promrm-
lja:

– Nešto nije u redu, momci? Nije
mi jasno gdje se nalazi Hirsch, ali
mi je jasno kao dva i dva da neću
u grad.

– Zašto? – upitaše njegovi ljudi.
Bili su začudeni Baxterovim istu-
pom. Samo se pogledaše i zatražiše
da im to detaljnije objasni. Bio je
to znak da uvažavaju njegovo mi-
šljenje, jer su se za vrijeme puta dr-
žali zajedno.

Bandit kimne, pročisti glas, pa
nastavi:

– Ovi nas, kao što rekoše, vode
Juddu! To smo i željeli. No dobro
poznajem Judda. Ne bi se on skri-
vao u gradu. Druga stvar kojoj se
čudim, drugovi, jest što mi sve to iz-
gleda sumnjivo.

– Zašto? Objasni.

– Pa, kako da kažem...

Shvativši da Sam Baxter sumnja
da ih je poslao voda »crnih jahača«
i da se mogu izroditi neprilike na-
domak cilja, Jack i Tom se samo
pogledaše. Želeći da na vrijeme
prekinu tu opasnu raspravu, Jack
zagrmi:

– Dosta! Nije vrijeme za takve glupe razgovore! A ako se tebi Baxteru, ne dopada da radiš za Hirscha, i ako sumnjaš da nešto nije u redu, široko ti polje! – izrekao je to ljutitim, prilično uvjerljivim glasom. I Tom je načinio grimasu i dodao:

– I sami znate što Judd sprema. Za mjesec dana Cavell će biti prava ludnica. Dolaze trgovci stokom i nemamo baš mnogo vremena da ih »ošišamo«, ha, ha, ha!

Znali su što znači »ošišati« u njihovom žargonu. Te su riječi, čini se, bile odlučujuće i oni su nastavili put. Doduše, mrmljali su i dalje, ali kako se Baxter više nije bunio, jahali su dalje pognute glave.

Tom i Jack bili su pripravnici svakog trenutka da potegnu koltove, ali bilo bi to opasno. Pred njima nisu bili kauboji već zločinci čija je prošlost kao knjiga bila ispisana na njihovim grubim licima.

Plan je predviđao da ih dovedu do središta grada, a zatim zaskoče. Istina, bilo je to lako reći. Nema sumnje da će doći do pucnjave. Hoće li im građani Cavella pomoći da »smotaju« bandu?

Sudeći po dosadašnjim iskustvima, na to nisu mogli računati. Ali, ako su se već upustili u ovu opasnu igru, valjalo je ići do kraja.

Najveća prepreka tome bit će Sam Baxter. On je šutke jahao, ali se stalno ogledavao, sumnjičavo ih gledao ispod oka i mrmljao:

– Što bi Judd tražio u gradu?

– Morao se, do vraga, sakriti pred potjerom. Zar vam nije poznato da Cavell već tri mjeseca nema šerifa?

– To je točno, ali...

– Zar onda grad nije sklonište kao i svako drugo? – tumačio im je Tom.

U Cavell stigoše kasno. Dan je već bio na izmaku i bili su slomljeni od puta. Umorni su sjahali. Baxter se upravo spremao da uđe u salun, kad ga u tome prekine odlučni gromki glas:

– Baxtere! Gore šape! Bacaj pučaljke, inače! – viknuo je Jack

Clancy. Na njegovim prsima je tog trenutka zablistala značka pomoćnika saveznog šerifa.

– Čuli ste što je rekao šerif? – zaurla Tom i prijeteci podigne koltove.

Banditi su bili zabezeknuti i iznenađeni, pogotovo Baxter. Tupo su buljili u cijevi. Dvojica baciše oružje, a treći učini to polako, nastojeći da iskoristi trenutak nepažnje i počne pucati prema šerifu.

Baxter nije odmah poslušao. Bio je blijed, a brazgotina mu se trzala, pulsirajući kao živa rana.

– Do vraga, što to znači! – procijadi bezbojnim glasom.

– Baci oružje, gade! – ponovi Jack i povuče otponac.

Metak prozubi Baxteru kraj glave. Ostali pobacaše koltove, samo on ne poslušao. Baci se na nogostup da potraži zaklon iza stupa, pa povuče oružje.

Kad ga je podigao, a Tomovi meci promašise, Jack je bio precizniji. Bandit zaurla od bola i ruka mu nemodno klone. Klečao je držeći se za šaku uzalud pokušavajući zaustaviti krvarenje.

Nekoliko građana, koji su vidjeli događaj, brzo pobraše koltove i uperiše ih u bandite, pa Jacku nije bilo teško stvari dovesti u red.

– Hajde! Idemo u zatvor! – poviče Jack i nasmiješi se Tomu. – Ne-ka netko pozove liječnika. Treba mu previti ruku! – obrati se građanima, pa zajedno s Tomom otjera bandu prema šerifovoj kancelariji.

Pošto ih je smjestio u ćelije, Jack Clancy se nasmijulji.

– Bilo je gadno, a?

– I te kako, brate! – namigne Tom. – Bojao sam se samo Baxtera.

– Da, gadan tip – hukne pomoćnik saveznog šerifa i olakšano uzdahne.

Iz ćelije su se čule psovke. Osobito je glasan bio Baxter. Tresao je rešetkama i urlao:

– Za ovo ćeš mi platiti, šerife! Gonit ću te na kraj svijeta.

– Možda i u paklu? – nasmijulji se Jack, pa udari Toma po ramenu

i reče: – Izvadi te proklete potjernice da vidimo koga smo ukebali. Pošto su pregledali potjernice, odvajajući ih i sortirajući, bili su zadovoljni lovinom. Baxtera su tražili zbog tri ubojstva i bijega iz Yume. Phil Stokeman tražio se zbog pljačke poštanskih kola u Fort Fortu i ubojstva vozača, a ostala trojica za veći broj razbojstva i ubojstva.

– Neka prespavaju ovdje, sutra ćemo ih otpremiti u Coleridge tamošnjem šerifu – reče Jack.

– Kako vi kažete, šerife! – složi se Tom zadovoljno. Tog trenutka na vratima kancelarije se pojavio Norman Jewison, veoma ljutit.

– Kakve su to gluposti, šerife?

Tko vam je dopustio da pohapsite te ljude? Nismo li se dogovorili da to ne činite bez našeg znanja? Mogli bi nam na vrat dovesti Hirschovu bandu. A što to znači, već smo davno iskusili.

– Polako, polako, gospodine – reče Jack umjesto Toma. – Prije svega, tko ste vi i tko vam daje pravo da ovdje naređujete? – Rekao je to strogim ledenim i odlučnim glasom.

Tek nakon toga, pošto je na njegovim prsima vidio značku pomoćnika saveznog šerifa, bankar se trgne. Nije znao što da odgovori. Promuca neku ispriku uz grimasu. Međutim, pokušao je zatim sačuvati dostojanstvo i važno se isprsi.

– Ja sam član gradskog vijeća i ovdašnji bankar, šerife! Kao ugledan građanin vodim brigu o ovom gradu.

– I zato tri mjeseca niste smatrali da je potrebno imenovati šerifa, a? – podrugljivo će Jack i bijesno ga prostrijeli pogledom.

Nakon toga Jewison se smirio. Shvativši da ima posla s odlučnim čovjekom, pokušao je ublažiti dojam svojih riječi. Raširio je ruke, umiljato se nasmiješio i rekao:

– Daleko od toga, šerife, da vam prigovaram! Ja, ovaj... mislio sam da...

– Ovi su ljudi davno zreli za vješala! – ljutito odvrati Tom i pokaže

mu potjernicu. Shvativši da se zalećio, bankar se počne ispričavati i povlačiti prema vratima.

– Kad je tako, baš mi je drago što ste ih uhvatili. Svaka vam čast! Laku noć!

– Gad – promrmlja Tom pošto je Jewison izišao iz kancelarije. Onda se okrene Jacku i reče:

– Čuj, kako bi bilo...

– Hajde, donesi nam večeru i bocu burbona da to proslavimo! – odreže Jack pogodivši što Tom želi.

* * *

Ray Dunaway stigao je u grad po namirnice i ušao u salun da nešto popije. Čuo je što se dogodilo. Upio je kao spužva sve novosti i zlurado se nacerio pri pomisli kakvo će lice napraviti Judd Hirsch kad mu sve ispriča.

To mu je osvježilo dan, ali ga je oneraspoložilo što je morao otići s ranča. Pomisao da je Judd ostao sam sa Stellom bila je nepodnošljiva, gotovo bolna.

Međutim, morao je obaviti neke važne poslove i doznati kad stižu trgovci stokom. Morao se što prije riješiti stada, pogotovo onih grla koje je doveo Judd.

Vijest da je u Cavell stigao pomoćnik saveznog šerifa, a za njim će zacijelo i Paul Burke, bila je uznemiravajuća. Nešto se kuhalo jer predstavnici zakona ne bi došli čak ovamo da nemaju razloga.

Duboko zamišljen, razmišljajući kako da se izvuče iz neprilika u koje je zapao zahvaljujući prokletom Hirschu, Ray je glasno psovao.

Morao je slušati, biti pokoran. Morao je podnositi da mu ta prokleta mrcina dira ženu. A sve zbog toga što mu je pomogao da kupi taj prokleti ranč i što mu je dugovao život.

Ili nije? Možda bi se ipak izvukao iz klopke u koju su zapali dok su jahali za Denekovu bandu.

XIX

Jesen je uveliko zakoračila u Cavell. Nakon dugoga sparnog ljeta

nastupiše kišni, tmurni dani. Stigli su trgovci stokom, a ulice grada bile su pune kauboja i rančera.

Stoka je od ulica napravila blatnu kaljužu.

Jack i Tom tragali su za Juddom Hirschom, ali on kao da je propao u zemlju. Doduše, pomoćnik saveznog šerifa bio je zadovoljan činjenicom da je likvidirana banda »crnih jahača«. Međutim, ostala je glava. Ona se, baš kao u hidre, uvijek obnavlja. Zmiju valja usmrtiti tako da joj satreš glavu, jer inače nisi učinio ništa.

Tih dana Tom je imao pune ruke posla. Samo je dvaput posjetio Sinclairov ranč i sreo se s Carolinom. Ugodni sati koje bi proveli zajedno brzo su prolazili.

Jesen je ogoljela krajolik. Tom se još živo sjećao posljednjega njihovog susreta. Jahali su do južnih padina Blacka. Carolina mu je smiješeci se ali i s prijekorom predbacila da je zaboravio njihov ranč. Morao je dugo objašnjavati i pričati što se sve dogodilo u međuvremenu i što ga je omelo u želji da ih posjeti.

— Ipak, mogao si javiti da me želiš vidjeti i ja bih došla u grad.

Izrekla je to i porumenila. Bilo je to priznanje da joj je nedostajao. On je to tako i shvatio. Nježno ju je pogledao u oči i uhvatio za ruku.

— Drago mi je što si to rekla, Carol! Volio bih da si stalno uz mene.

Izletjelo je to iz njega iznenada. Bio je zbunjen, ali želio je vidjeti kako će ona reagirati. Podigla je pogled i prošaptala:

— I ja bih to željela, Tome! Više nego išta na svijetu.

— Znači li to...

— Da, da — priznala je ono što osjeća, što joj dugo leži na srcu. Izrekla je to spontano, žarom kojem se začudio ali i obradovao.

Stajali su kraj konja što su čupkali oskudnu travu i frktali. U srcima dvoje mladih plamtjela je ljubav. Izrekavši te riječi, Carolina nasloni glavu na njegova prsa.

— Draga Carolina! Ljubavi moja!

— prošapće Tom i počne je nježno

milovati po kosi. Onda je objema rukama uhvati za glavu, prinese njene usne svojim i prvi put je poljubi.

— Oh, Tome! Tako te volim.

Kasnije, dok je jahao prema gradu, želio je povikati iz svega glasa:

— Ljudi! Ja je volim! I ona mene voli!

Zavoljela ga je najljepša djevojka. Njega, siromašnog šerifa bez jednog oka. Jednookog šerifa!

*

Judd Hirsch je prizdravio. Rana je zarasla. Vježbao je svakog dana potezanje kolta i kad je sekao nekadašnju sigurnost, Ray pomisli kako će ga se brzo riješiti. Dovodio ga je na paklenske muke. Doduše, nije otvoreno koketirao sa Stellom, ali rančer je sumnjao, sumnja mu grizla dušu, izjedala ga i najradije bi pucao od muke.

Jedne večeri, kad je kiša padala kao iz kabla, Judd se spremio da izide. Obukao je kišnu kabanicu, naredio da mu se osedla konj i rekao Stelli:

— Slušaj, Stella! Idem u Cavell da sredim neke račune. Vratit ću se do jutra. Onda ćemo razgvarati o tvom prijedlogu.

Kad je to čula, njeni se obrazi začariše. Zagrlila ga je i poljubila.

— Oh, jedva čekam da se riješim ove kuće i onoga starog dripca.

— Vidjet ćemo kako će se odvijati stvari — neodređeno će Judd i nestane u noći.

Kiša je padala kao iz kabla. Sijevalo je, grmjelo, ali ga to nije smetalo. Bilo je to vrijeme kao stvoreno za ono što je namjeravao učiniti.

Morao je srediti neke važne stvari. Kad to učini, odjahat će iz toga kraja i vratiti se u Maracaibo. Opet će skupiti družbu i opet će se čuti za Judda Hirscha.

Trebala su mu dva sata do grada. Stigao je u gluho doba noći. Čak su i saluni bili zatvoreni. Kišne kapi bubnjale po nadstrešnicama i dok je prelazio ulicu, jedva je vukao noge iz blata.

Zaustavio se ispred Mulliganove kuće. Svuda tišina. Prozori su bili mračni. Pokuca na onaj što je bio do ulice, iza kojeg se čulo glasno hrcanje.

Kad je zagrmjelo, udario je u nje ga svom snagom. Napokon je začuo prestrašen, promukli glas:

– Tko je?

– Hirsch! Judd Hirsch, otvori!

– Prokletstvo! – čuo se iznenađen povik, a zatim Judd pode prema ulaznim vratima.

Spencer Mulligan ga dočeka dobrodošlicom. Udari ga po ramenu i zareži:

– Do vraga, vidi ti njega. Izvukao se iz mrtvih. Baš si došao u najbolje vrijeme. Udi! Sad ću ja donijeti viski.

Kad se vratio i kad je Judd popio nekoliko gutljaja, debeljko zarokta:

– Gdje si se skrivao, momče? Ovdje se događaju neugodne stvari i ja mislim...

Judd Hirsch ga prekine pokretom ruke, zatim ga grubo gurne na stolac i zamumlja prijetećim glasom:

– Sjedi i budi miran, mješino!

– Hej, kako to razgovaraš sa mnom? – pobuni se Mulligan.

– Zaveži slušaj me dobro: odmah mi isplati moju zaradu. Inače...

– Nemam novca. Stavio sam u banku – promrmlja Mulligan prestrašeno, shvativši da s Hirschom nema šale.

– Novac ili...

Kad je ugledao kolt uperen u svoj trbuh, debeljko zadrhta od straha i saznanja da s Juddom nema šale. Strašio ga taj pogled, pa promuca:

– Dobro... sjetio sam se. Imam 10000 dolara. Toliko ti dugujem, zar ne?

Bandit se kiselo nasmijulji i odvрати:

– Koji dolar više ili manje, nije važno. I još nešto, mješino. Ispričaj mi kako je Jewison došao do Jurdanova ranča?

– Zašto pitaš Judd? – iznenadi se Mulligan.

– Zato, mješino, jer želim doznati što se dogodilo s vlasnikom »Westa«. Melji!

– Ja, ovaj... ja s tim nemam ništa. U to je umiješan Jewison. On mi je ranč prodao... on je dao da se stari ubije pošto mu je isplatio dug.

– Tko je zapalio kuću?

Debeljko slegne ramenima. Judd pride nekoliko koraka bliže, uhvati ga grubo za prsa i dobro prodrma.

– Što je bilo dalje? – zareži opasno.

– Stari je isplatio dug i dobio mjenicu, pa svratio u salun. Kad se napio kao daska, Jewison je našao nekoga gada koji ga je ucmekao, a zatim mu zapalio krov nad glavom.

– Tko je to učinio? Gdje je taj gad? – zaškriguće zubima Judd.

– Ja, ja... dao ga je sigurno ubiti Jewison. Našli su ga mrtvog u grabi.

– Znači, tako – izusti otegnuto Judd. – Daj novac!

Spencer Mulligan, blijed kao krpa, jedva se držeći na nogama, pode prema blagajni da uzme novac. Iza njega se nalazio Hirsch i bockao ga koltom, braneći se od mogućeg iznenađenja.

Kad je debeljko drhtavim prstima izbrojio novac, Judd ga odgurne i uzme sve ono što se nalazilo u blagajni.

– Ja sam propao! Nemoj, Judd! Ostavi mi koji dolar – cvilio je Mulligan. Bandit ga samo prezirno odmjeri pa pljune.

– Budi sretan što ti nisam prosi-pao taj pokvareni mozak.

Uzeti mu novac, to je bilo nešto strašno za Spencera Mulligana.

Ne, to nije mogao pregorjeti. Morao je riskirati da ga povрати. Spustio se na stolac kraj pisaćeg stola.

– Jednom rukom. Dok je brisao suze i naricao, drugom je potražio deringer.

Nije odmah pucao. Čekao je trenutak kad Judd ne bude pažljiv.

– Rekao si da si kupio ranč?

– Aha, za 20000 dolara. Eno, tamo je priznanica i dokumentacija.

Pokazao je prema blagajni. Kad se Judd okrenuo onamo i učinio ne-

koliko koraka, povukao je okidač. Pucanj je odjeknuo poput groma i metak na Hirschovu obrazu napravi krvavu brazdu.

Brz kao nikad u životu, Judd se okrene i zapuca. Meci pogodiše debeljka u trbuh i stopiše se s treskom groma.

Debeljko urlikne od bola i savije se, pa se stropošta na pod.

Judd ga samo prezirno pogleda, pa se vrati blagajni. Brzo pronade ono što je tražio. Pride Mulliganu, podigne ga i postavi na stolac.

– Umrijet ćeš ako ne potpišeš da ranč darivaš Tomu Clancyju – ledenim glasom reče bandit.

Blijed, dok mu se tijelo grčilo od bolova a krupne graške znoja orosile mu čelo, Mulligan posluša.

– Ako potpišem, pozvat ćeš liječnika?

– Hoću.

Brzo je napisao sve ono što mu je diktirao Hirsch, a zatim mu ruke bespomoćno klonu. Zaječi do bola i prije nego što je izgubio svijest, promucio je:

– Zašto to činiš, Judd?

– Budalo! – iskesi se bandit. – Taj ranč je moj. Ja sam Cedric Clancy!

Sobom je odjekivao njegov smijeh. Napolju je padala kiša, sijevale munje i čula se grmljavina.

– A sad k Jewisonu – prošapće Cedric Clancy, pun mržnje.

Poznajući prilike, Cedric Clancy nije pozvao bankara da mu otvori vrata. Popeo se na nadstrešnicu susjednog krova i skočio na zgradu banke. Zatim je uskim rubom uglova, trudeći se da se ne oklizne u dubinu, pošao prema prozoru spavaće sobe.

Morao je biti oprezan. Kiša je i dalje padala, rubovi su bili skliski pa se centimetar po centimetar približavao cilju. Dahtao je od napora. Činilo mu se da penjanju nikad neće biti kraja.

Da je pozvao bankara da mu otvori vrata, zacijelo bi odbio. Jewison je bio veoma oprezan čovjek i u odnosu prema Hirschu.

Kad je napokon stigao do cilja, zastao je da dode do daha. Skinuo je maramu koju je nosio oko vrata, omotao njome ruku i udario o prozorsko staklo. Začuo se prigušen prasak. U sobi je vladala tišina, čulo se samo bubnjanje kiše. Potražio je zasun, prozorska krila su se otvorila i on se našao u sobi. Zaudaralo je na znoj, vlagu i ostatke hrane. Načulio je uši i začuo jedva čujno disanje. Bljesak munje osvijetli postelju, a Clancy, sa zluradim osmijehom na licu, pode da prodrma Jewisona.

Učinio je to grubo, unijevši u to sav svoj bijes. Prvi put nije uspio probuditi bankara pa ga je udario u slabine.

Bankar zastenje, malo se uspravi pa bunovan, ne shvativši da više nije sam, ponovo legne. Cedric ga ponovo udari i vikne:

– Diži se, gade!

– Bankar je bio prestrašen, pogotovo kad je Cedric zapalio svijeću što je obasjala njegovo istegnuto, surovo lice, na kojem su se čitali mržnja i bijes.

Skočio je kao da ga je netko boccnuo šilom i zacvilio promuklim glasom.

– Što je? Ti si lud! Što to radiš?

– Brzo ćeš doznati, skote! – zaprijeti Cedric i uhvati ga za mršava prsa. Tresao ga je kao lud. Bankar se koprcio i hvatao zrak punim ustima.

– Nemoj, nemoj Judd! – cijukao je prestrašeno, pomislivši da se Cedric ljuti zbog propalog napada na poštansku kočiju.

– Zbilja nisam kriv! Nisam znao. Nisam znao da će se tamo naći onaj prokleti šerif!

– Diži se! – grubo će Cedric i pljusne ga. Začuvši kako cvili odjednom mu je bilo jasno kako je Jewison jak kad drugi za njega obavljaju prijava poslove. Kad se našao u stisci, sasvim se promijenio. Nije to bio više uvaženi bankar i predsjednik gradskog vijeća. Bio je štakor što dršće od straha satjeran u škripac.

– Došao sam da izravnamo račune? – procijedi Cedric i izvuče kolt.

Kad je ugledao revolver, Jewison se počne tresti kao šiba na vodi.

– Makni to, Judd! – hroptao je. – Što, kakvi računi?

– Znaš ti dobro – zareži ponovo voda bandita i zlurado se nasmijulji.

– Ali, ja, ja... nemam novca – procvili bankar.

Cedric se počne grohotom smijati jezivim, prijetecim smijehom, od kojeg se Jewisonu ledila krv.

– Dat ću, dat ću ti...

– E, baš lijepo. Dakle, izveo sam po tvom naredenju pet napada na poštansku kočiju. Pretpostavimo da si u Coleridge svaki put slao po 10000 dolara. To je ukupno 50000 dolara koji su ostali u tvom džepu. Polovica pripada meni, zar ne?

– Pripada, Judd!

– E, pa kad je tako, pare na sunce!

Požurivao ga je podigavši kolt. U jednom trenutku ga je zbog sporosti bocnuo u slabine i bankar se presavio od bola.

– Novac je dolje! U blagajni...

– Idemo dolje, stari!

– Nisam ja kriv što si izgubio ljude, Judd! Zašto se prema meni tako odnosiš? Uvijek smo dobro surađivali. Zašto, Judd?

– Reći ću ti poslije, amigo! – prezirno se iskesi bandit i potjera ga u prizemlje.

Morao je biti oprezan s tim gadom. Sjetio se Mulligana, koji je odnekud izvukao deringer. Samo sreći i činjenici što je Mulliganu u odlučnom trenutku zadrhtala ruka mogao je zahvaliti što nije otišao vragu na račun.

Sišli su u prizemlje. Bankar drhtavim rukama otključa službene prostorije, a zatim kancelariju.

I dalje je plačljivim glasom ponavljao jedno te isto:

Zašto, Judd? Znaš da počinje otкуп stoke. Mogli bismo zgrnuti novce. Opameti se, Judd.

– Zaveži! Otvaraj kasu!

Stajao je iza njega. U jednoj ruci je držao svijeću, a u drugoj revolver. Pažljivo je pratio što bankar radi da ga ne bi iznenadio.

– Pazi što radiš – opomenuo ga je. – Znam da u kasi imaš revolver. Nemoj se usuditi da ga upotrijebiš.

– Ali, Judd! Ja nemam 50.000 dolara. Imam samo polovicu svote.

– Zaista? – iskesi se Cedric kao da ne vjeruje. – Hajde, vadi taj novac!

– Evo! Uzmi sve, ali me poštedi – cijukne Jewison.

Ne brojeći novčanice, Cedric ih strpa u njedra i zaviri u blagajnu. Bila je prazna.

Novcem što je uzeo od Mulligana bio je osiguran za više godina.

To će mu omogućiti da se izgubi iz Teksasa. Najsigurnije će biti u Novom Meksiku. Da, morao je što prije odjahati iz ovoga kraja jer mu je gorjelo pod petama.

– Sad lijepo sjedi, pa da ti ispričam jednu priču – nasmijulji se Cedric i grubo ga posjedne na stolac.

– Kakvu priču? Ostavi me na miru. Dobio si što si tražio...

– Ma, je li? – iskesi se podrugljivo bandit. – Naš posao time nije završen, amigo! Najprije ću ti ispričati priču, a onda...

Kako je taj Jewison bio jadan. Jadniji od Mulligana koji umire u najstrašnijim mukama. Stisnuo se kao šaka jada. Šibao je očima lijevo-desno, usne mu drhtale, niz bradu se cijedila slina. Premro je od straha.

– Bio tako neki Jurdan Clancy i imao tri sina: Cedrica, Jacka i Toma. Hej, slušaš li ti mene?

– Da – jedva dahne bankar.

– Dakle, imao je tri sina. Bio je prijek čovjek, pogotovo otkako mu je umrla žena, njihova majka. Počeo je piti, prodavao je stoku, dolazio k tebi po zajam. Hej, poznavao si Jurdana?

– Jesam! Ja, ja...

Cedric Clancy nastavi ledenim glasom:

– Daklê, zaduživao se, otjerao si-
nove i nastavio piti. Najstariji, Ce-
dric, postao je bandit, srednji šerif,
jednooki šerif. Ti si ga postavio,
Normane.

– Ti si ga preporučio Mulliganu
– promrmlja bankar.

Cedric se nasmiješi i kimne.

– Da, želio sam da vam stane na
papke, kad ja nisam mogao. Da ba-
rem on povрати ranč. Slutiš li da se
šerif ne zove Weston već Tom Clan-
cy?

Norman Jewison, ni živ, ni mrtav,
slušao ga je razjapljenih usta. Po-
kušao je shvatiti, ali je samo vrtio
glavom i mumljao:

– Ja, ja... ništa... nisam kriv. Pu-
sti me! Uzmi novac i odlazi!

– E, čekaj! Priča se nastavlja. Na-
stavljam je, amigo! Dakle, gdje sam
ono stao? Aha! Znam, reći ćeš kako
nisi dao ubiti Jurdana i kako nije
vratio dug. To je laž, jer mi je Mul-
ligan sve rekao...

– Nije istina! Nije istina! On me
mrzi! Pozovi ga da mu pljunem u
lice!

Cedric Clancy ga prezirno pogle-
da i promrsi:

– Ne bi to mogao i da hoće. Na-
punio sam mu mješinu olovom, hi,
hi, hi!

Smijeh koji se začuo iz usta Ce-
drice Clancyja bio je jezovit. U tu se
sliku uklapalo i nevrijeme, bljesak
munja, udari groma. U jednom tre-
nutku Jewison pomisli da je to sve
ružan san pa protrlja oči, ali ga
Clancy prekine.

– A sad, prije nego što te osta-
vim, uzmi lijepo papir i pero i napi-
ši priznanje. Sve od početka: kako
si dao ubiti Jurdana, tko je izvršio
naredenje, kako si poslije ubojicu
starog Jurdana otpremio na »brdo
čizama«. I još dodaj da imovinu
ostavljaš Tomu i Jacku Clancyju u
ime 5000 dolara koje si opljačkao
od starog.

– Ali ja, ja nisam sposoban da
pišem – usprotivi se drhtavim gla-
som Jewison. – Vi... vidiš kako mi
dršću ruke?!

– Piši, boga mu! – vikne Cedric
pun mržnje. Poželi da tresne tu
prljavu, podlu njušku. Mrzio je ta-
kve ljude. Istina, bio je bandit, ali se
nije služio takvim metodama.

Vidio je kako bankar drhtavim
prstima uzima papir. Cvokotao je
jezivo zubima i stenjao:

– Ja, ovaj... pisat ću.

Kad je zaškripalo pero, bila je to
najljepša glazba za Cedrica. Stao je
iza njegovih leđa, čitao što piše i go-
vorio:

– Tako, tako, amigo! Dobro je.
Nastavi!

Trajalo je to beskonačno dugo.
Kad je bio gotov, bankar se potpiše
i podigne glavu. Ugleda samo
mržnju u Cedricovim očima i zavrti
glavom:

– Ne, ovo je san. Ja tu ništa ne
razumijem. Zašto to činiš, Judd? Što
ti imaš s tim, tim Clancyjevima?

– Što imam s njima? Budalo! –
odvrati Cedric i unese mu se u lice
kako bi uživao u njegovim mukama
izbliza i vidio zaprepaštenje i strah.
Užasan strah u očima.

– Zato – procijedi polako i s
užitkom – što se ja ne zovem Judd.
Nisam Judd Hirsack, budalo! Ja
sam Cedric Clancy! I ti si, gade,
ubio mog oca. Zbog tvoje pohlepe je
izgorio u kući i doživio najstrašnju
smrt. Zato moraš platiti... O, ne!
Neću te ubiti kao Mulligana. Zbog
ovog ćeš visiti, gade! To priznanje je
tvoja smrt!

Pljunuo mu je u lice i krenu pre-
ma vratima.

Svanjivalo je kad se zaustavio
kod šerifove kancelarije. Unutra je
bio mrak. Vidio je konja, ali ga nije
uzjahao. Prišao je odškrinutom
prozoru. Izvadiвши iz džepa Jewiso-
novo priznanje i Mulliganov doku-
ment o prijepisu ranča »West« na
Tomovo ime, ubaci ih kroz pro-
zor.

Na njegovu grubom licu ukaže se
zadovoljan premda sjetan osmijeh.

Teško uzdahnuvši, ok ga je kiša
prala, pride konju, uzjaše, još jed-
nom pogleda prema kancelariji pa

bijesno mamuzne životinju, a ona jurne ulicom.

Pošto su otpratili bandu u Cole-ridge i predali je Billu Crosbyju, Tom i Jack se vratiše ujutro u Cavall mokri i prozebli u kišnom i maglovitom danu, znaku jeseni koja je stigla u ovaj dio Teksasa.

– Prijao bi mi viski – nasmješi se Jack i pogleda Toma.

– Mislim da ga još ima – kimne Tom i pode prema stolu. Tada ugleda na podu dokumente što ih je ostavio Cedric.

XX

Sad su zajedno razgledavali dokumente, pogledavali se, a onda napokon Tom usklikne:

– Onaj tko je dostavio ove dokumente, napravio je najveću uslugu pravdi. Napokon znamo što je bilo s našim ocem. Gorko je to, Jack, ali što se tu sad može...

Umjesto da odgovori, Jack samo kimne i načini grimasu koju Tom dotad nije poznao. Mišići su mu se stegli, čeljust problijedila i on naglo ustane od stola i pride vješalici. Opasao je opasač i prosiktao:

– Hajde, što čekaš? Idem po Jewisona.

Na Tomovu licu zablista osmijeh. To je očekivao otkako se nalazio u Cavellu. Nije tajio zadovoljstvo kad je rekao:

– Napokon ga imamo, Jack! Taj gad će zbog toga visiti!

Izišli su iz kancelarije odlučna lica i koraka. Malobrojni prolaznici što su se tog trenutka zatekli na ulici začudeno su promatrali predstavnike zakona.

– Ti ćeš na prednji, a ja na stražnji ulaz – reče Jack kad je Tom stao pred bankom. Vrata su bila zaključana, ali se na katu vidjelo svjetlo.

– Gore je! – reče zadovoljno Tom i počne udarati po vratima. Ipak, premda je tako oštro lupao, ništa se u kući nije pokrenulo.

– Prokletstvo, zar je gluh, ili...? – promrsi nezadovoljno Tom.

Našao je kamen i bacio ga prema prozoru. Kamen udari u drveni okvir, staklo zvekne, a zatim se ugasi svjetlo. Opet tišina. To je bilo dovoljno da Tom shvati kako Jewison nije raspoložen za posjete.

– Otvori! – vikne iz sve snage. Uzalud. U kući se nitko nije pokrenuo.

Smatrao je da nema smisla čekati i skoči preko ograde. Zatim pokuša pronaći ulaz. Ondje se gotovo sudario s Jackom.

– Što je? Ne otvara?

– Ne otvara – promrsi bijesno Tom i zajednički pokušase otvoriti stražnja vrata. Uspjeli su tek u trećem pokušaju i našli se u mračnom hodniku.

Uspeše se uz stube. Škripale su pri svakom koraku, pa Jack prigušeno opsuje. Tom je palio šibicu za šibicom da bi osvijetlio put. U hodniku pronadoše svijećnjak.

Sad su imali svjetlo, pa se gledaše. Zapazili su dvojica vrata. Iza jednih se začulo prigušeno kašljućanje. Tom se nasmijulji i pode prema njima pa počne lupati o vrata. Trenutak je vladala tišina, a zatim se začuje preplašen glas:

– Tko je?

– Šerif!

– Kasno je, šerife! – zaduo se iznutra piskav, ustrašen glas. – Dođi sutra!

– Ma, što se natežeš s njim – prekori Jack ljutito i zaleti se u vrata. Ona popustiše i oni se nadoše u sobi.

Nasred sobe stajao je Norman Jewison, obučen, pripravan za put.

Kovčezi su stajali na postelji. Tupo je buljio u njih i vidljivo drhtao.

– Što, uvaženi bankar se sprema na put? – ironično upita Tom i pride nekoliko koraka.

– Ovaj, ja...da. Idem u Badham radi poslova – odgovori Jewison drhtavim glasom.

– Kako? – zaprepastio se tobože Tom. – Pa kočija ide tek ujutro?

– Ja se, ovaj ... uvijek ranije spremim – promuca bankar.

Jack je bio nestrpljiv. Odgurne Toma, izvadi kolt pa zareži:

– Što se s njim igraš, brate! Gospodine Jewison! Hapsim vas u ime zakona ove države.

– Nemate pravo! Nemate pravo – branio se bankar i uzmicao kao da ispred sebe vidi sablast – Za što, za što me optužujete?

– Zbog ovoga, Jewisone! – Tom izvadi priznanje iz džepa.

Skršen, svjestan da je poražen, bankar obliže suhe usne i sagne glavu. Dopusti i da ga uhvate ispod ruke. Klecajući pođe prema izlazu, zatim se gorko i blijedo nasmiješi.

– Ja, budala! Jeste li već doživjeli da čovjek potpiše vlastitu smrtnu osudu?

– Hajde, izlazi! – Jack ga grubo koltom bocne u slabine. Jedva je savladavao bijes i mržnju. Najradije bi da udario po tom poganom licu. No bio je zamjenik saveznog šerifa i nije smio dopustiti da u njemu prevladaju nagoni.

Norman Jewison je bio mek, malen poput makova zrna. On, koji je sve do ove proklete noći, kad je doživio strah koji ga je ukočio, drmao gradom i krojio sudbinu. Onakvu kakva je njemu odgovarala...

Svjestan da su ta vremena prošla, mirno se prepustio zakonu.

*

Svanulo je kišno, maglovito jutro. Norman Jewison nalazio se u ćeliji. Sjedio je poguren kao odbačena krpa, blijed, skrhan čovjek.

Jack je brzojavio šerifu u Coleridge da dođe i preuzme uhapšenika. Zatim je napisao opširno pismo guverneru obavijestivši ga o Burkeovoj smrti i događajima u proteklih nekoliko dana. Bio je obavezan na to po zakonu. Kad je obavio i taj, za njega najteži posao, olakšano uzdahne.

– A sad da uhvatimo Judda Hirscha i naš će posao biti gotov, brate. Možeš se odmah oženiti Carolinom, ha, ha, ha!

Vijest da je Norman Jewison uhapšen i sproveden u Coleridge izazvala je u gradu veliko iznenađenje. Bilo je neshvatljivo da bi takva ličnost, kao što je bio bankar, mogla posrnuti i gnusnim zločinom okaljati obraz. Međutim, oni koji su ga poznavali, s kojima je surađivao, našli su se na stotinu muka. Zabrinjavalo ih je Jewisonovo hapšenje, bojali se za svoju kožu jer nisu znali sve pojedinosti.

Drugi su otvoreno govorili da je već bilo vrijeme da se on stavi iza brave, da je odavno zreo za vješala. Čestitali su pomoćniku saveznog šerifa, a stari Wudston je udario Toma po leđima i zašištao:

– Dobro ste to uradili, momci! Svaka vam čast! Da je Jurdan živ, bio bi ponosan što ima takve sinove. Rekao sam ja da je bankar dozrio da omasti omču.

– Drago mi je, stari, što si brinuo o očevom i majčinom grobu – zahvalio mu se Tom i pozvao ga na piće. Kad je ušao u salun nastalo je gromoglasno klicanje.

– Živio naš šerif!

Tom se jedva obranio od nasrtljivaca koji su mu prilazili i stiskali ruku. Zbunjeno se osmjeheivao i govorio:

– Ljudi, što vam je? Najviše zasluga ima moj brat Jack! On je, kao što znate, pomoćnik saveznog šerifa.

– Želimo da postane savezni šerif! – isprsis se liječnik Lloyd i odmah izvadio papir i počeo pisati molbu guverneru ističući da stanovnici Cavella žele da Jack Clancy postane savezni šerif umjesto Paula Burkea, koga su smrtno ranili Komanči.

Kad se Tom jedva izvukao iz lokala, sreo ga je pogrebnik Fox, bljedunjav, miran čovječuljak, obučen u crno.

– Bio sam kod Mulligana – rekao je. – Uzeo sam mu mjeru, ali ne znam kako ću doći do kovčega da u njega stavim tu mješinu. Morat ću nabaviti kovčeg iz Badhama, od konkurencije. Tom je namjera-

vao tog dana posjetiti Carolinu, međutim, čekao je da se iz Coleridgea vrati Jack, koga je tamošnji sudac pozvao na saslušanje.

Javni tužilac je već spremio optužnicu protiv Jewisona. – Među građanima Cavella čulo se mišljenje da bi trebao biti obješen u njihovu gradu, gdje je počinio najviše zločina. To je bila stvar suca i šerif se nije miješao u njegove poslove.

Smrt Spencera Mulligana prošla je bez veće senzacije. Nitko nije znao kako je dobio metak u trbuh. Budući da su kraj njega pronašli deringer, pretpostavljalo se da je izvršio samoubojstvo.

Preostalo je da uhvate Judda Hirscha i njihov će posao biti gotov. Ali, gdje se skriva ta lisica? U Maracaibu ga nema. Zacijelo je potražio drugo sklonište. O tome je razmišljao Jack.

– Ako je ranjen, a kažeš da jest sve mi se čini da nije odmakao daleko. Negdje liže rane. Pritajio se. Kad ozdravi, dajem ruku u vatru da će opet skupiti bandu, a to svakako moram spriječiti.

– Možeš računati na moju pomoć – ponudio se Tom.

Jack je odmahnuo rukom, pljesnuo ga po ramenu i rekao:

– Do vraga, imat ćeš ti drugog posla! Ipak sam ja pomoćnik saveznog šerifa, zar ne?

Razgovarali su dugo o budućnosti. Kad je Tom spomenuo obnovu ranča, Jack je odmahnuo glavom.

– Ne dolazi u obzir, brate! Ne, ne bih mogao biti rančer. On je tvoje i Cedricovo vlasništvo. Ako se on ikad vrati – dodao je zamišljeno.

– Da, ako se vrati – ponovio je zamišljeno Tom i prišao prozoru. Dugo je gledao kroz okno. Kad se okrenuo, Jack se spremio da izide iz kancelarije.

– Kamo ćeš?

– Čuj, ima tu jedna dobra djevojka – odgovori on nekako sramežljivo – Čini se da joj se dopadam. Idem da malo porazgovaramo, ha, ha, ha!

Sutrandan je otišao u Coleridge.

Sad ga je Tom nestrpljivo čekao. Odjednom je odlučio da posjeti ranč. Pogledat će što treba popraviti. Kad sve to jednom prode, oženit će se i imati obitelj. Želio je to svim srcem, pogotovo zato što je smatrao da nije rođen za šerifa. Njega su privlačili široka, zelena prostranstva, stada goveda, kaubojska pjesma i ljepote prerije.

Dok je jahao, sjetno se prisjećao prohujalog vremena. Proteklih mjeseci život je bio bremenit mnogim događajima. Srećom, sve se dobro završilo. Život u gradu se normalizirao. Kad prode Jewisonovo vješanje, u što nije nimalo sumnjao, sve će se odvijati ustaljenom kolotečinom.

Tako je stigao do ranča. Nije ga pozdravio tanak stup dima, miris majčinog jela, mukanje goveda i rzanje konja. Sve je bilo pusto. Kao da je preko »Westa« prošao tornado. Sjahao je s konja i krenuo prema očevu grobu. Stajao je ondje pognute glave, saginjao se da s njegova i majčinoga groba iščupa korov.

Teško uzdahnuvši, priveže konja o trulu ogradu i krene da razgleda ranč.

»West« je zauzimao površinu od tridesetak jutara. Završavao se kod »Billova izvora« na jugu. Sa svih strana bio je okružen gustom šumom. Bilo je ondje mnogo divljači, kad dođe i Carolina uživat će u ljepotama ovoga kraja.

Pronašao je dio stoke. Bila je već poludivlja. Sklanjala se u gusto šipražje. Najviše ih je bilo u šumi, iza drača i trnja.

Na bokovima su im gotovo zarasli žigovi. Telad je tužno tražila majke. Trebat će mnogo muke i novca da se sve dovede u red. Nije bio bogat. Ostalo mu je tek 500 dolara, dovoljno samo za početak, a poslije kako bude. Pomisao da će ga svakog dana čekati Carolina, bila je melem na ranu koja još nije zarasla.

Na »Westu« će početi nov život!

Vratio se u grad predvečer, prije nego što je stigla poštanska kočija. Sada je stigao i Jack. Ugledavši ga, pođe mu u susret i reče:

– Stvari sam sredio i dao izjavu, pa je istražni postupak završen. U nedjelju će Jewisonu biti izrečena presuda.

– Vješanje?

– Vjerojatno. Nego, dok sam jahao za kočijom, pitao sam se kako bi bilo da preselim svoje sjedište u Cavell. Bit ću blizu tebe i mogao bih ti pomoći da obnoviš ranč. No prije nego što to uradim, moram obavijestiti Dolly o Burkeovoj smrti. Bože, kakav sam ja! Dopustio sam da ga Indijanci skalpiraju.

– A što si drugo mogao, Jack? – tješio ga je Tom. – Valjalo je spašavati glavu.

– To je točno, ali... to će me pratiti do kraja života. Volio sam Burkea. Bio mi je poput oca – tužno nastavi Jack.

Tom ga obavijesti da je posjetio ranč.

– Pa, kako izgleda?

– Pusto, brate! Našao sam nešto stoke. Morat ćemo početi iznova.

– Imam nešto novca. Tvoj je – mirno će Jack i sjedne. Ispružio je noge i sklopio oči. Izgledalo je da drijema. Međutim, premda je bio umoran od puta, brzo se trgne i zamišljeno reče:

– Morali bismo prolunjati okolnim rančevima. Sve mi se čini da je Hirsch na nekom od njih potražio sklonište.

– Misliš da bi to bilo pametno?

Pomoćnik saveznog šerifa slegne ramenima. Uzdahne, ustane i pođe prema vratima.

– Odoh ja da se odmorim! Ako nešto iskrsne, probudi me!

Ostavši sam, Tom je razmišljao o Jackovim riječima. Ako se Hirsch zaista skrivao na nekom ranču, onda i taj posao moraju dobro obaviti. Sve dok se Judd Hirsch ne nade u ćeliji, ovaj kraj neće imati mira.

XXI

Jesen, kišna i vjetrovita, odjednom se proljepšala. Obavljajući rutinski posao, Tom je upravo čekao dolazak Caroline. Veselio se tom susretu, pogotovo zato što nikad nije imao vremena da duže razgovaraju. Imali su jedno drugom mnogo toga reći. Pitao se kako će djevojka primiti vijest da je opet postao vlasnik ranča.

Morat će joj ispričati priču o svojoj prošlosti. Za nju je bio stranac premda rođen u ovom kraju. Hoće li je to iznenaditi ili će ga prekoriti što joj se već prije nije povjerio?

Jack je rijetko odlazio u kancelariju. Tumarao je okolicom u potrazi za Hirschom ili vijestima o njemu. Kad bi se vratio, samo bi odmahnuo glavom i rekao:

– Ništa! Kao da je u zemlju propao.

Dok su se u Cavellu odvijali ovi događaji, Judd Hirsch, odnosno Cedric Clancy, ozbiljno se pripremao da ode sa »Stelle«. Zadržao se tako dugo samo zbog toga kako bi od Raya dobio novac za prodanu stoku.

Napokon je rančer dao novac i mrzovoljno rekao:

– Bilo bi dobro da digneš sidro! Zamjenik saveznog šerifa njuška po okolnim rančevima. Da li je bio ovdje, Stella? – obratio se ženi ledenim glasom. – Nije – odgovorila je ona gledajući Judda koji je šutio i vrtio kolt.

Rayu nije promaklo kako ga gleda i bijesno je stisnuo zube. – Ljubomora ga je počela ključati poput raka pa je izjurio iz sobe i ispio pola boce viskija. Samo je pićem mogao sprati taj bolan osjećaj.

– Možda bi bilo dobro da ga poslušáš? – primijetila je Stella kad je Ray izišao iz sobe. – Noćas sam ružno sanjala. – Muči me i neka slutnja da si u opasnosti.

– Ne govori koješta – odvrati Judd i privuče je na koljena.

Bila je sva ustreptala i pohotno je mumljala, izvijajući se cijelim tijelom:

– Uzmi me, Judd! Sad! Oh, Judd, daj...

Što je navelo Raya da se vrati, to nitko neće doznati. Da li je nešto zaboravio? Tek što je otvorio vrata, ugleda ih na postelji. Bio je užasnut. Tako nešto je slutio, ali nije mogao vjerovati da će to raditi u njegovoj kući.

Vidio je Stellino divno tijelo kako se grči u nasladi. Čuo ju je kako stene. Juddovi udovi su se jednolično micali kao da se rvaju s nekim. Ona ga je primala kao što obala prima valove u ekstazi.

Vrisnula je. Judd joj zatvori usta ali prekasno jer je Ray sve vidio. Zatvorio je vrata blijed kao krpa, pojurio u sobu da uzme pušku, a onda iznenada zastao...

Na njegovu licu ukazao se podmukao, osvetnički izraz i on izide iz kuće i osedla konja. Izjahao je galopom, i tjerao životinju do iznemoglosti.

Kad se vratio, već je pao mrak. Ušao je u kuću mračan i ljutit. Nije pozdravio već je samo nešto na brzinu pojeo i legao spavati. San mu nije dolazio na oči sve do jutra. Ujutro se rano probudio i čuo veseo smijeh iz Juddove sobe.

Stisne šake i donese odluku.

Kad se Tom vratio s ranča, našao je Jacka u kancelariji. U ruci je držao komad papira, vrtio ga i ponovo čitao. Ugledavši brata, pruži mu papir i reče:

– Ovo sam našao kad sam došao.

Na komadiću prljavog papira, teškim je i neSpretnim rukopisom pisalo:

»Ako želite Hirscha, potražite ga na ranču »Stella«.

– Onda, što kažeš? – upita Jack. Tom nije vjerovao očima. Zadovoljno se nasmiješio ali je bio u nedoumici.

– Mogla bi to biti lažna obavijest ili klopka.

– Mogla bi – složi se Jack. – Međutim, nije. Što nas stoji da to provjerimo?

– Ako je istina, to će mi osvježiti dan – nasmije se Tom.

Jack je provjerio revolver, skinuo sa stalka vinčesterku i kimnuo.

– Idemo li, brate?

Dok su jahali, Jack je stalno pripovijedao o opasnostima kao da je Tom početnik koji ne zna kako se treba boriti i čuvati glavu. To je naljutilo Toma pa se obrecnuo na brata:

– Jack, do vraga! Pa nisam dijete! Ucmekao sam već nekoliko ljudi. Ako sam ostao živ, to nešto znači, zar ne?

– Ma, dobro, dobro – dobroćudno se izvlačio Jack. – Znaš, bojim se da Carolina ne bi ostala bez mladoženje, ha, ha, ha!

Do ranča »Stella« bilo je desetak milja. Jutro je bilo svježije. Nebo se naoblačilo i uskoro je pala kiša. Ubrzo su bili mokri do kože. Jack je ljutito psovao što nisu ponijeli kišne kabanice.

Jahali su probijajući se kroz kišnu zavjesu. Nekako oko podneva ugledali su ranč.

Zastali su da se dogovore kako će obaviti posao.

– Slušaj me dobro, Tome! – rekao je Jack ozbiljnim glasom. – Nemoj misliti da nemam u tebe povjerenja. Međutim, moraš biti oprezan. Burke mi je pripovijedao kakov je Hirsch. To je zvijer koja uje da bez milosti. Evo mog plana...

Kiša je omela Judda Hirscha i on je ostao na ranču. Bilo je to za njega sudbonosno. Prema njemu je jurila sudbina kojoj nije mogao izbjeći.

Stella je bila kod prozora kad ju je pozvao Judd i zatražio da mu priredi torbu s hranom. Premda je mislio ostati, odjednom je odlučio da ipak krene.

– Ti si lud. Vidiš kakvo je nevrijeme.

On odmahne glavom pa će čudnim, ledenim glasom:

– Nešto mi govori da to moram učiniti još danas.

– A ja, Judd? Sto će biti sa mnom? Obećao si da ćeš me povesti.

Nisu ni slutili da njihov razgovor sluša Ray. Da su to znali, drugačije bi se ponašali.

– Da li si uzela novac?

– Još sinoć.

– Budalo! Ako opazi?

– Neće. Leži u postelji, trese ga groznica. Sav se nekako promijenio.

– Hej – nasmijuljio se Judd – možda ćeš ostati udovica. Bila bi šteta da sad odeš s ranča, hi, hi, hi!

– Nemoj se smijati, Judd! – prekori ga ona ozbiljnim glasom. – Moraš me povesti!

– Dobro, dobro – udobrovolji se bandit. – Hajde, spremi se.

Tog trenutka, dok je prolazila kraj prozora, Stella začuje u dvorištu rzanje konja.

– Netko dolazi! – rekla je prestrašeno.

Judd je odmah bio na nogama i u ruci mu se našao kolt. Pride prozoru i na njegovu licu se ukaže čudan, otužan osmijeh. Prepoznao je Toma i vidio kako se šunja oko kuće. Onda se okrenuo Stelli i rekao trpkim glasom:

– Otvori! To je šerif iz Cavella!

– Ali ti si lud! – uskliknula je prestrašeno.

Bilo je to jače od njega. Morao se s tim suočiti prije ili poslije.

– Otvori! – poviče on ljutito, pa je grubo odgurne. Pala je i zaplakala. Odjednom je iza sebe začuo Rayev glas:

– Ne diraj je, ništarijo!

Bio je to povik očajnika pripravnoga na sve. Judd Hirsch se polako okrene. Premda je u njegovoj ruci vidio vinčesterku, nije spustio kolt već se nasmijuljio.

– Gle, gle! Ray brani svoje vlasništvo, hi, hi, hi!

Taj podao smijeh je Rayu išao na živce. Zadrhtao je, ali se ipak svladao i promrsio:

– Izlazi napolje, životinjo!

– Ray! Što to radiš? Ne pucaj, budalo!

Pojurila je prema Juddu. On se smijuljio i polako koračao prema njenom mužu. Ray prijeteci podigne pušku.

– Ne prilazi! Pucat ću!

– Ali, Ray – omalovažavao ga je bandit. – Ja te poznajem. Ti si obična ušljiva kukavica! Spusti tu pušku!

U tom trenutku začuje se kucanje na vratima. Judd se trgne i okrene glavu prema ulazu. U istom trenutku prasne hitac i zrno se zabije Juddu u tijelo... Prasnulo je još nekoliko hitaca. Kao iz daljine čuo je histeričan Rayev glas:

– Evo ti, evo ti još!

Judd je pao na pod, ali se nekako oslonio o zid. Stella, blijeda kao krpa, klekne da mu zaustavi krv. On je odgurne i umorno se nasmiješi:

– Na vratima je šerif! Pusti ga unutra!

Umjesto Stelle, držeći vinčesterku u rukama Ray pođe prema vratima. Kad ih je otvorio, bio je grubo odgurnut.

– Gdje je Hirsch? – zareži prijeteci Tom i podigne kolt.

– Upravo sam pucao u njega. On je... dirao... Stellu – promuca odsutno rančer.

Pokazao mu je druga vrata. Tog trenutka u kuću je ušao i Jack, također s koltom u ruci. Čuo je posljednje riječi, odgurnuo Raya i ušao u sobu.

Judd Hirsch, odnosno Cederic Clance, njihov brat, pozdravi ih iznemoglim glasom:

– Zdravo, momci!

Teško je opisati njihovo iznenađenje. Stajali su kao ukopani, nesposobni da se pokrenu. Gotovo nesvjesno spremiše oružje u korice. Cederic s tužnim osmijehom nablijedom licu nastavi:

– Cedric! Brate! – poviče Tom i sagne se.

Jack se i ne pokrene. Stajao je blijed, stisnutih usta.

– Gotov sam, brate! – jedva čujnim glasom izusti Cedric.

– Nemam ja brata! – odreže ledenim glasom pomoćnik saveznog šerifa.

Tom je osjetio žestoku bol. Zaplakao je kao malo dijete.

– Odnijet ćemo te liječniku i sve će biti dobro – rekao je.

– Ne, Tome! Pusti! Gotov sam. Našao si dokumente?

– Znači, to si ti...?

Umjesto odgovora Cederic sklopì oči.

Otvorio ih je još jednom, posljednji put. Pogledom koji je umirao pogleda Jacka, koji je okrenut leđima, spuštenih ramena, gledao kroz prozor.

– Momci, ja... takva mi je bila sudbina. Oprostite...

Stella počne jecati. Iz susjedne sobe odjekne pucanj i Jack odmah teškim korakom izide iz sobe. Ubrzo se vrati i pogleda žalosno Tomovo lice.

– Rančer se ubio! – reče kratko.

– Mrtav je, Jack! Naš brat je mrtav, čuješ li?! – plakao je Tom i vrtio glavom. Zatim je nježno podigao Cedrica na postelju, obrisao mu s lica krv i izgubljenim glasom reče:

– Stari, svemu si ti kriv!

Na ranču »West« pojavio se još jedan grob. Na križu je bilo ispisanog ime Cedrica Clancyja i riječi: »Neka mu bog oprostí grijehe«.

Tako je otišao Judd Hirsch, voda »crnih jahača«, kojeg je život učinio zločincem. Čovjek, koji je izabrao pogrešni put i na njemu ostao do kraja.

Jesen je bila na izmaku. Već je počeo i snijeg kad se Jack u Cavellu oprostio od Toma.

– E, pa ja odlazim, brate! Guverner me postavio za saveznog šerifa. Moram pohvatati bandu Jamesa Stokemana. Žao mi je što ti ne mo-

gu pomoći da obnoviš ranč. Na stolu je novac. To je sve što ti zasad mogu pružiti. Nego, kad ćeš se ženiti?

– Na proljeće – nasmiješi se Tom.

– Hej, baš dobro! Stići ću na vjenčanje. Do viđenja, brate!

Zagrlili su se i izljubili. Tom ga isprati do konja, udari ga po rame-nu i dovikne:

– Nemoj da te uzalud čekam! Čuvaj se!

– Neću propustiti svadbu, ni za što na svijetu, brate! – nasmiješio se Jack, mamuzne konja i odjaše iz Cavella ne žaleći da život posveti zakonu, da se bori protiv onakvih kao što su Sullivan, Hirsch i sad taj Stokeman.

Pred njim se sad ukazaše novi horizonti, ali i nova iskušenja.

Proljeće dođe iznenada toplim vjetrom brzo otopi snijeg. Zažuboriše potoci, zemlja se opila sokovima, pa ponudila plodna njedra.

Srkne ih život, pa pode svojim tokom. Odnese sjećanje na prošlost. Niknula trava, zazelenila se polja i šume i puknuo vidik na sve strane.

Zagrljeni, gledajući kako se obnavlja ranč, Tom i Carolina se poljubiše i pogledaše u daljinu ne bi li opazili nekog jahača.

Ugledaše Windusta, njegovu mazgu i kola.

– Bez briga, srce! Doći će Jack – tješio ju je Tom. – Kako bi on mogao propustiti vjenčanje. Nema nikog osim mene, dušo!

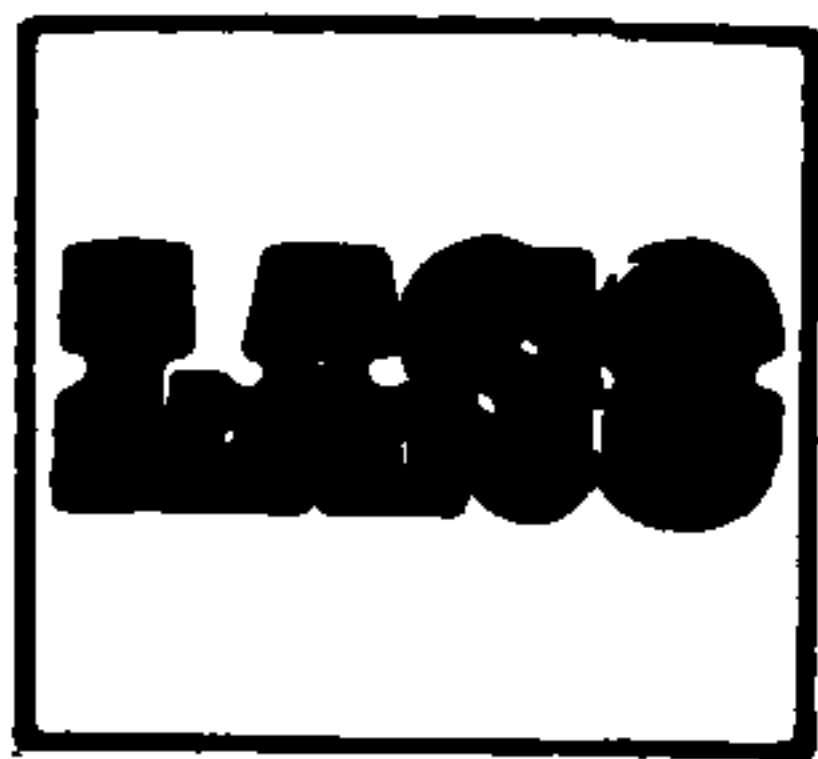
I gle! Eno, sunce zalazi i u rume-nom odsjaju ugledaše samotnog jahača. Jahao je Jack Clancy da bi ispunio obećanje i došao na svadbu.

Pred Tomom i Carolinom se ukazao život kakvog su odavno željeli.

KRAJ

U PRIPREMI

John Gray:
POJAVIO SE IZ MAGLE

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 7020 d, a za šest mjeseci 3510 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: SOUR »Vjesnik«, Interna banka, Zagreb, broj 30101-833-1216, za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00.

Uplata na devizni račun 30301 – 620 – 16 – 25731 – 3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačke banke, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 55.000 d, c/b stranica 40.000 d. Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 1973. od 26. XI 1973. Rukopisi se ne vraćaju.

REDAKCIJA
ROMANA I STRIPOVA
VJESNIKA

LASO

EVA

erotika

SUPERSTRIP

Tom i Jerry

LEAD

SIRIUS

MAGAZIN

erotika

Svaki
tjedan

Svakih
14 dana

Svakih
14 dana

Svakih
14 dana

Svakih
14 dana

Svakog
13. u mjesecu

Svakog
5. u mjesecu

Izlazi
povremeno

Svaki mjesec